

Otakar
Batička

Rájem i peklem

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla *Rájem i peklem* tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Profil v roce 1987 (BATLIČKA, Otakar. *Na vlnách odvahy a dobrodružství*. V tomto výboru 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987. 450 s. Profil dětem a mládeži, sv. 43).

Vlastníkem portrétu Otakara Batličky na obálce e-knihy je archiv Jaroslava Čvančary.

Portrét autora (Otokar Batlička) podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora 3.0 Česko](#).

Text díla (Otokar Batlička: *Rájem i peklem*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

BATLIČKA, Otakar. *Rájem i peklem* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/93/33/69/rajem_i_peklem.pdf.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 25. 7. 2013.

OBSAH

Nemocnice u svatého Bartoloměje	5
Hledá se důkaz.....	8
Plán výpravy	11
Jeskyně upírů.....	16
Amazonka.....	20
Muž se zelenýma očima.....	27
Labutí péro.....	35
Petr Regan v nebezpečí.....	39
Do neznáma.....	46
El rey dorado	49
Návštěvy z oblak a pralesa.....	55
Zajatec.....	61
Chrám v pustině	69
Přepadení.....	77
Slyšíš, Alfonsi?	84
Únik	92
Diamantová studně	99
Pohroma.....	105
Sázka o život.....	112
Muž se zelenýma očima se přihlašuje.....	118
Nezapomenutelný příběh.....	124

Nemocnice u svatého Bartoloměje

Od přístavu doléhají do obytné čtvrti zvuky harmonik, ječivé písně a křik. V nízkých domcích bez zahrádek tloučou uvolněné okenice, z výše hrozí střechám nehybná ramena jeřábů. V dále nad vysokou budovou lodní společnosti naskakují do tmy poslední písmena světelných novin... Ministr pravil - velká krize skončila - 18. 6. 1930.

Rozjařený hlouček námořníků prochází uličkou, mizí v chabě osvětlených dveřích krčmy a vzápětí z nich vyráží jiná rozkurážená tlupa a její hlasy se pomalu ztrácejí za rohem. Příčnou uličkou klapou nejisté kroky osamělého chodce...

V těchto končinách kanadského města Halifaxu nezmlká život ani v noci. Říká se, že od setmění do svítání sem slušný člověk vkročí pouze z povinnosti: policista, lékař a často úřední ohledavač mrtvol.

Na nároží zablýskly stříbrné knoflíky.

„Zdravíčko, Naftalíne,“ strážník pohlíží k náramkovým hodinkám. Dvě ctnosti kanadských ochránců zákona svádějí krátký zápas. Zvítězí přesnost a bezvýhradná pravidelnost pochůzky, anebo sverepá mlčenlivost? Policista se rozhodl. „Cože tak pozdě?“ Blíží se půlnoc a on obvykle potkává staříka již v deset.

„Oh, nejsem ve své kůži. Ani se mi nechtělo ven, ale hlad nedá člověku pokoje. Co kdyby se zrovna dnes našel někdo...“ stařík pohybuje zchroulou rukou na švech kalhot, dvakrát přehrnutých v pase, a pod druhou paží tiskne k tělu objemnou lepenkovou krabici.

„Skutečně nemáte nikoho, kdo by se o vás postaral?“

„Ne, konstáble.“

„Rodina?“

Stařík vrtí hlavou.

„Přátelé?“

„Mrtvi.“

„Nu, ať nezmeškáte. Hodně štěstí, Naftalíne.“

Policista pokynul hlavou na pozdrav a rychle odchází. Ví, co by jej čekalo, kdyby se pustil s vetchým staříkem dále do hovoru. Slyšel by snad už posté vyprávění ubohého blázna, který si po námořnických krčmách stýská na život a nuzotu zahání prodejem bílých kuliček páchnoucího naftalínu.

S krabicí od bot prochází Naftalín zábavními místnostmi. Někde si koupí rozjařený lodník páchnoucí kuličky jen proto, aby je v nestřežené chvílce hodil sousedovi do piva. Stařec vypráví svoje neuvěřitelné historky, muži se usklíbají, houkají na krčmáře a zvedají sklenice k připitku. Na zdraví, starý! Ramenatý topič mu podstrčí pár kovových mincí s odmítavým posunkem - nechej si svoje smradlavé zboží.

Dvě hodiny po půlnoci srká stařík u pouličního stánku polévku. Dostal vrchovatou dvojnásobnou porci, neboť je pravidelným zákazníkem. Zvolna dojídá teplé jídlo a podává prázdnou misku prodavači. Pojednou zavravorá, miska mu vypadává z rukou a rozbíjí se o dlažbu. Stařec se chytá za hrud', hledá oporu u sloupu pouliční svítilny... marně. Jeho tělo se hroutí k zemi, stařec leží jako mrtvý, tvář má popelavě šedou. Prodavač a několik nočních chodců spěchá, aby jej zvedli, a kdosi volá policii.

Za okamžik se objevuje konstábl. „Co je? Co se zde děje?“ sklání se nad známou tvář. „Chudák Naftalín!“

V nemocnici zapředl výtah a zřízenec přijímá pacienta. Za několik okamžiků sedí na okraji lůžka doktor Gordon a vyšetřuje starého Naftalína, který se ještě neprobral k vědomí.

„Neobvyklé. A přece příznaky té choroby...“ říká si udiveně sám pro sebe. „Ano, podle profesora Ibanese se tento druh tropické horečky vyskytuje pouze v Jižní Americe, kdesi v povodí Amazonky.“

Doktor pozoruje tetování na staříkově zchromlé paži. Předloktí protíná záchranný lodní pás s nápisem NINETTE. Pod obrazem se

klikatí špinavě modrý letopočet 1882 a na zápěstí písmena M. P. Lékařův údiv mizí.

Námořník. Mohl se nakazit v tropech, proletí mu hlavou.

K lůžku přivázejí bílý kovový vozík s pohotovostními léky a přístroji. Sestra nasazuje na injekční stříkačku tenkou jehlu, ze skleněné ampulky nasává žlutavou tekutinu.

Stařec nabývá vědomí. Leží bez hnutí. Jen oči putují po kachličkových stěnách, ulpívají na lékaři a sestře.

„Kde jsem... nemocnice...? Nechci... Nesmím zemřít!“

„Jen klid.“

„Je mi osmdesát... Jste poslední člověk, s kterým... Doktore, konec...“ Nemocný žádá posunkem, aby se k němu lékař sklonil.

Vyráží s námahou sípavým hlasem: „Diamanty! Za milióny diamantů! Nikdo mi nevěří... blázen... vím, co říkám. Jsem Michael Parker, říkají mi Naftalín... Plul jsem na Ninette. Na Bert Hernestu. Uprchli jsme v Macapá z lodi... dostali jsme se do Manaosu...“ stařec je vyčerpán a zavírá únavou oči.

Ošetřovatelka mu vpichuje injekci a doktor Gordon se chystá odejít, neboť ví, že nemocný upadne v lepším případě do hlubokého, osvěžujícího spánku, v horším, a to je bohužel pravděpodobné, mu nebude pomoci.

Stařec však se vztyčil na loktech. Propadlé oči hledí do dálky.

„Pluli jsme proti proudu. Amazonka, Yapura, Apaparis. Byli jsme čtyři... proti třem vodopádům... za třetím severozápadně je pohoří. Prameny horké vody... rokle, všude horká voda. Okrouhlá rokle. Jsou tam... braco carbone... diamanty! Doktore, na celém světě není tolik... mám důkaz...“ nemocný padá na lůžko. Pokouší se hovořit, ale z hrdla se derou jen sípavé zvuky.

Ještě jednou se vzchopil, jako by všechny síly chtěl vložit do posledního slova, a zašeptal: „... naftalín!“

Hledá se důkaz

Jan Gordon je vytáhlý a samostatný chlapec. Celý rok žije ve středoškolské koleji a jen krátké měsíce prázdnin tráví doma. Samozřejmě, že ve svých šestnácti letech má velké životní plány a mnoho zálib. Ze všeho nejvíce chce být inženýrem zeměměřičem. K jeho nejmilejším předmětům patří matematika, zeměpis, přírodopis, geometrie, rýsování. A rád se toulá! Sní o cestách za polární kruh, na japonské ostrovy a o výpravách za lovci lebek na Borneu; neklidnou krev má společnou s bratrem Pavlem, který mu již pět let nahrazuje otce i matku.

Pavel Gordon před chvílí vstal z lůžka a netečně obědvá. Hovězí kýta se rozplývá na jazyku, ale dr. Gordon nevnímá.

Jan očekává slova uznání. Je to třetí společný oběd letošních prázdnin. I velký moudrý Pavel musí uznat, že jsem v kuchařském umění udělal od loňska náramný pokrok.

Dr. Gordon však mlčky odsouvá talíř.

„Co je s tebou, Pavle?“

Bratr sahá po telefonu a vytáčí číslo nemocnice.

„Haló... tady doktor Gordon. Sestro, dejte věci zemřelého pana Parkera do skladu... Ano, odpoledne zaskočím na oddělení.“

Zavěsil a vypráví Janovi noční příběh.

Mladší bratr jása. Stařec jistě mluvil pravdu, ubezpečuje Pavla. Vydají se za diamanty, hurá! Chtěli přece do světa. Pavel chtěl přece přijmout místo lodního lékaře a vzít Jana na dvouměsíční cestu Karibským mořem. Toto je lákavější příležitost! Poznají Jižní Ameriku a na konci výpravy je čekají drahocenné diamanty.

„Kde vezmeme peníze?“ krotí jej doktor Gordon.

„Hm...“

„Co když je to všechno výmysl?“

„Musíme pátrat,“ přesvědčuje Jan. „Ověříme si Parkerovy údaje.“

„A hlavní důkaz, o kterém se zmínil?“

„Budeme-li mít štěstí, snad najdeme i ten.“

„Dobrá, začneme ihned.“

Bratři projeli několika stanicemi pouliční dráhy a vystoupili u hlavních doků. Pomalu se prodírali zástupem, který hleděl vzhůru k světelným novinám na budově lodní společnosti... – Spojené státy zaznamenaly přírůstek 120 000 nezaměstnaných – 19. 6. 1930.

Vstoupili do budovy a zeptali se na archív. Zřízenec je ochotně doprovodil až k leštěným dveřím. Oba bratři vstoupili.

„Rád bych zjistil podrobnosti o lodích Ninette a Bert Hernest,“ požádal dr. Gordon. „Ninette plula kolem roku 1882 a Bert Hernest snad o několik měsíců později.“

Úředník ochotně otevřel zásuvky a listoval v kartotékách.

„Navara, Najada, Neptun, Niagara... Ninette. Ztroskotala u Cap Horné dne 23. listopadu 1898. A Bert Hernest... postaven 1890 v St. Diegu. V letech 1900 až 1918 plul na obchodních linkách do Jižní Ameriky.“

Jan vítězoslavně pohlédl na bratra: „Souhlasí.“

„A byl na palubě muž jménem Michael Parker?“ položil Pavel úředníkovi poslední otázku.

Archivář přikývl, jako by měl radost, že může posloužit, a vyňal ze složky několik zažloutlých listů.

Svolil, aby si bratři opsali potřebné údaje.

„Hned jsem si byl jist, že stařec mluvil pravdu,“ zajíkal se Jan, když opět vyšli před budovu. „Se třemi námořníky, Wernerem, Brownem a Knowsonem uprchl v Macapá z lodi.“

„Ale nemůžeme si ověřit, zda kdesi za městem Manaos, poblíž Yapury nebo Apaparis existuje řeka s horkou vodou a roklí, obrácenou severozápadním směrem,“ namítl Pavel. „Také chybí důkaz, že na konci té cesty skutečně byly diamanty.“

„Můžeme prostudovat mapy.“

„Dej se do práce.“

„Stařec tvrdil, že má důkaz.“

„Kde jej hledat?“

Nedaleko novinového stánku se Jan zastavil. „Když jsi mi vyprávěl, co se ti přihodilo za noční služby, řekl jsi, že poslední starcovo slovo bylo naftalín?“

„Také jsem o tom uvažoval,“ řekl zvolna Pavel a mávl rukou na projíždějící taxi. „Nasedej. Jedeme do nemocnice. Můžeme si prohlédnout jeho věci.“

Za půl hodiny zkoumali bratři pozůstalost nebohého Naftalína.

Dr. Gordon vysypal obsah lepenkové krabice. Po stole se rozběhlo asi padesát bílých páchnoucích kuliček, velkých jako lístkové oříšky. Bylo to docela běžné zboží, jaké je k dostání v každé drogerii. Při nákupu většího množství poskytují padesátiprocentní slevu.

„Nic. Žádné vysvětlení,“ odložil Pavel lepenkovou krabici.

„Snad je v lepence ukryta nějaká zpráva. Nebo plánek,“ prohlížel Jan polámané rohy krabice. Bylo to však bezvýsledné.

Zklamaně sypali kuličky zpět do hnědého kartónu.

Pojednou si Jan všiml, že jedna naftalínová kulička je těžší a méně lesklá než ostatní.

„Zkus, Pavle!“

Doktor bere kuličku do ruky, obrací ji, čichá... „To není naftalín, ale sádra!“

Tiskne kuličku mezi palcem a ukazováčkem, až se mu ji podaří rozmáčknout. Na jeho dlani leží jasný, duhově zářící kámen – nebroušený diamant!

„Důkaz!“

„Michael Parker mluvil pravdu.“

„Honzíku, jdi domů a prostuduj mapy. Já se zatím pokusím... večer na shledanou.“

Plán výpravy

Dr. Gordon jednal jako praktický muž. Věděl, že bez finančního zabezpečení nelze podniknout výpravu ani k turistickým noclehárnám kanadské Niagary, natož do Jižní Ameriky.

Nejdříve vyhledal klenotnický obchod a ověřil si pravost diamantu. Potom navštívil svého bývalého spolužáka, významného podnikatele Emerse. Ten vyslechl příběh, pousmál se nad výsledky dosavadního pátrání a zamyslíl se. Zdálo se, že není příliš přesvědčen. Ani velký diamant, který mu Gordon ukázal, jej nenadchl. Potom se však náhle rozhodl. Ukázalo se, že Emersova firma hodlá poslat do povodí Amazonky průzkumnou výpravu, jež má ujistit, zda by se vyplácelo postavit tam někde mlýny na pemzu – sopečnou lávu. Firma z ní hodlala vyrábět ohnivzdorné látky, nahrazující poměrně drahý azbest, a uplatnit je na jihoamerickém kontinentě. Plán expedice je připraven a její vyslání by šlo uspíšit.

„Výpravu povedou odborníci. Inženýr Mac Cliford, výtečný znalec Jižní Ameriky, a technik Petr Regan. Máš-li zájem, můžete se s bratrem přidat. Je to sice několik tisíc kilometrů navíc, ale snad se proto svět nezboří,“ řekl Emers.

„A výlohy s námi? Peníze?“

„Najdete-li diamanty, zaplatíte mi polovinu výloh výpravy. A když nenajdete,“ Emers blahovlnně rozpráhl ruce, „nezaplatíte nic. Jsme přece přátelé!“

Cestou domů si Pavel Gordon vesele pohvizdoval. Největší překážka je překonána.

Jana zastihl v pilné práci. Mapy, kružítko, rýsovací pera se kupily na široké desce stolu a Jan studoval, kreslil a vypisoval.

„Jak jsi daleko, Honzíku? Já zařídil hodně. A dobře.“

„Co kámen?“

„Byl jsem u znalce. Pravý brazilský diamant.“

„Pojedeme na jih...?“

Pavel vylíčil svoje jednání s Emersem.

„Ovšem, určitě trasu výpravy a objevit diamanty, to záleží na nás!“

„Tady je Amazonka,“ Jan se horlivě přebíral hromadou map a náčrtů. „Poplujeme proti proudu asi 2500 kilometrů... k městu Manaus. Je to kaučukářské středisko. Kdysi prý bylo značně veliké, nyní, když začala umělá výroba, se téměř vyliidnilo.“

„Kde jsou Parkerovy řeky?“

„Nad Manaosem vplujeme do Yapury. Jsou na ní vodopády,“ Jan vyhledal mapu horního povodí Amazonky. „Další řeka, o níž se stařec zmínil, je Apaparis. Levý přítok Yapury vede až téměř na kolumbijské území.“

„A vodopády? Teplá voda? Rokle?“

„Těžko říci,“ krčil rameny Jan. „Podle terénu i tam někde na Apaparis mohou být vodopády...“

„Jak to někde?! Cestu musíme znát přesně, Honzo.“

„Pohled,“ Jan otáčí podrobnou mapu k bratrovi. „Skutečně, řekl jsem to dobře, Pavle. Ta řeka pramení a v horním toku teče - někde! A nikdo neví kde, protože ta místa nebyla dosud zmapována! Pojedeme do neznáma.“

Během deseti dnů byla výprava připravena. V Emersově konferenčním salónu se jednou v podvečer scházejí všichni účastníci. Poslední přichází světlavý chlapík s úzkou, při každém pohybu doširoka poletující kravatou. Je to Petr Regan, mechanik. Již od dveří přátelsky volá na urostlého geologa Mac Cliforda, že by měl mít na svoje hromotlucné ruce zbrojní pas. Nastavuje pravici a při inženýrově ocelovém stisku nemrkne ani brvou. Pak se žene k bufetu a labužnický vybírá, co by ochutnal.

Inženýr přistupuje k dr. Gordonovi a hovoří s ním o podrobnostech výpravy.

„Proplujeme napříč téměř celým jihoamerickým kontinentem. Od ústí Amazonky urazíme do vnitrozemí pět až šest tisíc kilometrů. Z kolumbijské strany by stačilo pouhých tisíc kilometrů, ale v cestě

stojí Andy. Trasa vám, doufám, vyhovuje. Slyšel jsem, že cíl vaší cesty je poněkud neurčitý. Směřuje však také proti proudu.“

„Jsme rádi, že se k vám můžeme přidat,“ praví Pavel Gordon. „Co nás čeká na konci, skutečně nevíme.“

Organizátor a mecenáš výpravy se projevuje jako výtečný hostitel. Dvě ženy se škrobenými čepci a bílými zástěrkami přinášejí nové a nové lahůdky a Emers si všímá, že členové výpravy se rychle a neformálně seznámili.

Pak volá stranou Mac Cliforda a dr. Gordona.

„Nezdá se ti, že tvůj bratr je přece jen příliš mladý na takovou cestu?“ obrací se k dr. Gordonovi.

„A co vy, inženýre, přijmete odpovědnost za nedospělého účastníka?“

Inženýr Cliford kývá hlavou. Jan Gordon se mu líbí. Bude určitě platným členem výpravy.

„Víš, Emersi, Janovi je šestnáct... ale je velice samostatný, vyzná se v topografii a výprava bude pro něho dobrou školou. A bez něho bych stejně nemohl jet,“ vysvětluje Pavel Gordon.

„Dobrá,“ končí rozmluvu Emers a zve muže ke konferenčnímu stolu.

„Cesta po moři je zajištěna. Rovněž říční parník a možnost rychlých přesunů. Než vyrazíte do vnitrozemí, postarají se o vás na jedné útulné faciendě. Mám tam obchodního partnera.“ Emers dává pokyn ženám v čepcích, aby nalily vrchovaté číše vína. Vyzývá shromáždění k přípitku: „Nuže, přátelé, hodně zdaru na cestě za Emersovou pemzou a Parkerovými diamanty.“

Paní Sabatová spěchá k faciendě a cípy sukně jí šlehaají do lýtek. Míjí skládky santálového dřeva, lýka, pytle vanilky, muškátu, kávy, žoky batátových bramborů a ořechů – sapučaja.

Její manžel vyhlíží z okna.

„Mnó...?“

„Kouzelná procházka,“ volá paní Sabatová. „Šli jsme kolem Meifovy chatrče, jak sis přál. Američan několikrát opakoval, že dva

dolary za žok je mnoho. Odpočine si a přijde za tebou. U Meifových se na něj vrhl černý Boa... ve vteřině se mu ovinul kolem těla. Pak ale přišel malý José a zavolal hroznýše domů. Ten Američan byl celý bez sebe.“

Faciendér se zasmál a odvrátil tvář do místnosti. Obchodní zástupce z New Yorku; hlupák, neví, že hroznýš není jedovatý. Je, pravda, silák a škrtič, ale tady na Amazonce si jej chová kdekterá rodina jako jinde psa, aby zbavil příbytek krys, odháněl jedovaté hady a chránil děti.

Señor Sabato přečetl za dopoledne dva dopisy a potom přijal Američana, který chvějící se rukou podepsal dodávku tisíce žoků po dvou dolarech. Bylo vidět, že se dosud bojí hroznýše. Prosil, aby mu faciendér připravil pramici k okamžitému odjezdu do Manaosu. Hlubokými úklonami pak děkoval až ke skládce ořechů.

Sabato sáhl po dopisu od kanadského Emerse. Pročítá jej podruhé, potřetí a stále více mu vrtá hlavou.

„Hej, Martinezi! Hola, sem pojď!“ volá oknem, opatřeným jemnou sítí proti hmyzu.

Do dveří vstupuje míšenec. Má na sobě běžný světlý tropický oblek a jeho pokožka je kávově hnědá. V tváři má cosi nápadného. Oči! Mulati mívají temné, načernalé zřítelnice. Příchozí má však oči světlé, téměř zelené. Jmenuje se Mart Alfonso a ve funkci dozorce je pravou rukou blahobytného šéfa, señora Sabata.

Sabato mu podává dopis.

Mart polohlasně čte: „... v tyto dny... řeka tří vodopádů... zužitkování lávy... doktor Gordon... buďte nápomocni - hm - vám oddaný Emers,“ vzhledne k šéfovi. „Nuže, patrone?“

„Myslíte, že takový chytrý a opatrný gringo, jako je Emers, k nám pošle čtyři muže jen tak na výlet? Kam mají namířeno? Proč? Vzhůru k vodopádům! Asi po Rio Yapura... Nebo Apaparis? Co říkají Idios o těch končinách, Martinezi, he?“

V zelených očích dozorce Alfonsa zapláol oheň.

„Rozumím. Věnuji našim hostům - hm - mimořádnou pozornost, patrone.“

V tlusté Sabatově tváři se objevil spokojený úsměv.

„Je to kraj sopek, dýmu a par. Nezdravý kraj,“ připomněl dozorce. „Pokud vím, žádný běloch se do těch míst nedostal. Jen starý Rodrigez vypráví, že před lety vypluli proti proudu čtyři gringos.“ Mart Alfonso se krátce zasmál. „Ani jeden se však nevrátil.“

„Ano, Martinezi. Věděl jsem, že mne pochopíte. Přirozeně – nesmějí křičet, nesmějí nic pozorovat. Gringos jsou chytří... My také nejsme hloupí. Nu což, uvidíme.“

Jeskyně upírů

Zaoceánský parník Eureka byl na cestě již pátý den.

„Subito e Puerto Rico,“ odpovídal první důstojník na dotazy cestujících. „Zanedlouho přistaneme v Portoriku,“ opakoval den ze dne s neochvějnou zdvořilostí.

Každý z členů kanadské výpravy si krátil nudnou cestu po svém. Jan se učil portugalsky, Pavel porovnával seznamy s obsahem zavazadel; Petr Regan se z počátku zajímal o lodní vysílačku, potom opravoval – toliko s částečným zdarem – strojníkovu pumpu, a nakonec se usadil ve vysoko umístěném signalizačním koši. Odtud posílal své hlasité pozdravy palubě a pomáhal si při tom obrovskou troubou přenosného gramofonu.

Také inženýr Mac Cliford si našel velmi neobvyklou zábavu. Odložil bílé tropické šaty a v obyčejných plátenkách, po pás nahý, pomáhal lodníkům překládat těžké bedny a utahovat tlustá lana.

Ve chvílích odpočinku sedával s Janem nad mapami horního povodí Amazonky. Mračili se na bílá místa a těšili se, že to budou oni, kdo první zakreslí tamější zákruty řek a svahy hor.

Mezi členy výpravy počínalo klíčit přátelství. A přece ani Jan ani roztěkaný Regan nevěděli, koho považovat za vedoucího expedice. Doktora Gordona, nebo inženýra Cliforda?

Potom Eureka vyplula z Portorika. Jednou večer se na obzoru objevil úzký pruh země, který se rychle přibližoval.

„Salut, jihoamerická pevnina, salut,“ volal Regan.

„To jsou břehy Venezuely,“ pravil věčně Cliford.

Vzduchem se táhla těžká vůně přicházející od pobřeží, stovky drobných vln se tříštily o bok lodi.

Jaká budou naše brazilská dobrodružství, uvažoval Jan. Podaří se nám najít diamanty? A co já, nebudu výpravě na obtíž? „Ještě zdaleka nejsme u cíle,“ řekl inženýr, jako by tušil Janovy myšlenky.

Dr. Gordon přišel na dobrý nápad: „Co říkáte, Petře! Nebylo by špatné zpříjemnit si dlouhé večery vyprávěním zajímavých zážitků?“

„Lépe bychom se poznali.“

„Cesta by nám více ubíhala,“ přidal se Jan.

„Dobrá, jsem pro. Jdeme za inženýrem. Mnoho cestoval, ať tedy začne.“

„Nezaskočili jste mne,“ řekl Cliford, když mu řekli o svém nápadu. „Umíte si představit, jak často jsem musel dávat k lepšímu příběhy,“ inženýr se opřel pravicí o pažení. Před očima mu proběhly tisíce kilometrů neprostupného říčního mangrove. Moskyti, hadi a nemoci. Hodiny a půldny, kdy marně vyhlížel příhodné místo k přenocování. Stovky kilometrů v pralese.

Mac Cliford se pohodlně usadil v křesle a začal vyprávět...

Jako malému chlapci mi babička vyprávěla strašidelné zkazky o upírech, tvorech, kteří zbavují svoji oběť síly tím, že jí za noci vysávají z těla krev. Prý je dobré, říkala babička, nosit na hrdle kříž, anebo v malém sáčku stroužek česneku.

Na žádné čáry nedám, ale věřte, s upíry – pijáky krve jsem se setkal již při prvním pobytu v Brazílii.

Pluli jsme po Rio Xingu, bylo nás pět a pátrali jsme v pralesích na obou březích po gumovníkových stromech. Proud řeky přinesl totiž za posledních zátop k městu mnoho semenných cibulí, které byly důkazem, že kdesi nahoře rostou vzácné gumovníky.

Po osmidenní plavbě krajina změnila tvář, řeka najednou protékala vyprahlými skalami. Jednou odpoledne jsme spatřili na pravé straně ve skále velikou jeskyni. Namířili jsme své plavidlo k černému jícnu. Zdálo se, že dno jeskyně bude zatopeno vodou, ale když jsme připluli ke vchodu, viděli jsme, že podlaží je nad hladinou řeky. Jeskyně byla suchá a snadno přístupná. Schylovalo se k večeru a kdosi řekl, že lepší místo k přenocování si nemůžeme přát.

Vytáhli jsme kánoe na břeh a připravovali táboření. Matelli, nejmladší z naší pětice, prohledával sluj. Ve stěnách našel množství trhlin a křivolakých chodeb, směřujících hluboko do skalního masívu. Některé chodby byly tak vysoké, že zář Matelliho louče nedosáhla stropu.

Nadešla noc. Přátelé ulehli ke spánku a já držel stráž.

Venku hučela plynoucí řeka a žhavé uhlíky dohasínajícího ohniště zářily jako oči šelem. Bděl jsem. Seděl jsem zachumlán do příkrývky na okraji jeskyně a naslouchal šumění vody.

Pojednou – co to bylo?

Ucítil jsem jakýsi chladný závan do tváře... Znepokojeně jsem vstal. Rozhlížel jsem se kolem. U řeky i v jeskyni panoval nehybný klid. Vtom znovu! Zřetelně jsem pocítil dotek v obličeji. Pozorně jsem naslouchal. Zpropadená řeka, nic neslyším... Opírám se zády o skalní stěnu – a vyjeknu úlekem. Cosi mne udeřilo do tváře! Nějaký tvor se snažil zachytit mého širáku! Máchl jsem do tmy a narazil na chlupaté tělo. Ozvalo se úzkostlivé zapištění, lehký šumot – a ticho.

Skokem jsem u ohně, rychle jej rozdmýchávám.

Přátelé procitají.

„Co je? Co blázníš?“ volají do tmy.

„Hoši, jeskyně se hemží netopýry!“

„Upíři! Pijáci krve!“ zděšeně vyskočil pověřčivý Matelli.

„Nemyslím, že by napadli člověka,“ uklidňoval jsem jej. „Ale bude lépe, když se odtud ztratíme.“

Zář ohně osvětlila jeskyni. Rozhlížím se... Desítky, stovky a možná tisíce netopýrů poletují neslyšně jeskyní, obrovité stíny se míhají po stěnách. Každým okamžikem jako by jich přibývalo. Po tuctech se vynořují z temných chodeb. Je pozoruhodné, že do sebe – při rychlém letu a v takovém množství – nenarážejí. Kvapně balíme zavazadla, nechceme být v jeskyni ani okamžik. Netopýři, zneklidnění pohybem nebo září ohně, krouží nízko nad našimi hlavami. Spustili jsme kánoe na vodu a rychle pádlujeme, unavení a rozespálí, temnou nocí proti proudu.

Ještě kus cesty nás provázela hejna divoce poletujících netopýrů.

„Střelím do nich z brokovnice! Snad se jich zbavíme!“ popadl pušku Matelli.

„Nech toho! Proč bys jim ubližoval? Jsou neškodní. Vlastně znamenají pravé dobrodiní pro tuhle zem. Vyhubí milióny nebezpečného hmyzu!“ zvolal pohoršené zkušený Gavro.

„Tak proč ti upíři obletují stále naše hlavy?“ trvá na svém Matelli.

„Chytají komáry, kteří ti bzučí u uší a čekají na chvílku, kdy se budou moci napít tvé krve. To jsou ti praví upíři! Komáři!“ horlí Gavro. „Bud' me rádi, že nás jich netopýři zbaví.“

Inženýr Cliford skončil. S pokrčeným čelem shrnul poučení příběhu: „Kdo zabije netopýra - jako by daroval život mračnu komárů!“ Usmál se. „Konečně, brzy si to ověříte na vlastní kůži,“ přátelsky položil Gordonům ruce na ramena a vedl je ke společné chodbě kajut.

„Dobrou noc.“

„Dobrou noc, Regane.“

Amazonka

Konečně spustila Eureka kotvy v guayanském Panamaribu. Dále neplula. Přátelé museli čekat na brazilskou loď, jejíž zastávka byla u cíle jejich mořské pouti, ve městě Macapá.

Na rozloučenou s Eurekou se vyznamenal Petr Regan. Uspořádal vzpěračské závody cestujících, lodními praporky signalizoval tucet nesmyslů přístavní kanceláři, vsadil se s kormidelníkem, že přejde můstek z lodi na pevninu – po rukou. Vykoupal se ve vodě plné přístavních splašků a teprve potom se vzpamatoval a přišel k rozumu.

V docích si přibral Regan na pomoc Jana a s neobvyklou pečlivostí střežil tři největší bedny výpravy. Byly zhotoveny z hrubě opracovaného dřeva a popsány nápisy EMERS EXPEDITION, BRASIL, HYDRO AVION EG 4. Jednou Regan hrdě ukázal Janovi pilotní průkaz a vysvětlil mu, že v bedně číslo 1 je uložen trup, v podlouhlé bedně číslo 2 křídla, a ve třetí, nejmenší, avšak nejtěžší, je uskladněn motor letadla.

„Vsaď se, že neuhodneš, jak jsem stroj pokřtil?“

„Uhodnu,“ rozvažoval Jan. „M. P.“

„Správně. Michael PARKER.“

Teprve mnohem později se Jan dověděl, že to byl návrh inženýra Cliforda, pojmenovat letadlo po člověku, který strávil život v naději, že se ještě jednou bude moci vypravit podél Amazonky k vodopádům a horké vodě – za diamanty.

Po třídním čekání v Panamaribu se výprava dočkala brazilské lodi.

Dr. Gordon vstupoval na palubu se slovy o úspěchu na rtech a Jan mu radostně příkyvoval. Avšak Mac Cliford se netajil prvními obavami.

„Komu psal Emers o naší cestě? Proč? Bylo to nutné?“

„Není na škodu, budeme-li mít ve výchozím místě naší vnitrozemské trasy přítele, na kterého se můžeme s důvěrou obrátit,“ namítal Pavel.

„Právě o tu důvěru jde,“ mračil se inženýr. „Znáte muže, jemuž byl určen Emersův dopis? Ani on sám ho osobně nezná! Upřímně řečeno, já těmhle obchodním přátelstvím moc nevěřím. Rád bych věděl, co tomu svému obchodnímu partnerovi napsal.“

„Tak to vás mohu uklidnit, inženýre. Oznamoval, že posílá lidi, aby hledali lávu. O diamantech ani slovo. To byla moje podmínka,“ konejšil Cliforda dr. Gordon.

Mac Cliford potřásl hlavou. „Zdejší obyvatelé možná vědí, že tam nahoře jsou diamanty. Musí je napadnout, že tak dobře vybavená společnost, jako je naše, se po nich chce přinejmenším poohlédnout. V každém případě musíme být opatrní.“

Nazítří má výprava dorazit do Macapá, při ústí Amazonky. Jan stojí na palubě a pozoruje plavčíka, který vytahuje z moře desetilitrový džber.

„Máš žízeň?“ volá na Jana.

„Pch, slaná voda...“

„Ochutnej.“

Jan sahá po džberu a dlaní svlažuje rty.

„... je dobrá!“

„Jasně,“ směje se plavčík. „Ještě 200 mil od ústí Rio de Amazonas je voda v moři sladká.“

Macapá výpravu zklamalo. Město bylo na první pohled rozlehlé, ale zanedbané; jeho obchodní význam nyní převzalo nedaleké Pará. Pestře odění muži a ženy postávali u zábradlí přístavní hráze a zvědavě si prohlíželi cestovatele. Indiáni, běloši, černoši – míšenci.

„Nikde se nesetkáte s takovou směsicí ras jako v Brazílii,“ poznamenal Cliford, když vystupovali na hráz. Jeho poznámka však zanikla v přístavním ruchu. Kanaďané směřují k hotelu, kde počkají na říční parník, který je poveze dál.

Vedro v přístavním skladišti zpříjemňuje ventilátor. Petr Regan přehlíží bedny EMERS EXPEDITION.

„Už aby byl Parker smontován a my v Manaosu.“

„Letadlo smontujeme až v Teffé u řeky Yapury,“ připomněl Cliford.

Pavel Gordon zpozoroval, že za třemi bednami s uloženými částmi letadla leží čtvrtá, nízká a podlouhlá.

„V seznamech není. Co je v ní...?“

Mac Cliford si rozpačitě odkašlal. „Stejně to jednou musí ven.

V té bedně je kulomet.“

„Výborně! Uspořádáme armádní přebor o ceny!“ plácá se do stehů Regan.

„Přece nejdeme do války. Máme pušky, pistole... k čemu kulomet?“ diví se Gordon.

„Nevím,“ říká zamyšleně inženýr. Pak pohodí rameny: „Považujte to, prosím, za projev mého osobního podivínství. Nechal jsem jej přibalit v Halifaxu na svoje náklady. V bedně je i pár svazků ručních granátů.“

„A co dělo? Kanón nemáme?“ popichuje Regan.

„Budu rád, když zbraní nebudeme muset použít,“ říká Mac Cliford.

Po návratu do hotelu čekala na dr. Gordona návštěva. Kuřáckým salónem přechází statný mulat v bezvadném tropickém obleku a s pohostinným úsměvem v tváři.

„Cabaleros, vítám vás jménem svého šéfa, seňora Sabata. Mám příkaz pečovat o vaše pohodlí a zajistit přepravu zavazadel.“

Pavel Gordon poděkoval, představil svoje druhy a dozorce Martinez Alfonso odešel do přístavu, aby se ujal práce.

„Skvělý chlapík. Ušetří nám spoustu námahy,“ radoval se Regan.

Ráno se výprava nalodila na kolový říční parník Manuella. Hned první den na palubě přinesl spoustu nových dojmů. Pod kotly se topilo čerstvým dřívím a dvě skřípající kola na bocích lodi se s třeskotem opírala o vodu. Tok Amazonky byl v oněch místech tak

široký, že ze středu řeky nebylo možno dohlédnout břehů. Voda byla kávově hnědá, jako bývají jiné řeky jen při jarních zátopách.

„Hloubka devadesát metrů. Vzdálenost k levému dvanáct, k pravému břehu jedenáct kilometrů,“ hlásil muž na zádi.

Kromě Kanadánů nebyli na palubě takřka žádní cestující; jen několika nuzně oděným domorodcům dovolil Martinez Alfonso, aby se usadili u strojovny. Kapitán nedbal plavebního řádu, požadujícího přímou plavbu středem toku. Dostal předem velmi slušně zapláceno a vážil si výdělku, jenž mohl připadnout kterékoli oceánské lodi, plující vzhůru Amazonkou až k Manaosu.

Po obědě se na pravém boku objevila země. Podél břehu plulo několik malých lodic.

„Pororóca! Pororóca!“ volal muž na zádi.

Přátelé upozorovali, že lodice kvapně vplouvají do odvrácených zátok.

„Pohled'te k zádi,“ řekl Cliford.

Od moře se hnal dravý čtyřmetrový hřeben vlny.

„Přílivová vlna,“ vysvětloval Cliford, když se příboj s jekotem a rachocením přehnal kolem parníku. „Ztrpčuje malým lodím plavbu ještě tisíc kilometrů výše.“

Cesta pomalu ubíhala. V některých úsecích se Manuella natolik přiblížila břehu, že přátelé mohli pozorovat život v pralesi. Obvykle spatřili ohydné aligátory, kteří se vyhřívali na písčítých nánosech. Poprvé běžel Jan do kajuty pro pušku, ale inženýr jej zadržel.

„Je to plýtvání střelivem. Těch ještěřů jsou zde stovky a tisíce.

Nahoře jich uvidíte, že vás bude hlava bolet. Schovejte si náboje na dobu, kdy budete mít takovou čtyřmetrovou ještěrku na půl metru od těla. A pak mířte na oči,“ doporučoval.

Zvolna mýjeli domorodé vesnice, obklíčené ohromnými plovoucími lekníny, chatrče a sklady až po střechu zaplněné tropickými plody. Ze souvislé stěny pralesů jen občas rozpoznali jednotlivou palmu či listnatý strom. Tam, kde se řeka mohutnými choboty zařezávala do břehů, spatřili porosty kakaovníků, manioků, gumovníků, vanilky, ořechů a lýkových palem.

„Stačí přijít, sklidit a dobře prodat,“ mhouřily se zelené oči Marta Alfonsa.

Večery na lodi byly překrásné. Zejména západy slunce byly nezapomenutelné. Přátelé sedali v tichém hovoru na přídi, před sebou sklenice s chlazenými nápoji. Sta lehkých zvuků k nim doléhalo od břehů. Jeden svět – denní – se ukládal ke spánku a druhý – noční – se probouzel k životu.

„Ráj! Říkám vám, že je to ráj,“ horoval Regan.

„Pařeniště nemocí. Plyny, bahno, vedro. Hmyz. Jaguáři. Silnější požívá slabšího. Tvorové se zde rodí o překot, aby byli potravou druhých. Každým šlápnutím zabíjíte život a taková malá bestie,“ Mac Cliford udeřil plochou dlaní Regana do týla a zabil komára „je schopna naočkovat člověku tropickou horečku a zmrzačit jej nadosmrti. Až uvidíte sedmimetrové vodní hady – br, tomu může říkat ráj jenom letec, který se na všechno dívá z oblak, ale já zažil okamžiky, které připomínaly spíše peklo.“

Přátelé se přejeli pohledem. Kdo je dnes na radě...? Doktor Gordon? Regan? Jan?

Nikdo se nehlásil se svou historkou a inženýr Cliford plynule pokračoval.

Byl jsem tehdy četařem kaučukové plantáže na horním toku Amazonky. Tábor financoval jakýsi pan Hamilton. Boháč, odkudsi z Ameriky, nám kromě peněz věnoval i svého syna. Měl jet s námi na zkušenou.

Devatenáctiletý Willy byl lenoch, povaleč, zhýčkaný synek, kterému práce ani kázeň nevoněly.

Pozdě jsem poznal, že bohatý tatínek posílá chlapce s výpravou jako do nějaké školy v přírodě. Poznal jsem to však citelně, protože byl zařazen do mé čety.

„Begel, Grott, Wendel, Hollman, Hamilton – za mnou!“ velel jsem jednoho dne.

„To nemyslíte vážně, pane Cliforde! Já mám jít sbírat do pralesa kaučuk? S těmihle chlapy?“ zpěchoval se Willy.

„Jednou provždy, Hamiltone. Tito muži jsou správní chlapi a vy, ať chcete nebo ne, s nimi musíte žít, tábořit, stravovat se, pracovat. Nelíbí-li se vám to, prosím, prales je dost veliký. Můžete jít.“

Četa pracovala společně, o výdělek se dělila rovným dílem. Samozřejmě, muži by mezi sebou nestrpěli uleváka.

Prvé dny Willy vzdoroval – můj otec sem, můj otec tam – brzy však poznal, že výmluvy nepomohou. Práce byla těžká a namáhavá. Dřeli jsme v tropickém vedru od rána do noci. Zpočátku chlapec hodně zkusil, ale za tři týdny podával výkony jako kterýkoli dělník.

„Neztratím se ve světě, že,“ řekl mi jednou v neděli. „Vy jste, Cliforde, starý protiva, ale myslím, že vám rozumím.“

„Pojď, půjdeme prát prádlo,“ uštědřil jsem mu přátelský štulec.

Opustili jsme tábor a asi čtvrt hodiny cesty od ležení jsme se usadili na břehu, který byl obrostlý vysokými, štíhlými bambusy.

„Vykoupeme se,“ navrhl Willy.

„Moc se mi to nezdá, chlapče. Voda je sice čistá, ale dno má divnou barvu. Je podezřele rovné...“

Willy mne neposlouchal. S rozkoší shodil plátěnky a šplouchal se v mělké vodě.

„Daleko nechoď, Willy...“ skláním se nad hromadou špinavého prádla.

Vtom jsem slyšel pronikavý výkřik!

Leknutím mi vypadla dýmka z úst. Přesto, že Willy byl jen několik kroků od břehů – v místě, kde nebylo ani čtyřicet centimetrů vody – zmizel do půli prsou!

Quick sand, pohyblivý písek, projelo mi hlavou. Setkal jsem se s touto jihoamerickou zvláštností již jednou, na pevnině, a stála mne koně. Žlutá země pohltila valacha, zatímco já se po čtyřech soukal do bezpečí.

„Nehýbej se, Willy! Stůj!“

Zoufale jsem se rozhlížel, jak chlapci pomoci. Přiblížit se – vyloučeno! Stihl by mne stejný osud. Hodit mu kus dřeva? Zapadlo by! Provaz? Nemám!

S pohyblivým pískem ve vodě jsem neměl zkušenosti.

Pojednou mne cosi napadlo. Odhodil jsem střevíce a šplhal po hladkém pni bambusu. V polovici se se mnou pružný kmen počal ohýbat. Šplhal jsem výše. Desetimetrový bambus se prohýbal do oblouku, víc a víc... nakláněl se nad příšerné místo živého písku.

Teď jsem se ocitl nad Willym. Praskne bambus? Vydrží? Vybral jsem dostatečně pevný kmen? Snažil jsem se být ledově klidný. Napjal jsem svaly a spustil nohy nad hladinu.

„Chyť se!“ volám.

Willy vězel v písku již po ramena. Ztěžka vyprostil jednu ruku, chytil se mne za kotník, druhou... drží se pevně mých nohou a já ručkují pomalu zpět. Čím více se blížím ke středu bambusového kmene, tím kratší je páka a tím silnější odpor musí překonávat naše těla.

Bambus však vydržel a my také. Sjeli jsme z kmene a vyčerpání padli na pevnou zem.

Muž se zelenýma očima

Nedaleko přítoku řeky Madeiry získali přátelé novou zkušenost – poznali tropické deště. Plné tři dny se řinuly proudy vod z olověných oblak. Tok Amazonky se změnil v červeně bublající bahno. Pralesy se zahalily do husté mlhy a páry. Nebylo možno vystoupit na palubu, nápory větru a deště by nezkušeného smetly. Vedro, ohlupující parno a pach v kajutách byly nesnesitelné.

Všichni reptali na útrapy cesty a podnebí, jen Cliford snášel vše s naprostým klidem.

Při večeři však velmi nedůtklivě pokáral Pavla Gordona.

„Doktore, nenechávejte svou aktovku jen tak na stolku v kajutě.“

„Co se stalo?“ ptal se Jan.

„Kajuta je přece zamčená a klíč mám u sebe,“ bránil se Pavel.

„Před chvílí jsem ji zahlédl otevřenou,“ řekl tiše Cliford.

„Myslím, že kdosi se zajímá o naši výpravu.“

„Ti chudáci domorodci u strojovny?“

„Koho na lodi chcete podezírat?“

Inženýr odstrčil misku. Vstal a přecházel po jídelně.

„Člověka, kterého jsem před chvílí viděl vycházet z vaší kajuty. Muže se zelenýma očima!“

„Marta Alfonsa?“

„Ano, našeho průvodce!“

Dr. Gordon spěchal do podpalubí a shledal, že všechny písemnosti výpravy jsou v pořádku. Zámek u dveří kajuty však skutečně nebyl k potřebě. Stačil slabý šikmý tlak na veřeje a dveře se otevřely, navzdory dvojitému uzamknutí.

Za podmračeného jitra příplula konečně Manuella do přístavu v Manaosu.

Sotva se lodní můstek dotkl břehu, přispěchal malý funicí tloušťák, kterého Mart Alfonso uctivě zdravil.

Muž se kolébal na krátkých nohou jako kachna, v tlustých tvářích se mu pohupovaly laloky kůže.

„Buďte srdečně vítáni. Můj dům je vaším domem. Vše je připraveno podle přání mého vzácného přítele Emerse. Pramice čekají. Péči o zavazadla přenechte prosím Martinezovi.“

Inženýr nesouhlasil. Sám dohlédne na přepravu zavazadel.

„Jak je libo,“ řekl dvorně seňor Sabato, ale neubráníl se poznámce. „Není ovšem u nás zvykem, aby se cabaleros starali o kufry a bedny.“

„Vím,“ usmál se Cliford a svlékl kabát. „Ale jistě uznáte, že tento kapitál nesmí zahálet,“ poklepal na pletence svalů a zůstal v přístavišti.

„Doktore, moje paní trpívá bolestmi hlavy,“ řekl seňor Sabato, když se vesla dvou míšenců ponořila do vln a pramice s Kanadany zvolna plula podél břehu. „Měl byste jí předepsat lék. – Barvu Amazonky způsobují odplavované lateritové zeminy. Och, jak rudé jsou půdy pralesa. – Pane Regane, vás bych na faciendě potřeboval. Strojní pily zlobí,“ mnohomluvnost byla seňoru Sabatovi zřejmě nejdokonalejším prostředkem k navázání přátelství.

Bylo po poledni, když pramice přistála u skladišť, náležejících k Sabatově faciendě. V půlkruhovém zálivu kotvilo tucet lodic. Teprve na břehu přátelé rozpoznali, že do souvislé stěny pralesa se zatíná úzký průsek.

„Okamžik,“ řekl hostitel a dal tichý pokyn šlachovitému veslaři.

Veslař s pramicí se po chvíli vrátil od kraje zátoky a podával seňoru Sabatovi obrovský načervenalý květ, po němž zbyl na hladině dvoumetrový talíř listů.

„Viktoria regia! Královna květů!“ volal Sabato. „Jsou ještě větší. Třiceti čtyřicetimetřové květy. ‚Indios‘ říkají, že unesou i malé dítě,“ s kavalírským gestem podával květ Reganovi.

Několik set metrů výše v průseku se prales rozšiřoval do mýtiny, na níž stálo několik podlouhlých chýší s bambusovými střechami.

U krajního skladiště čekala našedlá fordka.

„Proč nejede až ke břehu?“ divil se Jan.

„Amazonka má tři druhy břehů. Větší vlny omývají ‚ígapo‘. Další pruh země, zvaný ‚varcea‘, bývá zaplavován při velkých deštích.

Teprve nyní jsme vstoupili,“ seňor Sabato otevřel dveře automobilu, „na ‚terra firma‘ – pevnou zemi, kam bahnitě záplavy nedosáhnou.“

Průsekem širokým tři metry se nořili do pralesa. Místy se popínavé liány ve výši spojily a vytvářely temný tunel. Občas museli objet kořen nebo trs rostlin, vyrůstající z písčité země.

„Dvakrát měsíčně jsme rubali tuhle cestu. Po týdnů práci jsme se prosekali mačetami ke břehu, ale u domu byla stezka opět zarostlá. Nyní jsme sem navozili písek a železný šrot. Jednou za čas strháme liány a osekáme kořeny,“ vysvětloval Sabato.

Na haciendě čekalo výpravu slavnostní přivítání a velkolepá večeře. Obvyklé pokrmy, drůbež, brambory, kotlety, rýži a těstoviny doplnila paní domu zdejšími specialitami. Na stole se objevilo feijao – fazole s hnědou omáčkou, želví řízky, smažené vršky mladých kapustoňových palem.

Janovi nejvíce chutnala tapioková kaše a různé druhy salátů.

Regan rozdával úsměvy vpravo vlevo a Pavel Gordon děkoval za pohostinné přijetí.

„Ale to je maličkost,“ pohupoval se na židli seňor Sabato. „Chci, abyste na mne vzpomínali v dobrém, až budete tábořit kdesi v divočině. Jste vy to, ‚Americanos and Canadios‘, divní lidé! Podnikáte tisíce kilometrů dlouhou cestu za lávou!“

Inženýr Cliford, který se před chvílí vrátil z přístavu, se usmál a pohledem varoval své přátele.

„Proč jste zvolili právě tuto zem?“ pokračoval hostitel. „Per dios, jistě to není kaučuk, který vás přilákal. Nebo láva, hoho! Říká se, že u Rio Yapura jsou – diamanty! Pánové, ke mně můžete mít naprostou důvěru...“

Martinez Alfonso stál netečně opřen o dveře a tlustý Sabato hlasitě odfukoval.

„Mýlíte se. Láva má pro našeho přítele Emerse velký obchodní význam,“ řekl dr. Gordon. „Chce touto levnou surovinou nahradit značně dražší azbest. A připočtete-li naši touhu po dobrodružství a krapet mého lékařského a inženýrova zeměpisného zájmu, pak...“

„Ó prosím. V tomto případě budete zcela spokojeni. Tam nahoru lze jen stěží proniknout. U pramenů Yapury – nebo miníte plout po jiné řece? Přítel Emers se blíže nevyjádřil – v těch končinách žijí dodnes indiánské kmeny, které dělají tsansu. Znáte ty lidské hlavy malé jako pěst. Chívarové nezabíjejí z rozkoše nebo krutosti. Je to pro ně nejvyšší úkon zbožnosti. Ano. Před lety překročil hranice Kolumbie americký vědec, nějaký... nějaký doktor Bradley. Chtěl dokázat, že to všechno jsou povídačky. Nesmysl. Najal deset veslařů a plavil se po řekách. Hledal – hoho – a pátral. Marně. Utábořil se. Prodíral se vnitrozemím s jediným průvodcem. Opět bezvysledně. Po týdnu se vrátil k místu, kde zanechal veslaře. Byli všichni mrtvi. Bezhlavé trupy svědčily o tom, kdo je zabil. Nechci vás strašit, hoho, to ne, ale vypráví se o těch končinách všelicos.“

„Promiňte,“ řekl Mac Cliford. „Jsme unaveni.“

„Jestliže se paní domu neurazí, šli bychom si odpočinout,“ přidal se dr. Gordon.

„Zajisté. Račte prosím,“ seňor Sabato zanechal pohupování. Luskal prsty a zelené oči Marta Alfonse se schýlily k smolně černým vlasům. Tiché pokyny. Dozorce vyprovodí hosty do ložnice. „Velmi klidnou dobrou noc, pánové. Napíši o vašem šťastném příjezdu příteli Emersovi,“ rozloučil se Sabato.

V prvním poschodí byla připravena prostorná místnost s lůžky, opatřenými sítěmi proti moskytům.

Přátelé osaměli.

Se slastnými pocity se zbavovali upocených oděvů.

„Co soudíte o seňoru Sabatovi?“

„Obětavý a srdečný hostitel,“ řekl Petr Regan.

„Trochu příliš zvědavý,“ namítl Jan.

„Úlisný,“ soudil Pavel.

Cliford se svlékal a vyprávěl, co zahlédl při uskladňování zavazadel. „Prohlédl jsem si soukromé skladiště pana Sabata. Objevil jsem dvacet barelů benzínu!“

„To není nic zvláštního,“ zahučel Regan z lůžka.

„A navíc docela nový letecký motor. Zdá se, že señor Sabato vlastní letadlo,“ inženýr sáhl pod nízký strop. „Zajímalo by mne, kdo pilotuje Sabatův stroj? Tlustý faciendér sotva. Letadlo by ho neuneslo,“ zažertoval a zhasil světlo.

Nazítří časně zrána se Mac Cliford s Reganem vypravili do skladiště v zálivu. Nedlouho poté odjel z faciendy také Martinez Alfonso.

Oba Kanadáné se vrátili právě v okamžiku, kdy dr. Gordon probíral se señorem Sabatem podrobnosti cesty do poslední civilizované výspy - městečka Teffé. Tam bude základna výpravy, vhodná pro leteckou, říční nebo pěší cestu do vnitrozemí.

Jan byl zvědav, co Regan a Mac Cliford objevili, avšak teprve po obědě se naskytla příležitost k nerušenému hovoru.

„Mám zde konkurenta,“ neochotně začínal Regan.

„Ano, viděli jsme ho,“ potvrzoval Mac Cliford. „Je to náramně chmurný chlapík.“

„Vsadíte se,“ Regan nabízel pravici, „že za celý den promluví méně než deset slov.“

„A muž se zelenýma očima?“

„Mart Alfonso? Byl v zátoce! Neumí na mašinu ani sáhnout!“

„Objevili jsme moderní stíhačku americké výroby,“ řekl vážně Cliford.

„Je to docela nový stroj. Jistě nemá nalétáno víc než povinné zalétávací hodiny. Ten kakabus promazával vrtuli a hvízdal si nějaký americký šlágr,“ pokračoval Regan.

Jan se smál a pokoušel se o začátky všech možných písniček, které zpívali ve studentském domově. Jeho přátelé se zatím usadili za skládkou santalového dřeva. Pohled od faciendy zastíraly hromady žoků a pytlů se zbožím señora Sabata.

„Hovořil jsem s naším hostitelem,“ sděloval Pavel. „Odeslali jsme Emersovi dopis.“

„Doufám, že jste neřekl Sabatovi více, než bylo nezbytně nutné!“

„Žádal jsem doplnění zásob a odjezd parníku. Vyrazíme do Teffé co nejdříve...“

„Haló, pánové!“

Přátelé se otočili.

Od písčitého průseku přicházel obrovitý černocho, nádherný protějšek hromotluckého Mac Cliforda. Již zdaleka mával širokým slamákem na pozdrav.

„Přejete si?“

„Jsem Bob Kenny. Mluvím anglicky, německy, portugalský a pěti nářečmi Indiánů. V Manaosu se povídá, že přijela kanadská společnost. Oukej. Tady jsou moje papíry. Já byl slavný boxer. Nemám co na práci, pánové, nepiju, znám kraj, byl jsem u Yapury s argentinskou výpravou. Z druhé strany, od Kolumbie, sabe,“ vychrlil jedním dechem.

Smělý černocho se přátelům zalíbil na první pohled.

„Potřebovali bychom takového člověka,“ řekl rozvážně Cliford.

„Bude to ale nebezpečná cesta,“ upozornil doktor Gordon.

„A co peníze? Kolik?“ zeptal se Regan.

„Kam půjdete vy, tam budu o deset kroků napřed. Nebezpečí? Těmahle rukama jsem roztrhl hubu velikému aligátorovi,“ naznačil Bob Kenny silácký výkon. Na jeho plecích zahrály svaly a urostlý Cliford uznale pokýval hlavou.

„Já se vrátím s vámi. Bez vás ne, protože byste nemohli zaplatit. Nechci peníze, protože jsem nic nevykonal. Odevzdám dobrou práci, dostanu dobrý plat. Neodevzdám – nedostanu. Potřebuji si vydělat na cestu do Spojených států. Mám tam bratra a potřebuji ho vidět.“

„Dobrá,“ napřáhl Mac Cliford pravici a stiskem zpečetil smlouvu. Ihned také Bobovi přidělil první úkol.

Ozbrojen silným klackem, vlastně z kořene vytrženým stromem, spěchal Bob Kenny do zátoky a střežil skladiště s nenahraditelnou výzbrojí expedice.

Kolový parník, věrná zmenšenina Manuely, se plazil jako hlemýžď proti proudu Amazonky.

„Rozloučili jsme se s haciendou správně?“ staral se ing. Cliford.

„Señor Sabato i Martinez Alfonso mohou být spokojeni.“

„Kdoví...“

„Viděli, že naše zdvořilost je upřímná.“

„Nikdo z haciendy však nepluje s námi!“

„Mají dost práce s obchodem,“ připomněl Pavel. „Popravdě řečeno, jsem rád, že jsme se zbavili muže se zelenýma očima.“

Kapitán lodi a její dvojičlenná posádka nevěnovali výpravě pozornost. Parník míjel indiánské vesnice s chýšemi na vysokých dřevěných kůlech. Domorodci připlouvali na jednoduchých plavidlech – hrubě opracovaných, vydlabaných kmenech – až k lodi a vztahovali ruce k palubě.

„Co chtějí?“ ptal se Jan.

„Dárek,“ řekl Bob Kenny. „Žebrají.“

Jan s Reganem rozhodili po kmenech hrst drobných mincí a třípytných trefek.

Po večerech prohlížel inženýr mapy. Yapura se vlévá do Amazonky ve více než deseti spletitých, vzájemně propojených ramenech, nejbliže u osady Čadu jas. Bylo třeba vybrat nejpříhodnější...

„Musíme si opatřit více pohonných hmot,“ připomínal Pavel. „Emers odeslal do Teffé pomocné Johnsonovy motory.“

Každého dne po setmění parník zakotvil. Řeka byla v tomto úseku šest až osm set metrů široká, vroubená ústími slepých ramen a nebezpečně mělkými zátokami. Na bocích a zádi lodi svítila v noci rudá výstražná světla, ačkoli kapitán si byl jist, že za tmy se zde neodváží plout žádná loď.

Nad strojovnou, za nekonečnými kotouči lan, se scházeli naši přátelé.

„Kdo bude vyprávět dnes...?“

Inženýr Cliford pokývl k nejmladšímu členu výpravy.

Jan váhá. Přemýšlí. Je mu šestnáct. Co může říci zkušeným, zralým mužům...

Labutí péro

Američané mají zvláštní způsob, jak projevit opovržení nad zbabělostí, slaboštvím a zradou. Tomu, kdo se dopustí podobného skutku, je před zraky svědků doručeno – bílé péro z labutě. Člověk, který jednou dostane bílé péro, je vyloučen ze společnosti slušných lidí, každý se mu vyhýbá.

Toho léta mi bylo třináct a začátkem školního roku mne Pavel již potřetí vyprovodil do studentského domova v americkém Hartfordu, nepřilíh vzdáleném od Halifaxu.

Mezi známými se tehdy objevilo i pár nových tváří. Mezi nimi také Luk Anderson, malý, neduživě vyhlížející chlapec odkudsi z Nevady. Lukovi spolubydlíci byli stejně staří – a přece velmi odlišní. Silní, otužilí sportem. Luk se pro ně stal brzy jelimánkem, syrovátkou, chlapíkem k ničemu.

Nu a po několika týdnech přišel okamžik, kdy se života celého domova dotklo bílé labutí péro.

Byla neděle, krásný slunný den.

Chlapci se domluvili, že po obědě podniknou malý výlet. Luk a Ronnie půjdou po levém, Dix s Alexem po pravém břehu řeky. Asi hodinu cesty za městem je most, tam se sejdou.

Vyrazili.

Řeka byla široká a proud silný. Luk s Ronniem kráčeli po hrázi; asi po půlhodině došli k jezu. Voda přepadávala přes betonové kvádry a řítila se do osmimetrové hlubiny.

„Luku, tudy se dostaneme na druhou stranu. Tam naproti jde Dix s Alexem, hled'. Přejdeme, co říkáš?“

„Neblázni, Ronnie. Beton je hladký. Klouže to,“ varoval Luk.

„Strašpytle! Tak půjdu za kluky sám!“

Ronnie si zul boty, vysoukal kalhoty a se smíchem vstoupil na jez. Voda, prudce se deroucí přes překážku, tříštila se mu o nohy.

„Vrať se, Ronnie! Vrať se!“ volal Luk.

Ronnie se ani neohlédl.

Dix s Alexem stáli na protějším břehu a napjatě sledovali kamarádovo počínání. Ronnie se dostal asi třicet metrů od břehu. Ještě patnáct dvacet kroků a bude uprostřed řeky. Luk pozoruje se zatajeným dechem každý jeho krok. Pojednou vidí, že Ronnie zavrával – uklouzl! Padl na koleno a v příštím okamžiku se řítí do osmimetrové hloubky pod jezem. Zmizel. Na okamžik se ve vířících proudech objevila hlava, ruka... hukot vody pohltit úpěnlivé volání o pomoc. Pak už se Ronnie nad hladinou neukázal.

Luk pobíhá zmateně po hrázi.

Z druhého břehu na něj křičí spolužáci: „Pomoz mu! Dělej něco! Skoč tam!“

Luk však zůstává na břehu.

Po několikahodinovém pátrání našli mrtvé Ronnieho tělo členové veslařského klubu. Lékař a policista nebyli nic platní. Mohli jenom ověřit, jak se vše zběhlo.

Zmatení a nešťastní vraceli se Luk, Alex a Dix z nedělního výletu.

„Mohl jsi ho zachránit! Když se vynořil, byl jen pár metrů od tebe!“ obviňují Dix s Alexem Luka.

Luk neodpovídal. Kamarádovo neštěstí jej připravilo o poslední zbytek slov.

Ředitelství školy bylo již telefonicky vyrozuměno policií. Všichni jsme byli vzrušeni, a když zvon svolával k večeři – dvě židle ve studentské jídelně zůstaly prázdné. Ronnieho, který se mezi nás již nikdy nevrátí, a židle, na níž sedával Luk.

„Zbabělec!“

„Mohl Ronnieho zachránit, Alex to říkal,“ vřelo to mezi námi.

Potom vše utichlo.

Do jídelny vstoupil Luk, bílý jako křída.

Sklopili jsme hlavy, nikdo neodpověděl na pozdrav.

Luk usedl na své místo. Uštvane se podíval do mělkého talíře a třesoucí se rukou uchopil tu hroznou věc. Bílé labutí péro! Vstal. Kolena se pod ním zachvěla. Rozhlédl se kolem a vydechl: „Kamarádi, proč... tohle?“

„Jsi zbabělec!“ vyskočil jeden spolužák. „Nechal jsi utonout přítele deset kroků od sebe! Proto!“

Luk chtěl něco říct, ale nenávislný šum přehlušil jeho slova. Oči se mu zamžily a odešel.

Vrátil se do svého pokoje. Plakal. Pak se rozhodl. Usedl ke stolu a psal dopis. Položil jej na lůžko nebohého Ronnieho, rychle sbalil kufřík a tiše opustil studentský domov.

Druhého dne vyšetřovali profesori celou událost. Ředitel školy nám řekl:

„Chlapci. Zjistili jsme, že Ronnie si zavinil neštěstí sám. Ještě v poslední chvíli ho Luk Anderson varoval. Při večeři byl někým z vás obviněn ze zbabělosti. Slyšel jsem, že jste mu dali – labutí péro. Luk opustil školu a odjel domů. Poslyšte, co vám napsal na rozloučenou.“

Do nehybného ticha četl starý profesor Lukův dopis.

„Dali jste mi bílé péro, že jsem nezachránil Ronnieho. Kamarádi, jsem z Derby a daleko od mého domova neteče ani potůček, natož řeka. Neměl jsem možnost naučit se plavat. Jak jsem tedy mohl skočit pro Ronnieho do hlubiny pod jezem? Utopili bychom se oba. – Bílé péro беру s sebou. Víím, že nejsem silák, ale slaboch ani zbabělec nejsem. Váš kamarád Luk Anderson.“ Profesor dočetl a odložil brýle.

Poslali jsme spolužákovi několik dopisů, aby se vrátil. Neodepsal nám. A tak se na Ronnieho i na Luka už skoro pozapomnělo. Vzpomněli jsme si na něho až jednou, když jsem objevil v novinách nápadně tištěný článek.

„Hoši, sem – něco vám přečtu!“ vběhl jsem do třídy. „Poslouchejte!“

Rozložil jsem noviny: „Včera v deset hodin večer vypukl v nemocnici města Derby požár. Nejvíce ohroženo bylo oddělení C, kde leželi pacienti zotavující se po operacích. Několik minut předtím, než se v oddělení zřítil strop, jeden z pacientů, čtrnáctiletý chlapec, vynesl s nasazením života pět nemocných. Tento odvážný čin velmi zhoršil jeho zdravotní stav. Statečný chlapec se jmenuje

Luk Anderson. Do této chvíle se neprobral k vědomí. Blouzní, ustavičně opakuje, že v jeho pokoji zůstalo jakési bílé labutí péro...”

Příštího dne odjížděla z Hartfordu do Derby studentská delegace. Posílali jsme mnoho dáreků příteli, kterému jsme ukřivdili; mezi nimi zlaté plnicí péro.

Petr Regan v nebezpečí

Daleko na obzoru nad levým bokem lodi vyrostla hradba mraků a rychle splývala s obrysem břehu. Z pralesů zněly ojedinělé skřeky zvíře. Temnota kolem lodi nemá konců.

Přátelé se odebrali do svých kajut. Bob Kenny, zachumlán do teplé houně, podřimuje na palubě. Náhle zvedne hlavu a naslouchá...

V šumění řeky jsou z velké dálky slyšet skřípavé zvuky, jakoby sykot prudce uvolňované páry.

Kenny odhazuje příkrývku, běží k Mac Clifordově kajutě a buší na dveře.

„Co je?“ ptá se Cliford.

„Inženýre, myslím, že proti proudu pluje loď!“

„Zhasni rychle všechna světla. Probuď kapitána, Bobe. Hned přijdu na palubu.“

Po chvíli se výprava shromažďuje na zádi a upřeně pohlíží do tmy. Není slyšet nic než drobné šplouchání vln o příď lodi. Všichni napjatě poslouchají. Zmýlil se Bob? Až teď, ano teď. Je slyšet nárazy koles o vodu. Asi po deseti minutách jsou zvuky již zřetelné a za nějaký čas se objevuje uprostřed řeky černý stín. Loď! Kolesový parník. Bez jediného světla pluje plnou parou proti proudu.

„Spatřili nás?“

„Sotva. Splýváme s břehem.“

„A co světla?“

„Bob je snad zhasl včas. Kdyby o nás věděli, jistě by to dali nějak najevo.“

„A proč plují potmě?“

„Patrně nechtějí, aby byli zpozorováni. A je tam rozhodně někdo, kdo zná dobře tento úsek řeky?“

„Martinez Alfonso?“

Pavel Gordon klade Janovi ruku na rameno. „Obávám se.“

„Jestliže nás nespátřil, bude překvapen, až zjistí, že je v Teffé dříve než my. Nu co, aspoň víme, na čem jsme. Máme volná záda,“ oddychl si Cliford.

Setva zašli do kajut, zvedl se silný jižní vítr a palubu zaplavil déšť.

V teffském přístavu kotvily dva motorové čluny a dlouhá řada důmyslných domorodých plavidel... Po kolesovém parníku však ani stopy.

Břeh v šíři pěti set metrů pokrýval nízký travnatý porost. Uprostřed planiny stál mohutný, neživý, v koruně utnutý kmen palmy ceiby; při zemi by jej neobjali tři muži.

„To je pomník pralesa,“ vysvětloval Mac Cliford. „Je to jeden z krásných průkopnických zvyků. Kdysi uťatý strom zde byl vztyčen na paměť vykáceného pralesa.“

Co spatřila výprava dále – bylo snad před lety městem. Z doby rozkvětu zůstala jen malá policejní stanice, nemocnice v polorozpadlém baráku a několik tuctů bambusových chatrčí. Bohatství kaučuku se přestěhovalo na půdu britské říše, do laboratoří a továren. Prales znovu opanovával člověkem dobytý prostor.

V bývalých uličkách a na tržišti se Jan učil abecedě pralesa. Kůra tropických stromů je světlá a hladká; při tmavším zbarvení by strom vstřebával příliš mnoho tepla a životodárná míza by vysychala. Deštníkové koruny palem jako by připomínaly pouliční osvětlení. Listy jsou dužnaté, jemně ochmýřené a řídké. Skýtají jen málo stínu. Do výše jednoho metru sahá spleť bělavých vzdušných kořenů, jimiž stromy získávají vláhu z ovzduší. Vše prostupují liány; jejich dlouhé vzduchové kořeny se pnou doleva, doprava, mnoho stvolů roste i shora dolů, s několikametrovými kořeny kdesi v nedohledné výši.

Jan zkoumá ostny, háčky, přísavné výběžky anebo celé plošky, které dávají liánám úžasnou schopnost – ovíjet se. Mnoho hlavních

kmenů odumřelo a váha košaté koruny spočívá na sloupkovitých bočních kořenech, liánách, nižších keřích a okolních stromech.

Mac Cliford najal na pobřeží prostorný ‚galpon‘, jednoduchý přístřešek z vlnitého plechu a vyřazených barelů, v němž uskladnili náklad.

Ptali se okounějících domorodců, zda kolem neplula loď.

Dověděli se, že včera zde na okamžik zakotvil kolový parník a jakýsi míšenec se sháněl po jiné kolesové lodi.

„Byl to mulat? Se světlýma, zelenýma očima?“

„Si, si – siňor. Mulat. Ale oči... nevíme.“

Po záporné odpovědi prý dal mulat rozkaz do strojovny a loď plula dále proti proudu.

Přátelům nastala práce.

„Do setmění budu mít PARKERA pohromadě,“ zářil Petr Regan. „Vsaďte se o sedm dolarů!“

„O deset,“ pobízel jej Cliford.

Inženýr spolu s Janem se od oběda zabýval vysílačkami. Hned první zkouška ukázala, že oba přístroje jsou v bezvadném stavu. Bylo jen třeba vyčistit doteky a dobít baterie.

Nejdříve navázali spojení s argentinskou stanicí QUA BUENOS AIRES a potom se pokoušeli dovolat Kanady. Přejížděli stupnici amatérského pásma a střídavě vysílali signál a zase zapínali příjem.

„Hurá – Kanada! Volá amatér z Toronta!“ Jan strhl sluchátka a vítězoslavně jimi mával nad hlavou.

„Toronto? No to je výborné,“ Regan odhodil francouzský klíč na sedadlo PARKERA a běžel k vysílačce.

Ve sluchátkách se však již ozýval jen nesrozumitelný šum a suchý, ostrý praskot. Marně se namáhali znovu vyladit amatéra – krajana.

„Škoda,“ zabručel zamyšleně Regan a s palci za opaskem se loulal k rozestavěnému PARKERU.

Doktor Gordon zatím obcházel Teffé a najímal dvanáct veslařů, kteří mají v některých úsecích cesty vykonávat také práci nosičů. Nemálo mu prospěly jeho lékařské znalosti, neboť většina obyvatel

městečka trpěla nemocí zvanou trip-color a Gordon znal způsob rychlého zahnání bolestí.

Po večeři dokončil Regan montáž, beze slova shrábl Clifordových deset dolarů a těšil se, jak ráno - vymydlený a odpočatý - vsedne do PARKERA.

Modrá tropická obloha potemněla; přátelé kráčeli k policejní stanici a pozorovali, jak rychle, během několika minut, se kraj noří do nejčernější temnoty.

„Jestliže nás ovšem carapañas nechají vyspat,“ navazoval Cliford na Reganovy tužby, když vstupovali do přidělené, škvírami oplývající bambusové chatrče. „Nezapomeňte, že cestovní moskytiéry nejsou zdaleka tak dokonalé jako jemné sítě v oknech haciendy nebo kajutách na parníku. Carapañas - moskyti. To bylo první slovo, které jsem se před lety u rovníku naučil.“

„A další slova?“ vyzvídá Jan.

„Surucucú - jedovatý křovák, chřestýš bez varujícího chřestidla na ocase; guaguariagua - stěhovaví mravenci, jejichž proud zničí vše, co mu stojí v cestě; amacumu - řvoucí zátopová vlna řeky, která zaplaví kilometry země a dala Amazonce jméno. Masožravé ryby - pirañas. V několika vteřinách ohlodají metrakového vodního vepře pekari do kostí. A lesní švábi, pavouci, vosy baratas, cucarachas.“

Clifordova předpověď se nesplnila a dorůžova vyspalého Regana přivítalo nádherné jitra jako stvořené pro průzkumný let.

Brzy po snídani pomohli Reganovi nastartovat motory a letadlo se vzneslo z vodní hladiny.

PARKER zmizel za obzorem a přátelé marně upírali zraky k obloze. Uplynula půlhodina... všichni byli již znepokojeni. Kde Regan tak dlouho vězí? Proč nezkouší stroj před jejich očima?

Teprve za hodnou chvíli se nízko nad zátokou ozvalo hučení motoru.

Přátelé běží k přístavnímu můstku. Letoun dosedá na hladinu a Bob Kenny s inženýrem mu vyrážejí vstříc na široké pramici.

Z kabiny letadla se vyklání Regan.

„Kde jste létal, člověče?“

„Běží jako hodiny. Vezmu Boba do kabiny. Vyzkoušíme vysílačky,“ vyhnul se Regan přímé odpovědi.

Na břehu se zatím shromáždil zástup zvědavců. Pár lehkých člunů krouží kolem hydroavionu. Nebýt Kennyho, který odkazuje domorodce dlouhým veslem do patřičné vzdálenosti, jistě by se už drápali po křídlech PARKERA.

Motory hučí a inženýr odráží pramici od plováků letadla.

Na břehu žhává Jan vysílačku a směřuje anténu. Sotva stroj nabral výšku, Mac Cliford nasadil sluchátka na uši a volá ve smluveném pásmu: „XW 2, slyšíte? Tady XW 1. Odpovězte!“

„Tady XW 2. Slyšíme výtečně.“

Letadlo se obloukem vrací nad přístav. Je vidět Boba, který sedí za Reganem a představuje užitečné zatížení – dobrých sto deset kilogramů – jak se šklebí z okénka.

Další otáčkou se stroj ocitl nad pralesem, letí proti toku Amazonky. Hluk motoru slábne, utichá.

„XW 1. Volám XW 2.“

„Tady XW 2. Slyším.“

Inženýr dovoluje Janovi, aby vyzkoušel svoje radiotelegrafické umění.

Chlapec září. „Slyším! Slyšíme vás!“

„Start bezvadný. Letím rychlostí devadesát kilometrů za hodinu. Výška tři sta metrů. Pod námi jsou lesy a tři koryta řeky. Teď vidím... okamžik, Bob mi klepe na rameno...“ Reganův hlas se odmlčel. Jan předává sluchátka Clifordovi. „Pod námi kotví parník. Je na jednom z ramen Yapury, asi 50 kilometrů od Teffé. Tady XW 2. Vracíme se.“

„XW 1. Čekáme vás. Konec.“

Doktor Gordon se posadil vedle Cliforda do trsů vysoké trávy. Bylo vidět, že mu cosi leží na srdci.

„Myslíte na muže se zelenýma očima?“ inženýr odložil sluchátka a Jan po nich rychle sáhl. Byla však němá.

Pavel využil bratrova zaneprázdnění a nachýlil hlavu k inženýrovi. „Myslím na Regana. Pamatujete? Na moři překypoval nápady a vtipy! A dnes? Vlastně už včera... K čemu byl jeho ranní půlhodinový výlet? Kam letěl? Proč...?“

„Neumím si to vysvětlit.“

Za čtvrt hodiny spatřil Jan na obzoru malý bod, který se rychle zvětšoval. PARKER dosedl klouzavým letem na hladinu a stáčil se k dřevěnému přístavnímu můstku.

Přátelé vskočili do pramice a pluli průzkumníkům naproti. Kolem se to opět hemžilo domorodými čluny.

Regan vystoupil na ocelové plováky a Bob volal na zvědavé domorodce, aby udělali místo a vpustili pramici pod levé křídlo PARKERA.

Gordonové a Cliford se opřeli do vesel. Sluneční paprsky se bodavě odrážely od hladiny. Jan zahlédl Regana, jak dřepí na plováku, jednou rukou si stíní oči a druhou ukazuje na křídlo nad sebou.

„Podívejte!“

Bob se vyklání z kabiny.

Přátelé přirážejí k PARKERU a pohlížejí vzhůru.

Uprostřed levého křídla, asi dva metry od pilotova sedadla, svítí dva malé kulaté otvory.

„Co je to za díry, Regane?“ ptá se Jan nechápavě.

Bob skáče rovnýma nohama do pramice. „Stříleli po nás. Z parníku. Nikoho jiného jsme neviděli.“

„To je vážné.“ Mac Cliford žádá přesný popis parníku; pak přikazuje Gordonům, aby přinesli z ‚galponu‘ podlouhlou bednu, a Bobovi ukládá, ať rozptýlí narůstající chumel zvědavců.

Za okamžik je pod pilotovým sedadlem upevněn dlouhý předmět, pečlivě zabalený do nepromokavého plátna.

„Muruo i? Co je to?“ volají z uctivé vzdálenosti domorodci.

„To je dalekohled,“ šklebí se Bob. „Tím kdybych se na vás podíval, viděl bych skrz vaše umaštěná těla.“

Dlouho do noci šuměla chýše nedaleko policejní stanice tichým hovorem. Přátelé rokovali o dnešní události. Byla to náhoda? Nedorozumění? Nepatřily střely, jež proletěly křídly PARKERA, nízko letícímu ptáku, kterého Regan a Kenny nemohli vidět? Okolnosti nasvědčovaly však tomu, že šlo o promyšlený útok.

„Viděli jste někoho?“

„Ne. Na palubě parníku byl klid. Nikde se nic nepohnulo...“

„Mart Alfonso se neukázal?“

„Těžko bychom ho poznali.“

„A je to skutečně muž se zelenýma očima, který nás pronásleduje...?“ ptal se Jan. Nikdo mu však neodpovídá.

„Mohli mne sestřelit jako vrabce,“ soptil Regan. „PARKER by se zřítil do pralesa a nikdo na světě by nedokázal ujistit, co se přihodilo.“

„Tím se prozradili. Je jim jasné, že o nich víme a že neočekáváme nic dobrého. Tímto činem nám vypověděli nepřátelství,“ pravil Cliford.

Pavel Gordon navrhl, aby přepadení hlásili policii.

„To nemá smysl,“ odporoval Cliford. „Žádná policie na světě nám nezaručí bezpečnost v divočině. Velitel nám spíše bude bránit v cestě, aby se zbavil odpovědnosti. Musíme se o sebe postarat sami.“ Takový byl závěr porady.

Do neznáma

Konečně bylo vše připraveno k odjezdu. Z pobořených můstků teffského přístavu spustili najatí veslaři na hladinu řeky pět velkých kánoí, z toho dvě se závěsným Johnsonovým motorem. Pod Bobovým dohledem uložili pak zásoby potravin, stěeliva a benzínu a plavidla k sobě připoutali lanem.

Patnáct mužů postávalo na břehu a čekalo už jen na výsledek leteckého průzkumu. Před svítáním odletěl Regan s Bobem proti toku Yapury.

Vrátili se s potěšujícími zprávami. Nejbližších dvě stě kilometrů nehrozí kánoím nebezpečí. Zákeřný parník zmizel.

„Nuže vpřed!“ pokynul Mac Cliford.

Najatí domorodci se chopili vesel. Cliford se s Gordonem domluvili, že výprava bude šetřit benzínem a motorů použije pouze tehdy, kdy síly veslařů nebudou stačit.

Proti všemu očekávání však inženýr vedl kánoe nikoli proti, nýbrž zpět po proudu Amazonky. Asi padesát kilometrů níže, nedaleko osady Cadujaz, stočil plavidla do jednoho z hlavních ramen Yapury.

Výprava setřásla své pronásledovatele.

Plán dalšího postupu byl jednoduchý. Regan prozkoumá každého dne tok řeky a vyhledá vhodné místo k táboření. Bude ve stálém rádiovém spojení s výpravou. Vyčká na místě, až lodi dosáhnou stanoveného tábořiště, a v případě nebezpečí, anebo kdyby rádiové spojení selhalo, vrátí se okamžitě po řece ke kánoím.

Zprvu zajímavá plavba proti toku Yapury se stávala stále více namáhavější a jednotvárnější. Podél břehů se občas objevila kaučuková plantáž uprostřed rozsáhlých serignálů – gumovníkových lesů, většinou však projížděli kolem nepřístupné hradby pralesa.

Jednou míjeli ležení indiánských dělníků. Jejich tábor ležel na vyschlém říčním nánosu a sestával z řady skládacích lůžek, zvaných ‚camas‘. Dozorci bydleli o něco lépe. Jejich ‚rede-hacamas‘, přenosná obydlí, sice také postrádala zastřešení, byla však zavěšena mezi mohutnými kmeny stromů. Na okraji ležení dýmalo veliké ohniště. Dělníci se seběhli ke břehu a chtěli odkoupit cigarety. Přátelé jim nemohli vyhovět z prostého důvodu – jediným kuřákem byl Cliford, a ten kouřil dýmku.

Cliford odhadoval, že cesta k prvnímu vodopádu by měla trvat asi šest dní. Znamenalo to denně urazit na 50 kilometrů. A to byl v tropickém vedru úctyhodný výkon.

Oba Gordonové nyní pochopili, proč inženýr Cliford při každé příležitosti cvičil svaly a konal ty nejtěžší práce. Teď seděl na přídi čelní kánoe a oháněl se hrubým veslem. Věděl, že úcty a vážnosti si lze vydobýt u domorodců jedině vlastním příkladem.

„Pěkné tábořiště, co říkáš, Bobe?“ Regan rozhrnul vysoké traviny na závětrném břehu řeky.

Kenny připoutal PARKERA ke dvěma nedalekým stromům, pak vysekal metr vysokou trávu a připravil stráň pro noční táboření. Ještě je třeba obstarat dříví. Mocnými údery sekyry se pustil do vyschlého kmene.

„Hej, mister Regan, sem! Tady veliká potvora!“

Regan spěchá s revolverem v ruce k Bobovi. „Člověče, pusť to! Odhod!“ volá z dálky.

Bob drží za ocas asi tři metry dlouhého hada a vši silou jej táhne z křoví.

„Pusť! Je jedovatý...? Střelím!“

V černé Kennyho tváři zasvítily zuby: „Giboia – moc jedovatý. Ale já mu nejdřív usekl hlavu.“

Hadí trup je konečně vyproštěn z popínavého křoví. Ačkoli je plaz mrtev, tělo se ještě velikou silou stáčí do kliček a uzlů.

„Maso, mister Regan. Bude dobrá večeře. Ticho! Slyším čluny...“

Za okamžik lodi přistávají. Jan využívá posledních chvil před soumrakem a rozkládá mapy. Ano, několik dní cesty proti proudu začínají neznámá, bílá, nezakreslená místa.

Hydroavion kotví při okraji pralesa, kánoe jsou vytaženy na břeh. Mužstvo vztyčilo skladištní stany, odpočívá u ohňů a kuchař stahuje uloveného plaza.

„Cliforde, je ten had vůbec k jídlu? Kenny říkal, že je jedovatý!“ ptá se Regan.

„Buďte bez obav. Jedovaté jsou jenom hadí žlázy. Uvidíte, že vám bude chutnat. Jednou jsme na řece Rio Branco pekli cukuri – šestimetrového vodního hada. Indiáni jedí téměř všechny druhy plazů. Vidíte, jak se na pečínku těší,“ inženýr pokynul k odpočívajícím veslařům. Dychtivými pohledy sledovali kuchařovu práci. „Když je člen indiánské obce uštknut a zemře, pozůstalí příslušníci rodiny snědí hada při jakémsi slavnostním, téměř posvátném obřadu. Kmeny na horním toku Rio Branca připravují ze sušených hadů docela chutné placky.“

Večeře se skutečně vydařila. Regan přiznal, že tak jemné maso ještě nikdy nejedl, a Jan se mlsně olizoval.

Náhle se snesla tma.

Přátelé se zakutali do spacích pytlů. Mlčky naslouchali zvukům pralesa a dokořán rozevřeným vchodem stanu pohlíželi k hvězdnaté noční obloze. Jižní kříž. Střelec. Štír, Rajka, Eridan...

„Kdo bude dnes vyprávět?“ tázal se tiše Jan.

Uplynula chvíle... Bob Kenny ani Petr Regan se nemají k odpovědi.

Pavel Gordon vysoukal ruku ze spacího pytle a obrátil se ke Clifordovi: „Je to naše první noc v pralesi! Chápete, inženýre.“

„Rozumím,“ řekl do tmy Cliford. Z pralesa se neslo vytí vřešťanů a nočních opic – mirikin. Koaks, tú, kvarr... odpovídaly žáby od řeky.

El rey dorado

Kde dnes žijí statisíce lidí v nedostatku, rozprostírala se před staletými říše, skýtající hojnost miliónům. Každý pracoval, jak nejlépe dovedl, a dostával vše, co potřeboval. Zlato a stříbro byly posvátnými kovy; nesloužily ke směně zboží, ale k výzdobě chrámů. Tahuantinsuyu – říše čtyř světových stran – ležela na území dnešního Peru, Ecuadoru a Bolívie. V čele stálo třináct Inků.

Již měsíce přinášeli chasqui, štafetoví běžci, radě třinácti zneklidňující zprávy. Od hor Kordiller přichází cizí vojsko!

„Kolik mužů cítá?“ ubezpečoval se nejmladší Inka.

„110 pěších a 67 jezdců,“ oznamovali běžci.

Dvanáct Inků obklopilo nejvyššího. V úkloně se zaleskly bílé haleny z vlny vikuní a pod nimi na opascích zazářily zlaté amulety, odznak Inků.

„Pokoj vám a dary těm, kdož přicházejí,“ pravil císař Atahualpa.

Nejmladší Inka odešel do chrámového sklepení, aby dal přinést zlaté sochy boha slunce, měsíce, hvězd, deště, blesku a kukuřičného klasu.

Nad údolím stojí Španělé. Hrstka vojáků tváří v tvář třicetitisícové Atahualpově armádě.

„Co radíte, otče?“ vraští čelo velitel Francisco Pizarro.

Páter Gaspar de Carvajal zvedá ruku. „Pohleď, synu!“ Jeho ukazovák putuje širokou uličkou, jež se rozevívá mezi nekonečnými šiky Inků až k panovníkovi. „Projdeme jako přátelé. A potom...“

Ve chvíli, kdy Atahualpa – obklopen Inky, rádci a kněžími – šel přátelsky cizincům v ústrety, vyrazili Španělé ze zálohy a ve strašlivé řeži pobili Inkův průvod a překvapeného císaře zajali.

V údolí ležely tisíce zkrvavených těl. Španělé neztratili jediného vojáka. V Inkově slavnostním průvodu totiž nebylo zbraní. Třicetitisícová armáda bez velitelů se ve zmatku rozprchla.

„Pobili jsme všech dvanáct Inků!“

„Bylo jich dvanáct?“

„Promiňte, veliteli – jedenáct. Císař je zajat,“ hlásí vicegenerál Orellano.

Císař Atahualpa brzy poznal, že zlato je jedinou mocí, před níž se jeho nepřátelé skloní.

„Vrátíte-li mi svobodu, naplním ryzím zlatém tuto síň až do výše, kam dosáhne rukou dospělý muž!“

S nezasťiranou chtivostí přijali Španělé tuto ohromující nabídku.

Když pak císař splnil slovo – zradili. Pizarro odsoudil nejvyššího Inku, vzpurného pohana, k smrti upálením. Poté, co Atahualpa ustoupil a přijal křesťanství, a na radu pátera Gaspara de Carvaja, zmírnil Pizarro trest. Dal Atahualpu uškrtit.

Byl si jist, že rukou kata zemřel poslední Inka.

Honba za zlatem pokračovala na pobřeží, v horách, po řekách.

V roce 1535 bylo ve městě Quito poprvé vysloveno slovo ‚dorado‘. Jakýsi vnitrozemský Indián si přišel vyprosit pro svůj rod pomoc a zmínil se španělskému hejtmanovi o pokladech nepřátelského kmene. Se zapálenou tváří vyprávěl o vznešeném velmoži, jenž s tělem zlatým prachem pokrytým odešel do jezera uprostřed lesa. V ta místa se prý od nepaměti hází zlato jako oběť bohům.

Španělé naslouchali se zájmem. Zlaté jezero? Pozlacený král! El rey dorado! Eldorado!

„Povedeš vojsko!“ káže Francisco Pizarro, guvernér nové země španělského krále, svému bratru generálu Gonzalo Pizarrovi.

„Kdo půjde se mnou?“

„Vicegenerál Orellano!“

„A duchovní?“

Arcibiskup limský Gaspar de Carvajal se němě uklání.

„Přiděluji vám 350 jízdních kopiníků a čtyři tisíce Indiánů. Dostanete vozy, lamy, střelivo, zboží k výměně...“

Již zdolávání nebetýchých And si vyžádalo první ztráty. Postup mokřým dešťovým pralesem pak byl hotovou katastrofou. Lamy zapadaly po břicha do bahna. Polovina koní byla ztracena. Prasata,

živá zásobárna vojska, se v bažinách zaběhla a s nimi stovky Indiánů.

Vojáci se vlečou spleť porostů a trnů, těžce zápolí o každý metr. Vrátit se? Vzdát? Nikdy!

Konečně dosáhli řeky. Zlaté jezero má jistě přítok a odtok. Půjdou tedy dále podél řeky Napo.

Objevují lesní Indiány, kteří na otázku po zlatém králi ukazují k východu. Tam je dorado, vzdálené ještě mnoho sluncí!

Noci jsou černé jako smůla. Vojáci porážejí posledního koně. Lovnou zvěř zaplašují hřmotné výstřely mušket. Vojsko se potýká s hady, jaguáry a putujícími mravenci.

Předvoj vicegenerála Orellana narazil na indiánskou vesnici Omágus.

„Chceme jíst,“ praví vicegenerál tlumočnickovi.

Felipillo – Indián štíhlé, vysoké postavy a nehybné tváře – překládá. Vyjednává obratně a chytře.

Orellano pohlíží k východu. „Zlato?!“

„Ano, pane. Tam mnoho jezer. V jednom z nich mnoho zlata,“ tlumočí náčelníkova slova Felipillo.

„Ukážeš nám cestu?“

„Ukáži...“

Příštího jitra však byly chýše prázdné. Omáguové utekli.

Strastiplná pouť pokračovala. Kopiníci zapadali do bažin a rozdírali se o trnité houštiny. Gaspar de Carvajal žehnal vojsku černým křížem, další postup byl však brzy nemožný. Nová řeka, Aguarico, valila se od severu k řece Napo.

Po šesti měsících nařídili velitelé odpočinek.

Dorazily posily, nových 350 mužů.

„Lod’!“ Orellano stanul proti generálu Pizarrovi. „Postavíme lod’ a všechno bude snazší!“

Lod’ dostala jméno Victoria – Vítězství. Španělé nalodili zbraně, střelivo, náradí... Bez zátěže snáze projdou po březích řeky.

Nastala doba dešťů. Řeka Napo vystoupila z břehů a proměnila lesy v močály. Chyběla čerstvá potrava. Každý druhý běloch onemocněl.

„Zbývá dvě stě mužů.“ Pizarro váhá.

„Poplujeme lodí!“ volá Orellano. „Indiáni ať táhnou ke všem čertům!“

Tlumočník Felipillo se s úklonou odvrací...

„Ty zůstaň!“ křičí Orellano. „Ty popluješ s námi! Dál! Pořád kupředu! Až dosáhneme Eldoráda!“

Mužstvo sedělo na palubě hladové a mokré. Druhého dne překvapil Victorii dravý proud. Než si Španělé uvědomili, co znamená hukot a burácení, vítr uchopil loď, táhl ji, dřel a vrhal na drsné skály. Victoria však vydržela a dostala se, značně poškozena, opět do klidné vody. Žádná vesnice však nebyla na obzoru. Všude jen povodní zaplavené břehy. Teprve následujícího týdne začal les po levém břehu řídnout a mezi stromy se objevily chýše a lidé.

„Jak se jmenuje váš kmen?“

Felipillo překládá.

„Cotosové!“

„Dáte nám jídlo a pití a chýše k spánku?“

Náčelník souhlasí.

„Jak daleko je k jezeru – El rey dorado – zlatého krále?“

„Deset denních cest. Tam prý je voda zlatá. Caricury.“

Orellano nařizuje opravit Victorii a žádá náčelníka, aby mu přidělil na další cestu lodivody.

„Nemožno,“ tlumočí Felipillo. „Nelze plout peřejemi a vodopády s tak velkou lodí.“

„Vrátíme se do Peru!“ rozhodl generál Pizarro.

„Ne!“ Orellano svolává kopiníky. „Vojáci, kdo popluje se mnou k jezeru Eldorádo? Čeká vás podíl na kořisti!“

„Já!“

„Já!“ zvedá se sto padesát paží.

Nevelký hlouček obklopil generála Pizarra, zatímco arcibiskup s černým křížem se stěhuje do lodní kajuty.

Štíhlý Felipillo stojí osamocen mezi oběma skupinami...

„Půjdeš se mnou!“ křičí Orellano. „Pokusíš-li se o útěk, nechám tě přikovat do želez!“

Půl druhé stovky mužů vsedlo do malých kánoí a plulo dále po proudu.

Po deseti dnech plavby spatřili v dálce modravou, nedozírnou vodní plochu. To je Eldorádo – báječné jezero zlata! Jako by už procházeli ozdobami chrámů, oltářů a bůžků; plnými hrstmi se hrabali ve stříbře a zlatě.

Poslední noc před splněním své touhy zůstali Španělé vzhůru. Planoucímá očima upřeně hleděli do tiché tmy.

Jásavá trubka pozdravila jítro 12. února 1542, nejnadějnější den jejich života.

Orellano stojí na přídi a strnule hledí přes nesmírnou vodní plochu k úzkému proužku na obzoru – protějšímu břehu. Kánoe však neustávají v plavbě. Proud je nese stále vpřed. Také u protějšího břehu je možno pozorovat mohutné kmeny a urvané kořeny, zmítající se v běžících vlnách.

„K d'asu! Tohle není jezero! To není El rey dorado! Je to plynoucí řeka! Veletok!“ křičí Orellano.

„Que rio mar. Amazonas. Řeka jako moře,“ praví tiše Felipillo.

Kánoe přirazily ke břehu.

„Podvedl nás! Psí krev – Indián!“ Vojáci se vrhli na Felipilla. Trýznili jej až do poledne, kdy dal vicegenerál rozkaz ke zpáteční cestě.

Zkrvavený Felipillo se belhal ke kánoi.

„Stůj!“ Orellano se ohnal mečem. „Už tě nepotřebuji!“ Čepel vnikla do Indiánova těla.

Hrozen kánoi se tiše vzdaluje proti proudu.

Ve výši tluče křídly osamělý tukan. Hladinu řeky čeří shluk šeděbílých ploutví.

S tváří obrácenou k západu leží na písčném výběžku Felipillo. Chvějícími se prsty rozhaluje šat. Zaplavená zkrvavená bílá vlna

vikuní, ve slunečních paprscích zazáří zlatý amulet – znak třináctého Inky.

„Moje země... pravda... Spravedlnost...“

Z tisícové armády se do Peru vrátilo jen sedmdesát vysílených, polomrtvých Španělů.

Orellano byl první běloch, který dosáhl od západu Amazonky a prokázal, že lze proplout napříč jihoamerickou pevninou.

Pizarro a Gaspar de Carvajal byli z prvních, jejichž zmařené životy předznamenaly budoucí pád všemocného Španělska, nelítostného pokořitele kvetoucí země Inků.

Návštěvy z oblak a pralesa

Noc v pralesě uplynula klidně; byla jen poněkud kratší než nocování na haciendě nebo v Teffé. Citelný ranní chlad vyhnal Kanadány ze spacích pytlů již za svítání. Brzy po snídani nastartoval Regan stroj a tentokrát bez Bobova zatěžkávacího doprovodu odlétá vyhledat další tábořiště.

Výprava se vydává na další cestu. Bahnem prosycená voda řeky, neproniknutelná zeleň po obou březích a aligátoři povalující se na výspách je vše, co po dlouhé hodiny vidí.

Jan postavil na přídi radiostanici. Vztyčuje anténu a pokouší se navázat spojení s Reganem.

„Inženýre! Pane inženýre!“ volá poplašeně.

Mac Cliford pluje v čelní kánoi. Otočil se, a když viděl Janova vzrušená gesta, dal příkaz veslařům, aby odložili vesla.

Plavidla se dotkla boky a inženýr se přehoupl do Janovy kánoe.

„Podívejte, pane Cliforde,“ zmáčknutím pera se vychýlil ochranný kryt vysílačky. „Baterie je vybitá!“

„Kdo vysílal naposledy?“

„Já.“

„Nezapomněl jsi vypnout zdroj?“

K druhému boku se přiblížila kánoe doktora Gordona.

„S touto vysílačkou pracoval naposledy Petr Regan,“ volal Pavel přes hlavy veslařů. „Když jste byli ráno u řeky, přišel za mnou, zda smí vyměnit vysílačky. Tvrdil, že naše je výkonnější. Žádal, aby ji mohl vmontovat do PARKERA. Neměl jsem nic proti tomu.“

Cliford přikývl a sáhl po nepromokavém vaku s náhradními články baterií.

„Ta - tahle vysílačka je Reganova?!“ zajíkal se Jan. Před očima mu vyvstala dychtivá pilotova tvář v okamžiku, kdy zachytil Toronto. Jeho špatná nálada po nezdařeném spojení. Uvědomil si nevysvětlitelnou záhadu Reganova leteckého výletu před odjezdem z Teffé.

Vysílal tedy Petr Regan! Vysílal mnohem déle než my, protože baterie naší stanice byly ještě včera schopny několika dní provozu.

Nepromokavý vak byl znovu uložen pod příď. Inženýr skočil do své kánoe, plavidla se roztáhla do dlouhé řady a pokračovala v cestě proti proudu.

Kolem dvanácté se znenadání vpředu nad řekou ozval hluk motoru.

„PARKER?“ volá Mac Cliford. „Jene, navažte spojení s Reganem!“

Chlapec zná úmluvu výpravy, že PARKER je má během dne vyhledat jen v krajním případě, selže-li spojení anebo naskytne-li se nepředvídané nebezpečí. Kvapně zapíná vysílačku.

„Tady XW 1. Volám XW 2. Regane, proč se vracíte?“

„Nevracím se,“ zní odpověď. „Sedím s PARKEREM asi 30 kilometrů od vás. Vařím oběd. Najím se a začnu s přípravou tábořiště.“

Zvuk letadla je stále zřetelnější.

Jan se rozhlíží po kánoích: „To není Regan!“

Bob Kenny okamžitě chápe situaci.

„Rychle ke břehu a pod stromy!“

Kánoe vplouvají do pobřežních houštin. Motory neznámého letadla duní v zákrutu řeky. Pavel Gordon přikládá k očím dalekohled.

„Je to stíhačka. S přimontovanými plováky. Mění stále směr letu, jako když bloudí...“

„... anebo jako když někoho hledá,“ říká Cliford.

Letadlo mizí z dohledu a kánoe pokračují v plavbě podél pravého, hustě zalesněného břehu.

Jsou již v oblasti polodivokých kmenů. Po pravé straně toku žijí Carahyabové, severněji Coerunové a po levé straně mocný kmen Tikanů.

Pozdě odpoledne nalézají PARKERA a připravené tábořiště.

„Také jsem měl leteckou návštěvu,“ hlásí Regan. „Myslím, že mne pilot nezahlédl. PARKER kotví pod hustými stromy.“

„Tady je odpověď na tvou otázku, Jene. Je to skutečně muž se zelenýma očima, kdo nás pronásleduje,“ obrátil se Cliford k Janovi. „Señor Sabato ví zřejmě leccos o naší cestě po Yapuře. My zase víme, že vlastní letadlo. Jsem si jist, že to on za námi poslal parník a že na jeho palubě je Mart Alfonso.“

Prudce se snáší soumrak. Jan chce ujistit, jak dlouho trvá zdejší přechod ze slunečního jasu do nejhlubší tmy. Pohlíží na hodinky.

Napočítal čtrnáct minut, když jeho pozornost upoutala dvě velká, klikatě poletující světélka.

Podarilo se mu jedno polapit. Byl to tlustý čtyřcentimetrový brouk, z jehož těla se linula jasná, nazelenalá záře.

Jan vyňal z kapsy zápisník a pokouší se číst. Daří se mu to. „Tma nastala za osmnáct minut,“ píše do zápisníku. Potom dává létající svítilně volnost a spěchá k ohňům.

Veslaři jsou v nejpilnější práci. Dokončují stavbu stanů a připravují večeři. Pojednou ruch ustává...

V křoví na okraji pralesa zpozoroval Bob Kenny lidské stíny. Kdosi rozdmýchává ohně, až žhnou vysokými plameny.

Z lesa přichází skupina Indiánů. Jsou to statní, osmahlí muži, vyzbrojení luky a oštěpy.

Inženýr s Bobem jim jdou vstříc. Míří k muži, jenž má na prsou zavěšen odznak náčelnické hodnosti – tři velké aligátoří zuby. Podle domorodého zvyku jej Bob na znamení přátelství popleskává po zátylku.

Mac Cliford nabízí Indiánům místo u ohňů a náčelník s obřadnými úklonami přijímá pohostinství.

„Nevypadají zle,“ prohlíží si Jan neočekávanou návštěvu. „Zeptej se, Bobe, jestli jsou ty jejich šípy skutečně otrávené.“

Jeden z bojovníků vytahuje z bambusového toulce šíp a podává jej Kennymu.

Ten potězkává zbraň a překládá: „Hrot je napuštěn jedem! Jen docela málo se píchneš a zemřeš!“

Šíp je přibližně šedesát centimetrů dlouhý, hrot tvoří podivná kovová špice se dvěma zpětnými háčky.

Výzbroj pěti Indiánů tvoří navíc dlouhé, lesklé nože, zavěšené na úzkém pruhu kůže při rukojeti, takže obnažená ostří s každým pohybem blýskají v odlescích ohně. Muž po náčelníkově pravici má u boku těžkou mačetu – po obou stranách broušený, bajonetu podobný nůž – sloužící k prosekávání cest lesními houštinami.

Bezvýznamný, zdvořilostní hovor plyne kolem vysoko plápolajících ohňů.

Nedlouho po deváté hodině Indiáni vstávají, a jako přišli, kvapně, beze slova vysvětlení mizejí v pralese.

Výprava se uložila k spánku.

„Cliforde, což abychom zesílili hlídky?“

„Máte pravdu, doktore. Všiml jste si?“

„Čeho, inženýre?“

„Umíte si lépe vysvětlit,“ Mac Cliford si zapaluje lulku, „jak přišli Indiáni k cigaretám, které měli zastrkány do vlasových uzlů na temeni hlavy, než že je dostali od našich pronásledovatelů?“

„Opravdoví jihoameričtí Indiáni,“ horuje Jan. „Líbili se mi... Ale bůh chraň, stát proti nim na válečné stezce.“

Během půl hodiny se tábor noří do hlubokého spánku. Dva veslaři – zachumláni v ponču – a s kulovnicí přes koleno sedí u zkomírajícího ohně a naslouchají zvukům divočiny.

Po snídani se Indiáni objevili znovu.

Zdálo se, že je Cliford jejich opětovnou návštěvou překvapen. Sklonil se nad šněrování zavazadla a tiše žádal Boba: „Snažte se vyzvědět, kdo je poslal. Obezřetně, prosím!“

Včerejší nesmělá obřadnost Indiánů je ta tam. Počínají si jako v rodné vesnici; sami si berou z kotlů nejlepší kusy masa.

Bob vyňal z tlumoku pár drobných, v divočině však vzácných předmětů a dává se do hovoru s Indiánem, který mu včera na okamžik svěřil otrávený šíp. Pěkná slova prokládá přátelskými dárky. Brzy se dověděl, že před třemi dny potkali Indiáni na řece parník – gaviolu. Jeden caballero jim slíbil dvě bedny vonných,

silných cigaret, budou-li střežit řeku a oznámí mu „příjezd mnoha lodí.“

„Caballero byl mulat? Napůl běloch, napůl černocho...?“

„Tak.“

„Měl velmi světlé zelené oči?“

„Ano.“

Indián, vybidnut dalším dárkem, prozrazuje, že gaviola kotví půl dne cesty odtud, u jejich vesnice.

Jeho slova se shodují s údaji, které se podařilo získat Clifordovi v rozhovoru s náčelníkem. Inženýr němě pokynul Reganovi, aby ověřil zprávy Indiánů.

Pilot sňal nepromokavou tkaninu z kulometu pod kabinou. Poučen zkušeností, nechtěl se nechat zaskočit. Nastartoval PARKERA a za necelou hodinu hlásil, že letí nad domorodou rybářskou vesnicí. Gaviola pravděpodobně proplula v noci kolem tábora. Nyní však opustila vesnici a dýmá na obzoru proti proudu řeky.

Výprava strhla stany a nastoupila do kánoí.

Indiáni doprovázeli expedici až ke své vesnici. Zle se rozhněvali, když zjistili, že gaviola odplula, aniž jim snědý caballero vyplatil slíbenou odměnu. Náčelník požaduje náhradu od Kanadčanů. Marně jim Bob Kenny vysvětluje, že obě skupiny k sobě ani dost málo nenáleží.

Ve vesnici nastává pozdvižení. Poprvé dává Cliford příkaz ke spuštění pomocných motorů. Ženy hrozí kolem projíždějícím kánoím pěstmi a děti dělají pitvorné pošklebky.

„Nevím, jak si to seňor Alfonso představuje,“ řekl Cliford, když utichl hluk motorů. „Gaviola má hluboký ponor. Bude rád, když dopluje k prvnímu vodopádu. Zatímco my můžeme kánoe snadno přenést a pokračovat v cestě mnohem hlouběji do vnitrozemí.“

„Mart Alfonso je chytřejší, než jsme tušili,“ přemýšlí Pavel Gordon.

„Pokusí se nás sprovodit ze světa, aniž by se sám vystavil nebezpečí.“

„Poštve proti nám Indiány!“

V jednom z příštích dnů rozradostnilo výpravu Reganovo hlášení. Přistál u prvního vodopádu! Nadšeně popisoval dvanáctimetrový skalní převis, sluncem zářící vějíře vod a rachotící balvany, které se co chvíli řítí do hlubiny.

Mac Cliford usoudil, že ani s největším úsilím není možno vodopádu dosáhnout před setměním; smluvil proto s Reganem místo, na něž se má PARKER vrátit a kde výprava společně přenocuje.

Večer přinesl další tropické svízele - nemoci.

Krátce po dobudování tábora musel Pavel Gordon prokázat svoje lékařské umění. Dva veslaře pokousala chlupatá moucha, zvaná berná. Tento hmyz vyhledává masitá místa těl živočichů, zvířat lidí, vbodne jim pod kůži své štětině podobné kladélko a hluboko do svalu umístí vajíčka. Z nich se v několika dnech vylíhnou larvy, jež se živí z napadeného těla. Působí nebezpečná zanícení, puchýře a otoky, provázené krutými bolestmi. Lékař prořízl mužům postižená místa a z nitra svalů vyňal pár třicetimetových červů.

„El señor Gordon es mui grandi medico! Pan doktor Gordon je veliký lékař!“ neslo se mezi veslaři, kteří přihlíželi operaci.

Inženýr uvítal, že další běloch získal důvěru a vděčnost veslařů.

Nazítří potvrdil hned zrána Reganův průzkumný let, že obavy výpravy byly oprávněné, i když k střetnutí nedojde pravděpodobně jen tak brzy. Hlásil, že pod vodopádem kotví gaviola. Po jejím boku spatřil člun nízkého ponoru, jakých se používá pro plavbu na mělkých, travinami porostlých vodních plochách.

S tímto plavidlem se může Alfonso dostat nad vodopády. A nejen to. Bude ve stále výhodě proti kanadské výpravě, protože s vysoce výkonnými motory člunu se Johnsonovy přívěsky nemohou měřit.

Přátelé se přesvědčili, že muž se zelenýma očima je dobře informován o jejich pohybech, neboť se mu nejspíše podařilo získat spolehlivé hlídače podél břehů.

Od této chvíle měli členové výpravy své pušky na dosah ruky.

Zajatec

„Pořádně jsme se zapotili se zavazadly a kánoemi,“ zapsal si Jan po zdolání prvního vodopádu. „Inženýr s Bobem se předstihovali v siláckých výkonech. Od východu slunce až do setmění jsme se trmáceli s těžkými břemeny po skalách. Pavel sestrojil z hladkého kmene a lan kladkostroj. Pomohl nám při přepravě barelů benzínu. Velmi nám usnadnil práci PARKER. Pětkrát přeletěl vodopád s nákladem, který by neuneslo sedm mužů. Složil jej vysoko na horním toku Yapury.“

Před zraky přátel se otevřela krajina zcela odlišného rázu. Pobřežní prales nebyl již příliš hustý. Velcí motýli s nádherně barevnými křídly poletovali nad zálivy. Tucty chvostanů, kotulů, chápanů, makali – opiček pokukovaly po hlučných vetřelcích.

Hejna kachen se pohupují na plochých vlnách a černobílí rackové loví kraby u břehů.

Pojednou Jan zaslechl podivný zvuk.

„Slyšíte? Jako by kdesi začínalo krupobití...!“

Mezi dvěma záběry vesla se Cliford pousmál.

„Za okamžik uvidíš – ty svoje kroupy!“

Řeka se stáčí a nevysoký porost po obou březích září barevným pohybem.

„Papoušci!“ volá překvapeně Jan.

Na bílých kmenech palem iririma skotačí nespočet pestrobarevných opeřenců... Pohupují se, visí za ohnuté zobáky, hbitě šplhají po větvích a sprška bobulí a tobolek duní na tvrdých listech keřovitých heliconií. Jejich těla jsou sytě žlutá, pera ocasů září nebeskou modří.

„Indiáni na horním toku Amazonky – Maraňonu – umějí žíháním pod kůži změnit barvu papoušků,“ řekl Bob Kenny.

„Je to možné?“

Mac Cliford souhlasil.

„V zoologických zahradách ztrácejí papoušci tropické ochranné zbarvení,“ připomněl doktor. „Jejich syté barvy vyblednou.“

Několik kilometrů výše pluli podél břehu, který byl poset želvami. Také ve vodě kolem kánoí se natahovalo pár strupatých krků.

Jan pozoroval aligátora, který se pokoušel jednu želvu polapit.

„Nemá velkou naději,“ řekl Cliford. „Želva matimati je dobrý plavec. Vmáčkne se do průrvy v břehu, nastaví tvrdý krunýř a aligátor s nepořízenou odtáhne.“

„Krunýř ochrání želvu proti všem nepřítelům, že?“

„Neochrání,“ zavrtěl hlavou Bob.

„Tak třeba jaguáři napadnou želvu na břehu, obrátí ji a snadno vyhlodají měkké části těla,“ pravil Cliford.

„A jiná zvířata?“

„Vodní vepři – pekariové žerou menší želvy celé. I s krunýřem.“

„Na Maraňonu jsem viděl supa, který se vznesl s želvou v zobáku. Z výše ji pustil na skálu, krunýř se rozbil a sup hodoval.“

Po deseti dnech usilovné plavby nadešla neděle a Mac Cliford vyhlásil celodenní odpočinek.

Veslaři, kteří se zakrátko měli stát pěšími nosiči, podřimovali. Regan zamračeně odmítl nabídku k malému výletu a s umaštěnými rukama postával u letadla.

Oba Gordonové s inženýrem se vypravili na lov.

Mlčky kráčeli pod vysokými stromy a obcházeli neprostupné houštiny.

„Nerozumím Petru Reganovi,“ pravil Pavel Gordon, když je popínavé trnité keře svedly k průchodu mezi mohutnými kmeny s lesklými dužnatými listy. „Všiml jste si ho v posledních dnech, inženýre? Mračí se, sotva nás na půl úst na tábořišti přivítá, a usíná. Kde jsou ty časy, kdy oplýval žerty na lodi anebo s nadšením hlásil dosažení prvního vodopádu.“

„Naším nepřítelem je Mart Alfonso,“ Cliford kulovnicí rozhrnul nízký shluk větví. „Toho se obávám.“

Vstoupili na malou planinu a Jan se ocitl na pokraji zelenavé bažiny. Regan je nevyzpytatelný člověk! Je to však dostačujícím důvodem k podezření, nebo jsou to jen jeho další ztřeštěnosti? Jan postupoval podél okraje bažiny a vzdaloval se od přátel. Všechno Reganovi projde, myslel si. Inženýr je měkký, důvěřivý. Regan si půlhodinu létá kdoví kde, vybijte drahocenné články vysílačky, a kdoví co ještě!

„Postupujte opatrně. Dívejte se nejen před sebe, ale také do větví stromů. Právě tam se s oblibou zdržují hadi,“ připomínal Mac Cliford.

Brzy získali dva úlovky. Vyplašili stádo kapybar, které úprkem běželo k řece. Pavel třikrát vystřelil a dva třicetikiloví hlodavci padli k zemi.

„Plavouni,“ ukazoval zdálky Cliford. „Všimněte si plovací blány mezi jejich prsty. Dobře, doktore, že jste neskotil větší kusy. Nepochutnali bychom si.“

Prošli močálovitou průrvou k další stěně pralesa.

„Had! Pavle, had!“ vykřikl úzkostně Jan.

Cliford se prodral houštinou k chlapci, který jako přimražený stál nedaleko vyvráceného stromu.

Inženýrova puška zahřměla a hadí tělo se svezlo z vrásčitého kmene.

„Na co jsi čekal, mládenče? Máš pušku v ruce a stojíš jako přibitý. Byla to velmi šťastná náhoda, že si tě jararaca tak dlouho prohlížela.“

„Je nebezpečný?“ prohlížel si Pavel dvoumetrového hada s roztržitou hlavou.

„Obvykle neváhá a bleskurychle útočí. Patří k nejrozšířenějším brazilským zmijím.“

„Jak rozlišíme jedovatého hada od neškodného?“

„Jsou dvě poznávací znamení. Jedovaté hady prozrazuje široká hlava; a na druhém konci těla prudce se zužující ocas,“ pravil inženýr.

„Pamatujte si, Gordonové, narazíte-li v pralese na hada a on se vám plazí z cesty, je dobře. Jakmile však zůstane stát a otočí k vám hlavu, neváhejte ani vteřinu a palte! Dobře mířit a rychle vystřelit – to je zásada muže v pralese!“

Cesta k druhému vodopádu přinesla jinou, příjemnější zkušenost, která uspořila přátelům něco denních zásobovacích starostí.

Pavel si všiml, že voda Yapury je mnohem čistší než na dolním toku.

„Řeka, jež pramení v sopečných horách Kolumbie, má naprosto průzračnou vodu. Teprve její přítoky, vyvěrající kdesi v pralesích, do ní splachují bahno, větve a tlející porost. Čím výše poplujeme, tím čistší bude voda,“ vysvětloval Cliford a potom pohlédl starostlivě k obloze. „Zatím jsme měli krásné počasí. Ale pohleďte k východu...“

Pronikavý skřek racků a vřeštění opic zněly pralesem jako výstraha.

Sotva se utábořili na písčité výspě, ze které museli nejprve odehnat tucet aligátorů, zvedl se prudký vítr. Vrcholky stromů se chvěly temným hukotem.

Kenny dal vytáhnout kánoe na břeh a obrátit dny vzhůru. Pod lodě navršili zavazadla, jiná uložili do narychlo postavených tří stanů. V poslední chvíli je dostihl Regan s PARKEREM. Letoun pečlivě obalili plátnem a přivázali k silným kůlům.

Nejprve spadlo s pleskotem pár velkých kapek a pak se spustil liják, na nějž člověk, prožívající poprvé tropickou bouři v pralese, nikdy nezapomene. Z oblak se řítily nepřetržité proudy vod.

Po několika hodinách se Bob svlékl do plavek a obcházel ležení.

Tábořiště bylo dobře voleno; mělo spád, po němž mohl příval stékat. Ukázala se však jiná svízal. Zavazadla v lodích byla ohrožena. Každou chvíli vylézali z řeky černí aligátoři a dobývali se do obrácených kánoí.

Bob popadl svou oblíbenou zbraň, z kořene vyvrácený stromek, počkal, až se k němu ještěi přiblíží, a uštědřoval jim rány, které by zabily buvola. Jak se však zdálo, aligátorem tvrdým lebkám bylo toto ponaučení málo. Teprve při pátém šestém úderu se pět metroví obři s tlustými ocasy a čnějícími ostrými kostěnými vruby neochotně zvedali. Se široce rozevřenými tlamami a vzteklým sykotem ustupovali pozpátku do vody.

Průtrž mračen trvala až do rána a změnila okolí tábora v bažinu. Z lesů vystupovaly husté páry a Regan musel svůj denní let odložit na odpoledne. Viditelnost se však nezlepšila. PARKER nemohl startovat a výprava strávila celý den napravováním škod, jež natropila bouře.

Po setmění se přátelé scházeli v prostorném Clifordově stanu. Jan upravoval knot blikavé lampy a inženýr rozložil po bedničkách tucet malých lahviček. Odpoledne vyrýpl na několika místech podél ležení kusy zeminy a nyní prováděl chemické zkoušky.

Před stanem se ozvaly kroky a vstoupil Pavel Gordon s Kennym.

„Nic zvláštního,“ geolog urovnával své pomůcky do speciálně upraveného kufříku. „Kde je Regan?“

Kenny a Gordon pokrčili rameny.

„Je na řadě s vyprávěním.“

„Odkládá to již týden...“

„Pavle! Pane inženýre!“ vyhrkl Jan. Proti tiché mluvě mužů zněla jeho slova jako výkřiky. „Odpoledne montoval Regan nové články baterií do vysílačky PARKERA. Už potřetí! A nám stačí zdroj energie již od Teffé!“

„Jste k Reganovi příliš shovívavý, inženýre,“ přidal se Pavel.

Mac Cliford pokývl hlavou. „Budeme si muset Regana více všímat. Pokud nebude na průzkumu, musí jej mít někdo z nás stále na očích. Ale nesnažme se znepřátelit...“

„Tiše,“ sykl Bob. Zvedl ruku a napjatě pohlížel ke vchodu.

Zvenčí bylo slyšet dusot bosých nohou.

„Co se děje?“

Nocí probleskl výstřel.

„Rána z pistole!“

„Regan! Jediný Regan má revolver!“

Muži popadli zbraně a vyběhli do tmy. Celý tábor byl v mžiku na nohou. Hlídka roztřeseně ukazuje směrem za skladištní stan.

„Regane! Regane...“

Cliford první přibíhá k okraji pralesa, odkud se z houštiny za stanem ozývá pilotův hlas.

„Tady jsem. Tady...“

Několik mužů s hořícími větvemi přistoupilo a osvětluje porost.

Z houštiny se dere Petr Regan, přes rameno přehozeno zmitající se tělo.

„Ten lump se plížil k vašemu stanu. Šel jsem na poradu a přistihl jsem ho. Střelil z pistole. Já ti dám, lotře, střílet na pokojné cestovatele!“

Než tomu mohl kdo zabránit, Regan shodil muže z ramenou a ranou pěstí jej omráčil.

„Teď se dobrou hodinu nic nedovíme,“ lituje doktor Gordon.

Regan podává Janovi ukořistěnou pistoli. „Na. Vezmi si ji. Může se ti hodit.“

„Škoda,“ mrzí se Bob Kenny. „Třeba měl pomocníky. Nechytíme je, uprchnou.“

Přátelé odvěkli zajatce do stanu a důkladně upevnili plachtu vchodu. Prohlíželi si útočnicka ve svitu karbidové lampy. Míšenec. Mladá, pohublá, nepříliš výrazná tvář.

Po chvíli se chlapík probudil.

„Kdo jsi?“ ujal se výslechu inženýr.

Muž mlčí.

„Ptám se tě po dobrém – kdo jsi! Proč slídíš v našem ležení? Kdo tě poslal? Mluv!“

Kenny, aby dodal Clifordovým slovům důrazu, zvedá svoji zbraň a hrozivě koulí očima.

„Jmenuji se Peño,“ promluvil mulat.

„Co zde pohledáváš?“

Úzké rty se sevřely.

„Pomoz mu, Bobe!“

Kenny praví tiše k doktorovi: „Nikdy jsem neuhodil bezbranného,“ a výhružně napřahuje těžký kyj nad ležící tělo.

„El capas,“ míšencovy oči se strachem rozšiřují, „el capas – dozorce z gavioly mi poručil, abych vyslechl, o čem hovoříte.“

„Mart Alfonso?“

Bob poodstoupil a míšenec se uklidňuje.

„Ano.“

„Jak ses dostal do našeho tábora?“

„Náš pilot, seňor Winter, mne vzal letadlem. Viděl, kde včera přistál váš stroj.“

„Ty znáš Petra Regana?“

Zajatec vrtí odmítavě hlavou.

„I znáš,“ sklonil se nad ním Regan a nastavil pěst. Napjatá pokožka kloubů je temně rudá.

Doktor Gordon se připojuje ke Clifordově výslechu.

„Jsi na zvědách sám?“

„Kde ses naučil anglicky?“

„Proč nás Martinez Alfonso sleduje?“

„Víš, kam máme namířeno, až opustíme tok Yapury?“

„Ty nás také nenávidíš? Proč?“

Dovídají se, že seňor Sabato a dozorce Alfonso namluvili svým lidem, že kanadská výprava je chce oloupit. U cíle cesty prý Alfonsovu družinu čekají diamanty. Na každého muže posádky se dostane kamenů za tisíce pesos. Jenom se nesmějí dát od ‚gringů‘ zaskočit. Už dvakrát byla večerní porada v Clifordově stanu potají vyslechnuta. El capas pravil, že za třetími vodopády bude vyhráno. On, Martinez Alfonso, přiměje divoké ‚Indios Bravos‘, aby vaše hlavy byly malinké!

Když výslech skončil, přikázal Cliford, aby zajatce spoutali a předali noční hlídce. Cliford a Pavel Gordon jsou nespokojeni, že zajatec neodpověděl na nejdůležitější otázku: ví Mart Alfonso, kam přesně má výprava namířeno? Ráno se uvidí.

„Pokud si vzpomínám, o cestě starého Parkera nepadlo od Manaosu ani slovo,“ zapaluje si lulku Cliford.

„Opatrnosti nikdy nezbývá,“ praví Regan.

„Doktore! Nemohl Mart Alfonso vyčíst něco z obsahu vaší aktovky? Vzpomínáte...“

„Určitě ne. Mohl snad objevit Parkerův diamant. Ale poslední slova starého Naftalína...“ Pavel si poklepává na čelo, „nosíme tady, že, Honzíku?“

Chrám v pustině

K ránu zaslechla hlídka motorový člun a po snídani přeletělo nad ležením Winterovo letadlo. Pronásledovatelé opět kroužili kolem, což potvrzovalo pravdivost včerejšího výsledku. Pilot zřejmě pátral po zajatém Peňovi, možná i přistál na stanoveném místě, které však míšenec odmítal prozradit.

Cliford měl na paměti včerejší, výstřely přerušená, podezíravá slova o Reganovi a stále byl pilotovi v patách. Zdálo se, že Regan jeho společnost vítá. Dolít benzín z těžkého barelu do PARKERA byla skutečně práce pro dva muže.

Inženýr si otíral ruce.

„Baterie do vysílačky máte?“ úkosem pohlédl na pilota.

Regan se zarazil. „V pořádku, inženýre.“ Chtěl nastartovat, když si na cosi vzpomněl. „Poslyšte, co tím chtěl ten chlapík, zajatec, včera říci – že naše hlavy budou malinké?“

„To je ona proslulá tsansa, o níž se zmínil señor Sabato. Dnes je to zpola pověst, zpola trpká skutečnost,“ inženýr se opřel o křídlo PARKERA. „Severoameričtí Indiáni brali padlým nebo zajatým nepřátelům vlasy, skalpy. Nu a zdejší Indiáni, Chívarové, uřezávali celé hlavy. Protože skladování lidských hlav v jejich přirozené velikosti by bylo obtížné, vymysleli poněkud hrůzný způsob zpracování. Hlava je zbavena mozku a kostí, louhována ve zvláštním bylinném odvaru a dlouho vysušována horkým pískem. Potom je navlečena na kámen, vždy na menší a menší, až poslední, velikosti pomeranče, jí dává konečné rozměry. Nejhrůznější je, že zmenšená vysušená hlava neztrácí svou podobu, účes ani rysy tváře. Dokonce se usmívá nebo šklebí.“

Regan odstartoval a za chvíli pokračovaly v cestě i kánoe.

Dr. Gordon s Kennym pozorovali zajatého Peňa, kterému veslaři rozvázali pouta. Jako by chtěl odčinit svoje nepřátelství, chlapík se chopil vesla a pomáhal ze všech sil.

„Divoch,“ řekl pohrdlivě Jan.

„Umí anglicky“ pravil zamyšleně Cliford.

„Podívejte se na jeho vysedlé lícní kosti.“

Peňo se stal po celý den středem Janovy pozornosti. Chlapec byl tak naplněn rozhořčením za včerejší Peňův případ, že se mu nelíbilo jeho držení vesla, způsob, jakým jedl potravu, úsměv, ani zdvořilost, kterou nyní vůči Kanadánům projevoval.

„Říkáš divoch,“ řekl večer ve stanu Mac Cliford. „Z mnohaleté zkušenosti ti mohu doporučit, chlapče, aby ses neukvapoval v úsudku.“ Ačkoli inženýr nebyl na řadě s vyprávěním, hlavou mu proběhl dávný příběh.

Jednoho dne přiletěl do Boa Vista mladý, bohatý muž odkudsi ze Spojených států. Nepamatuji se na jeho jméno, říkali jsme mu Yankee; to je druh přezdívky pro Severoameričany. Yankee byl zasněný, dobromyslný chlapík, ale často ukvapený a domýšlivý. V Brazílii byl poprvé. Nerozeznal sekeru od kladiva a nad domorodým oštěpem nebo ‚camera muovo‘ – domkem na kůlech zůstával u vytržení. Rozhodl se strávit v kraji Boa Vista nějaký čas a najal si mne za průvodce.

Po několika bezvýznamných toulkách si usmyslel, že navštívíme jakousi vesnici, vzdálenou pár dní cesty. Prvého dne jsem chtěl dorazit k Imanu a přenocovat ve venkovském sídle jednoho svého známého.

Kolem páté hodiny jsme dojeli k ohybu řeky, nedaleko cíle naší první etapy. Chvíli jsme jeli po písčitém břehu, když se mému koni uvolnilo sedlo. Řekl jsem Yankeemu, aby jel pomalu dál, že si dám do pořádku postroj. Oprava netrvala dlouho a po stopě, v písku dobře viditelné, jsem Američana snadno dostihl.

Á – Yankee není sám! Drží koně za uzdu a rozmlouvá... Přijíždím blíže a radostně chci pozdravit staršího, urostlého černocho, když mi jeho oči a kradmý posunek řekly, že mám mlčet.

„Nádherný divoch, což?“ horoval Yankee. „Ani oblečen není. Koupal se, jak ho bůh stvořil. Řekněte mu, že si ho vyfotografuji!“

Američan byl zjevem černého muže nesmírně nadšen. Poplácával ho po širokých zádech, sahal mu do hustých, kudrnatých vlasů a obdivoval jeho skvělé bílé zuby. Udělal několik snímků, potom nabídl černochovi malé kapesní zrcátko a chtěl, aby mu na oplátku zatančil nějaký divošský tanec.

Bylo mi, jako bych seděl na chřestýši. Upozornil jsem Yankeeho, že je již pozdě a že musíme dále. Neochotně s tím souhlasil a velkomyslně propustil svého černocho.

Za deset minut jsme byli u cíle prvního dne našeho výletu, v letním sídle doktora Angelo y Los Santos Rica. Doktor studoval na slavných evropských univerzitách a byl nejen znamenitým lékařem, ale i významnou politickou osobností. Byl vdovec a prázdniny trávil pravidelně se dvěma dcerami u Rio Branca. Jeho jmění? Těžko odhadnout – chudý nebyl!

Byl jsem zvědav, co se teď stane.

Sotva jsme se přiblížili k nádherné vile, přispěchali dva sluhové, aby se postarali o naše unavená zvířata. A vzápětí nás vítala slečna Iignes, starší dcera doktora Rica. Znal jsem ji dobře ze společenských večírků v guayanském Georgtownu, právě tak jako její sestru Agatu.

Yankee nevycházel z údivu nad vzdělaností obou doktorových dcer. Dívky hovořily plynne anglicky, francouzsky, německy, španělsky, portugalsky a několika brazilskými nářečími.

Naše zábava byla srdečná, obě dívky byly skvělé hostitelky. Ani jsme si nevšimli, že k vile někdo přichází.

„Starejte se dobře o hosty, děvčata! Přijdu za vámi, jen co se obléknu!“ Na písčité pěšině před verandou stál doktor Angelo y Los Santos Rica. Mohutná ramena zakrýval koupací plášť, nohy vězely v pohodlných sandálech.

„Omluvte mne, pánové. Koupal jsem se v řece a zdržel mne nějaký Američan – fotografoval mne a všelijak si mě prohlížel. Hned se převléknu a připojím se k vám.“ Doktor pomalu odcházel.

Američan stál jako solný sloup. Potom se ke mně naklonil a s tváří rudou studem mi tiše řekl: „Človče, zdá se mi, že sedím na chřestýši!“

„Právě tak jsem se cítil, Yankee, když jste se hrabal doktoru Ricovi ve vlasech a chtěl, aby vám zatančil nějaký divošský tanec,“ odpověděl jsem. „Ujišťuji vás, že doktor má velice vyvinutý smysl pro humor, ale příště by se vám podobný omyl nemusel vyplatit.“

Následujícího dne byla Yapura zbrázděna četnými peřejemi a Cliford musel dát několikrát pokyn ke spuštění motorů, protože síla veslařů nestačila překonat prudký tok.

Jan právě studoval mapu, když se přihlásil Regan.

„Tady XW 2.“

„XW 1. Slyším.“

„Kotvím u druhého vodopádu, Jane. Ale neradujte se. Ani dost málo se nepodobá prvému. Bude obtížnější jej překonat. Je to asi čtyři sta metrů dlouhé pásmo ohromných balvanů, přepadů, soutěsek a dunících propustí. Alfonsovi lidé táboří tři kilometry níže.“

Jan chtěl vypnout radiostanici.

„Ještě něco,“ volal Regan. „Asi sedmdesát kilometrů severozápadně od vás jsem spatřil uprostřed zeleně cosi rozlehlého... kdybychom nebyli v brazilském vnitrozemí, řekl bych, že tam stojí nějaký palác nebo zámek.“

„Stavba?“ se zájmem se ptal Cliford.

„Ano. Kamenná budova s několika nádvořími.“

Inženýr zvedl hlavu od vysílačky.

„Co říkají mapy, Honzíku?“

„Jsme asi sto padesát kilometrů od hranic Kolumbie. Nad vodopády se zprava vlévá do Yapury řeka Apaparis...“ chlapec zmlkl a pohlédl směrem k Peňovi, který plul na předposlední kánoi.

„Co se dá vyčíst z mapy o březích?“

„Nic. Naprosto nic,“ Janův prst přejíždí nerovnou čáru řeky. „Ještě pár set kilometrů západně je zakreslena Yapura, ale místa po našem pravém břehu... jsou bílá. Nezakreslená.“

Cliford zesiluje nosnou vlnu vysílačky. „Regane, podařilo by se vám u té stavby přistát s PARKEREM?“

„Nedaleko teče říčka. Myslím, že postačí,“ odpovídá pilot. „Také bych se tam rád podíval, inženýre.“

„Dobrá, vraťte se, Regane.“

Téhož odpoledne se pilot s Mac Clifordem vydali k záhadnému místu v divočině. Kánoe, pod vedením dr. Gordona a Kennyho, měly plout pomalu podél levého břehu. Jan se zprvu mračil, že je mu odepřena možnost zakreslit první cestovatelské objevy do mapy, nakonec však uznal, že PARKER by byl přetížen a že inženýr umí provádět zeměměřičská měření mnohem rychleji.

Po půlhodinovém letu nad jednotvárnou plochou pralesa sklonil Regan stroj. Inženýr nasměroval hledí měřicích přístrojů k význačným orientačním bodům. Zaznamenal si výšku letounu a sáhl po dalekohledu.

„Človče! Jsou to pozůstatky nějakého chrámu!“

Regan bezpečně dosedl s PARKEREM na hladinu říčky, muži sestoupili na plováky a dlouhými bambusovými tyčemi dosmýkali letadlo k mělčině.

Se zbraněmi v ruce si razili cestu houštinami.

Po chvíli se dostali na otevřenou planinu. Před nimi se tyčí křovisky a mechem obrostlé zbytky mohutné stavby.

„Úžasný objev, Regane. Kdybychom neputovali za pemzou a diamanty,“ Cliford se mimoděk ohlédl, „toto by stačilo, abychom mohli považovat výpravu za úspěšnou. Archeologové budou šťastni. Zblázní se radostí,“ vystoupil na nevysoký hranol podélného, zborčeného zdiva.

„Teď opatrně! Kamenné rozvaliny jsou ideální místo pro hady!“

„Co byste dělal, Cliforde, kdyby vás uštkl jedovatý křovák?“

„Dva dny bych se potil.“

„To nemyslíte vážně?“

„Ať už to skončí jakkoli, člověk se vždycky potí,“ inženýr obezřetně rozhrnoval trsy travin. „Na plný plyn byste mne musel doručit dr. Gordonovi. Ten by mi napíchal několik sér proti hadímu uštknutí. Nu a pak bych se potil, až bych se z toho vylízal.“

Výhled ke skalnímu podnoží s poměrně Zachovalou branou zakrýval nízký, hustý porost.

„A jak si počínají Indiáni?“

„Vmáčknou do rány rozžhavenou stříbrnou nebo zlatou minci.“

„Oh...“

„Nevím proč - měděné se nepoužívá.“

„Anebo?“

„Rozříznou ránu nožem a kořalkou se zpíjí do němoty. Viděl jsem domorodého lovce, který si po uštknutí chřestýšem zachránil život tak, že s indiánskou necitlivostí vyřízl okolí rány nožem, vzniklou jamku naplnil střelným prachem a zapálil.“

Zanedlouho dosáhli brány do obrovské dvorany. Přilehlému zdivu chyběla střešní klenba. Ze stěn zůstal místy jen dobře znatelný obdélník, podobný náspu a porostlý vysokými chomáči trávy.

Krok za krokem postupují muži ke středu stavby. Občas se zastavují, aby vyrušený had, plazící se přes cestu, měl dost času a mohl zmizet v porostu a kamení. Konečně stanuli před mohutnou čelní stěnou starobylého chrámu.

Z výše desítek metrů k nim shlížejí tváře bohů, střežící věčný klid tohoto posvátného místa a podpírající omšelé, leč stále ještě nepohodě i času odolávající zdivo.

Inženýr odsekl mačetou tři stromky před širokým vchodem a muži vstoupili do chrámu.

Dva štíhlé sloupy podpírají klenbu, třetí je zlomen v půli a jeho tělo pohřbeno v kamenné suti. Proti vchodu stojí pravidelný obdélníkový kvádr - oltář.

Mac Cliford jej obchází a na okamžik mizí svému druhu z očí.

„Regane! Regane!“ inženýrův hlas duní ozvěnou.

Po několika kamenných výčnělcích sestupuje Regan do sousední, malé místnosti. Podobá se hrobce. V rohu, mezi jednou zachovalou a jednou pobořenou stěnou, stojí Cliford. Šeré světlo padá ke kamenné desce, na níž leží - člověk. Kostra se zetlelými zbytky vysokých bot a rozpadlou tkaninou kolem žeber.

Muži smekají před lidskými pozůstatky.

Hovoří tiše, jednoslabičně. Tělo zde leží nepochybně řadu let. Na levé ruce se leskne zlatý proužek – snubní prsten. Tedy běloch. V protějším koutě místnosti, opřena o zeď, stojí puška, starý model americké vinčestrovky. Pažba se při doteku rozpadá, prohlodána termity.

Regan objevuje pod kamennou deskou zbytky jakéhosi vaku či pytle a hlavní své kulovnice šátrá v beztvaré zvěti. Kov naráží na kov. Zpod zteřelé hromádky se vynořuje krabice. Pilot páčí loveckým nožem ocelové víko. Krabice obsahuje náboje, asi třicet kusů.

„Ten člověk si před smrtí složil pod hlavu kabát. Látka se rozpadla. Tady, zde leží stejná krabice, jakou držíte v ruce.“

Mac Cliford opatrně vyprošťuje druhou krabici. Ozve se chrastivý zvuk a muži očekávají novou zásobu nábojů. Inženýr otevírá rezivělé víko a vysypává obsah do dlaně.

Regan udiveně hledí na kus zažloutlého papíru a tři velké číré kameny.

„Diamanty!“

Inženýr přistupuje k pobořené stěně hrobky a v chabém pruhu světla uhlazuje vetřelý papír.

„Je to list vytržený z cestovního průkazu. Ten muž byl krajan. Kanadán. Geor... Kn-w... Vzpomínám si! Doktor Gordon hovořil o muži jménem George Knowson! Byl to jeden ze tří námořníků, kteří spolu s Michaelem Parkerem uprchli z Bert Hernestu.“

„A na druhé straně?“

„Je zde cosi napsáno rukou.“

„C... a... a...“

„To nepřečteme!“

„Pokusíme se v ležení. Musíme se vrátit. Pomohou nám optické přístroje a Gordonův mikroskop.“

Regan s Clifordem pohřbili pozůstatky nebohého Knowsona a opustili ponurý chrám.

Teprve po několikerém přeletu Yapury se Reganovi podařilo objevit na hladině několik černých skvrn – dovedně se kryjící výpravu.

Přes usilovnou námahu vyluštili Kanadáné z nalezeného papíru jen dvě slova. Prvé bylo ‚Canichana‘, jméno divokých Indiánů nahoře nad vodopády, druhé ‚mnoho‘. Mnoho Indiánů nebo mnoho diamantů?

Doktor Gordon vyslechl podrobnou zprávu obou průzkumníků a řekl, že George Knowson zemřel pravděpodobně přirozenou smrtí. Nemohl to však nijak potvrdit.

Přepadení

Nastal čas, kdy bylo nutno šetřit zásobami. Výprava si opatřovala potravu lovem. A tak se nad ohni otáčely stažené srny, vonělo kachní maso a pekli se čtvrcení pekariové – vodní prasata. Veslaři opékali v hliněných zábalech drobné rybky a vařili kraby, občas se Kennymu podařilo ulovit pásovce. Gordonové netušili, že půlmetrový hrabavec s dvěma pevnými krunýři a krátkýma nožkama má tak chutné maso.

Doprava lodí a nákladu přes rozsáhlý druhý vodopád trvala již druhý den.

„Za tři dny můžeme vplout do Apaparis,“ řekl Jan na ohromném balvanu při okraji řeky. Dravý proud hučel a kromě přátel nebylo nablízku člověka.

„Víš Alfonso, že chceme odbočit na Apaparis?“

„Sotva.“

„Snad se nám podaří uniknout!“

„Někde ho musíme setřást“

„Starý Parker mluvil o třech vodopádech. To znamená, že na Apaparis nás čeká jediná vodní překážka.“

„Jistě se naskytou další. Na souši.“ řekl Mac Cliford.

Práce probíhala bez zvláštních příhod. Jen jednou se na obloze objevilo letadlo. Pilot – přátelé věděli, že jeho jméno je Winter – zakroužil nad výpravou, přeletěl těsně nad hlavami veslařů a zmizel proti proudu řeky.

„Na palubě byli ještě dva muži,“ volal Pavel Gordon, který sledoval letadlo dalekohledem.

„Martinez?“

„Těžko říci...“

Cliford shodil z ramenou těžkou bednu. „Nepřepравuje Alfonso své lidi nad vodopády letecky? Má silnější stroj, než je PARKER. Nebude-li moci dále s motorovými loďmi, opatří si od Indiánů kánoe a může plout v každé louži.“

„Myslíte, že se letadlo vrátí?“ ptal se Jan a dostalo se mu nesouhlasného mručení.

„Dověděl se, co ho zajímalo.“

„Vyhne se nám oklikou nad pralesem.“

Za hodinu se však proti všemu očekávání ozval hluk motoru znovu.

„Vidíte, už je tu zase,“ zvolal Jan.

Winter byl v kabině sám. Letěl nad řekou ve výši vrcholků pobřežních palem.

„Co ten chlap vyvádí?“

Letoun se snesl nad kotvící kanadský hydroavion, pojednou se od trupu odpoutal velký kulatý předmět a mířil na PARKERA. Přátelé zatajili dech... Je to bomba?

Předmět minul jen o píd' křídlo PARKERA a padl do vody. Voda vysoko vystříkla, výbuch se však neozval. Bob Kenny se vrhl do řeky a vytáhl z vln těžký špalek píedra, tvrdého brazilského dřeva.

Winter zatím obléává půlkruhem vodopády. Vrací se.

Regan skočil do letadla a startuje.

Přes hluk motorů je z Winterova stroje slyšet štěkavé rány. Pod rozjíždějícím se PARKEREM vyrážejí na několika místech z řeky malé gejzíry.

„Proboha! Střílí po Reganovi!“ křičí Jan a přátelé se chápou karabin.

Zatím Regan strhl PARKERA do strany a šikmo po křídle se dere nad les. Winter má výhodu větší výšky a jako sup se řítí proti PARKEROVI. Nad vodopády se rozpoutává souboj. Motory řvou, práskají karabiny, kulovnice, jen slabě je slyšet štěkot Winterovy dalekonosné letecké pistole.

Vtom se ozve vítězné tatarata – hlas Reganova kulometu. Alfonsův pilot je překvapen. Jeho útok přechází okamžitě v bezhlavý útěk. Podél levého břehu nabírá letoun výšku a prchá do slunce. Regan jej nepronásleduje. Ví, že tak rychlému stroji starý PARKER nestačí. Vede hydroavion k řece, přistává a manévruje letadlo na mělčinu.

„Výborně, Regane!“ objímá jej Cliford. „Měli jsme o vás strach!“ Pilot se chce usmát, ale jeho rty se zkříví. Vrávorá...

Doktor Gordon skokem zachycuje přítele. „Je raněn! Zde!“ Ukazuje na nepatrnou díрку pod levou lopatkou, která počíná rudnout krví. „Jene, přines můj pohotovostní kufřík! Rychle!“

Za dvacet minut je lékařský zákrok u konce.

Petr Regan leží nehybně na polním lůžku, nad ním stojí Bob a ovívá jej velkým palmovým listem.

„Jak je, doktore?“ táže se Mac Cliford.

„Zaplaťbůh, dobře. Vězela těsně pod levou plící. O půl centimetru výše a byl by konec.“ Gordon ukazuje ocelový plášť střely. „Co je s PARKEREM?“

„Tři průstřely křidel. Regana dostali, protože je gentleman. Nechal do sebe střílet jako do terče. Teprve když byl raněn, odpověděl kulometem.“

Je nutno připravit se na delší táboření, neboť Reganovo zranění vyžaduje několik dní naprostého klidu. Během odpoledne přemisťují veslaři zbytky zásob nad vodopády, vztyčují stany a výprava se zabydluje v dosud nepoznaném pohodlí. Na táborovém prostranství se objevují šňůry prádla, železné pláty pece, dřevěná sedátka a bambusové rohože.

Snesl se večer. Regan se stále ještě neprobral z účinku Gordonových uspáadel.

Na večerní besedě v Clifordově stanu není nikomu do řeči.

„Mister Regan kamarád. Well,“ praví Bob Kenny.

Kdosi říká, že by nebylo správné pokračovat ve večerních příbězích bez Regana. Bob příkyvuje a hlásí se o slovo pro nejbližší večer, trávený se zraněným přítelem.

Jan svírá v kapse pistolí, kterou mu před několika dny Petr daroval.

Také Pavel Gordon pociťuje výčitky, že měl k příteli tak malou důvěru; sedí v pohodlném sedadle zhotoveném ze tří beden, překrytých měkkou pokrývkou, a mlčí.

Jak jsme mohli Regana považovat za zrádce? Je ztřeštěný, má bláznivé nápady; létá si, vysílá, bručí, ani slovem se neospravedlní... Ale cožpak pro nás již dvakrát nepodstoupil největší nebezpečí? Nedal v sázku život?

„Nechcete se vrátit, inženýre?“ zeptal se znenadání Pavel.

„Já?“ inženýrovu tvář brázdí chomáče vrásek. „Nemohu. Pan Emers mne platí, abych mu našel dostatečné zásoby pemzy. O diamantech mlčím, to je vaše záležitost. Žádná jihoamerická nebezpečí Emerse nezajímají. Dává peníze - chce pemzu. Kdybych ustoupil a vrátil se s nepořízenou, už nikdy by mi nesvěřil expedici. Emers má vliv, známosti, obchodní styky s celým kontinentem. Těžko bych se uplatňoval i ve Spojených státech. A v mém věku začínat s čímsi novým“ pokrčil Cliford rameny.

Dr. Gordon pohlédl zamyšleně k Janovi. Také Bob hleděl starostlivě na nejmladšího člena výpravy. Smějí vystavovat šestnáctiletého chlapce nástrahám zákeřného Alfonsa?

„Bude-li nejhůře,“ povídá rozvážně Cliford, „je zde vždycky ještě možnost, aby Regan vzal Jana na palubu a odletěli spolu do Teffé. Při dostatečném zásobení pohonnými hmotami tam mohou být za čtyřiatdvacet hodin. My tři, za to vám ručím svou hlavou a všemi jihoamerickými zkušenostmi,“ odmlčel se, „my tři dokážeme s veslaři zmizet v pralesích a prodrat se zpátky. Důležité je, aby se Regan brzy uzdravil.“

Na bratrovu radu vařil Jan zraněnému příteli výživné, lehce stravitelné pokrmy. Největšího uznání došla polévka ze želvích vajec.

Čtvrtého dne odpočinku Regan požádal, aby přenesli jeho lůžko do Mac Clifordova stanu. Chtěl se zúčastnit všech jednání výpravy a večerních besed.

Bob Kenny se usadil na okraji Reganova lůžka a zajímavými větami vyprávěl příběh plný hlubokého obdivu k mužné cti a gentlemanství.

Pánové, vy neznáte Reda? Ohromná škoda. Pod tím jménem je zná málokdo, dobrá. Zato jako Železný Svěrák je znám v celé Americe. Já nepatřil ke špatným boxerům, ale Železný Svěrák byl přeborníkem ve volném stylu a rohovnický mistr Střední Ameriky a navíc můj dobrý přítel. Před lety jsme spolu zápasili ve dvou turnajích. Jeho svaly a srdce byly bez konkurence, pánové. Jinak je to dobrák... a umí se chovat.

Jednou jsem se toulal po Buenos Aires. Pršelo. V tlačenici v podzemní dráze jsem stoupl komusi na nohu.

„Promiňte,“ říkám a hledám tvář, které patří má omluva. A on to - Red.

„Co tu děláte, příteli?“

„Odkud a kam, černý brachu?“

Léta jsme se neviděli a měli jsme si co povídat. Red měl večer zápasit s Paraguaycem San Thomasem. Do pěti hodin však měl čas.

Seděli jsme v malé kavárně při sklenici vína. Vzpomínali jsme na staré časy a nevěnovali jsme vůbec žádnou pozornost mužům u vedlejšího stolu.

Vyprávěl jsem právě příhodu z nedávného zápasu, když má slova přerušily výkřiky: „Na vítězství Sanza Calarry, amigos!“ Sklenky zazvonily a výkřiky trochu ztichly.

Pokračoval jsem v líčení zápasu. Můj pohled bezděčně zabloudil na stěnu za Redovými zády. Volte Sanzo Calarru! Sanzo Calarra! - hlásaly volební plakáty.

Red hovořil o svém vítězství na Aljašce a já musel vykasat rukávy a ukázat zranění, které jsem utržil na Kubě.

Vtom kdosi zavolal: „Hej! Ať žije Sanzo Calarra! Neslyšeli jste?!“ Někdo mne zezadu popadl za rameno.

Red řekl: „Nepleťte se mezi nás, prosím. Nám do vašich věcí také nic není.“

„Co?!“ křičeli sousedé. „Že vám po nás nic není?“ K našemu stolu přistoupil osmahlý muž. „Že vám není nic po Sanzo Calarrovi?!“ zařval.

Než jsem si stačil uvědomit, co se děje, dostal Red políček! Byla to pořádná rána. Hleděl jsem na Železného Svěráka a čekal, co se teď stane.

Svaly na jeho tváři se pohnuly, v koutcích se ukázal úšklebek.

Potom, naprosto neočekávaně se Red otočil k výtržníkovi zády!

„Jedna rána stačila, co?“ křičel osmahlý muž. „Kdybys vstal, dostal bys nepočítaných!“

Svěrák sebou škulbl, ale v okamžiku se opět ovládl.

Nemohl jsem to pochopit.

Muži u vedlejšího stolu se uklidnili. Považují nás za cowards – zbabělce. Nejsme hodni jejich jediného pohledu.

Nakláním se k Redovi: „Proč, proboha, jste si to nechal líbit?“

„Podívejte se na moje ruce,“ usmál se hořce. „Pro ně mi sportovní reportéři říkají Železný Svěrák. Myslíte, že bych je mohl vztáhnout na toho křiklouna? Když při zápase přehodím soupeře přes hlavu a odhodím ho na tři metry, že kosti praskají, O. K., je to sportovní zápas. Oba víme, na čem jsme. Ale tady to udělat nemohu. Mimo ring neukazuji nikdy svou zápasnickou převahu. Ten políček, který mi uštědřil? Příteli, dnes večer jich dostanu mnohem víc, uvidíte. A také budu muset zachovat chladnou krev.“

Během řeči vytáhl z kapsy plnicí pero. Pro Reda záležitost skončila. Klidně se pouští do psaní pohledů.

Po chvíli se omlouvá, odnáší lístky na chodbu do poštovní schránky.

Popadl jsem noviny. Napadlo mi, že v nich určitě musí být zpráva o večerním utkání. Redova fotografie. Nemýlil jsem se.

Přistupuji k vedlejšímu stolu: „Promiňte, že vyrušuji, amigo,“ pokládám noviny na stůl. „Toto je muž, kterého jste udeřil!“

Křikloun poulí oči na tvář v novinách. V jeho obličejí, očích pohybech je zmatek a snad i strach.

Sedám si zpět k našemu stolu. Právě včas, přítel se právě vrací. „Copak, že ti vedle ztichli?“

Tu přistupuje k Redovi výtržník.

„Pane, vy jste Železný Svěrák!“ osmahlému muži vystupují na čele krůpěje potu. „Dovedu si představit, jak bych dopadl, kdybyste měl takovou zatracenou povahu jako já. Odpusťte mi, prosím,“ podává Redovi pravici a ten ji s úsměvem přijímá.

Pár hodin poté jsem byl svědkem potlesku, který sklidil Železný Svěrák za sérii nádherných hmatů, kterými v rekordním čase porazil mistra jihu San Thomase.

Slyšíš, Alfonsi?

Příštího dne se Jan s Kennym vypravili na lov bahníků, jejichž bílé šupinaté hřbetní ploutve brázdily záliv nad vodopádem. Vyzbrojeni puškami a dlouhými udicemi ubírali se z ležení.

„Přijdu za vámi. Nespěchejte,“ volal Cliford, který si na oblém valounu spravoval utržený podpatek.

Obr s chlapcem urazili sotva tři sta metrů, před nimi se rozprostíral široký pruh nízce porostlého břehu, za nímž se třpytila hladina řeky.

„Kenny! Vidíte ten kmen?“ stanul Jan. „Pohnul se.“

„Co říkáš?“

Chlapec ukazoval stranou k plazivému porostu vstavačů a slezince.

„To není kmen... Hroznýš!“ Kenny strhl z ramene kulovnici.

Několikametrové hadí tělo, zdálky skutečně podobné ležícímu kmenu, se prudce vychýlilo kupředu. Od středu vyrazila vpřed bleskurychlá smyčka.

„Uchvátil srnu“ zvolal Kenny, zbraň připravenou k výstřelu.

Smyčka sevřela zvíře, jež se dvakrát otočilo kolem své osy; právě tolikrát ovinul hroznýš svou oběť.

Ze zadu položil Janovi ruku na rameno Cliford. „Pozoruj, co se teď odehraje.“ Inženýr poodstoupil a dával do tábora znamení veslařům.

„Sevření nepovolí tak dlouho, pokud bude v srně jiskra života,“ řekl Kenny.

„Na Borneu jsem jednou pozoroval, jak hroznýš napadl obrovského ještěra - varana,“ pravil Mac Cliford. „Trvalo tři a půl hodiny, než byl varan mrtev.“

„A člověk?“

„Ani nejstatnější muž neodolá síle boa - hroznýše!“

„Ovšem pozřít člověka nedokáže.“

Had byl jako hluchý a slepý. S křikem přiběhli veslaři a přihlíželi hroznýšovu smrtícímu stisku.

Po dvaceti minutách vydechla srna naposledy. Plaz rozvinul poněkud tělo a ohledával srnčí srst jazykem. Po chvíli našel hlavu... Rozevřel doširoka tlamu, a aniž by svými zuby srnu trhal, počal celé tělo pracně polykat. Obě čelisti se posunovaly střídavě vpřed; horní, dolní, horní... hroznýš soukal kořist stále hlouběji do jícnu. Kůže krku se proměnila ve vak, podobný hrdlům pelikánů. Potom had překonal odpor širokých srnčích plecí a zbytek těla zmizel v jeho tlamě velmi rychle. Čelisti, vymknuté z kloubů, se opět spojily.

Veslaře napadlo, že hroznýše uloví.

„Boa – boa je nasycen.“

„Teď je pravý okamžik,“ veslaři zhotovují ze silných lián pevná oka.

Plaz postřehl nebezpečí, avšak pozdě. Smyčky se mu zasekly několik centimetrů za hlavou a silou veslařů se stahovaly.

„Vydrží dlouho bez dechu...“ muži trpělivě napínají liány.

„Kdysi jsem lovil hroznýše pro zoologickou zahradu. Obložil jsem je příkrývkami a zatloukl do bedny,“ vzpomínal Cliford na břehu řeky. „Ošetřovatel z hamburské zoo mi v dopise pořádně vyčínil. Hroznýši sežrali během cesty příkrývku. V zoo odmítali potravu. Jen pili a dávali. Vyvrhovali chomáče vlny. Za čtyři týdny vyčníval z hadí tlamy cíp pokrývky. Ošetřovatel psal, že uchopil cíp a hroznýš se ovinul kolem stromu v kleci a couval tělem zpět, až ze sebe dostal celou huňatou dvoumetrovou příkrývku. Ještě týden prý byli hadi nemocní. Pak se rychle zotavili.“

Petr Regan se pod pečlivým dohledem dr. Gordona rychle zotavoval. Brzy vysedával mezi veslaři, vyráběl s nimi drobné ozdobné předměty z kůže uloveného hroznýše, učil je rozebírat a čistit zbraně, cílit a plynulým pohybem spoušť stisknout.

Cliford kladl pilotovi na srdce, aby se nepřepínal, ale hleděl si co nejvíce odpočinout, neboť během dvou tří dnů vyrazí výprava na další cestu.

Pro Jana nastaly nejšťastnější dny. Inženýr mu svěřil záznamy o měření, pořízené za letu k pravěkému chrámu. Dovolil chlapci, aby je zpracoval a příslušné čáry zanesl do bílých míst mapy.

Celé půldny klečel Jan s lahvičkami tuší nad výkresy a pod Clifordovým dozorem narůstala síť barevných svážnic po pravém břehu Yapury.

Za doktorem Gordonem přiběhl jednoho dne Peňo s hnisavou ránou na lýtku. Zajatec se spřátelil s veslaři, našel mezi nimi dokonce vzdáleného bratrance, a vedení výpravy mu popřávalo plné volnosti.

Lékař prohlédl Peňovo lýtko a chtěl mu přiložit na ránu hojivou mast. Měl toho dne mezi veslaři více lehkých onemocnění a pomalu se ubíral ke Clifordovu stanu, kde pod Reganovým lůžkem byl uložen jeho pohotovostní kufřík.

Výprava se v táboře pod vodopádem opravdu zabydlila. Šňůry s prádlem však zmizely – Cliford si nepřál, aby na sebe upoutávali nežádoucí pozornost. Kde rozbředlá půda bránila pohybu, nakladli veslaři bambusové rohože a prudký sráz k řece zahrazovala neotesaná kláda.

Gordon došel ke stanu. Z nitra zaslechl tichý, důrazný hlas.

„Zkrať to! Netrap mne! Rozumíš...?“

Doktor se zastavil.

„Chci slyšet pravdu...! Alfonsi, proboha, proč mlčíš?“

Ve větru se zachvívá volně spuštěná plachta vchodu. Pavel se sklání k zemi a nadzvedává cíp tkaniny a sleduje pilotovo počínání na vlastní oči. Regan sedí na lůžku, před sebou vysílačku a širokými, vzrušenými pohyby rukou volá.

„Čekám jasné slovo! Alfí! Na konci je život... nebo smrt...? Slyšíš, Alfonsi...“

Cíp plachty vyklouzl Pavlovi z ruky a tráva před stanem zašelestila.

„Hrome,“ Regan se vrhl ke vchodu. Vztekle pohlížel na Gordona. „Slídíte, doktore?“

„Přišel jsem pro léky,“ přemáhal rozpaky dr. Gordon. „Ovšem zaslechl jsem vaše slova...“

„Hleďte si svého,“ Regan ustoupil k vysílače a lékař vešel do stanu. „Mne nechte na pokoji!“

Kufřík ležel pod lůžkem. Doktor poklekl na jedno koleno.

„Už jednou jsem kvůli vašemu podivínství cítil, že vám nemohu důvěřovat. Po statečném souboji s Winterem jsem se musel stydět. Nerad bych, aby se to donekonečna opakovalo.“

Regan klesl na lůžko. Prsty jeho rukou se zařaly do příkrývky.

„Nezrazuji, věřte mi, doktore. Musel jsem volat... jde o lidský život. O život přítele! Neumíte si představit... Jděte pryč, nezrazuji! Jděte pryč!“

Lékař vyňal z kufříku dvě tablety a položil je na dosah pilotovy ruky. „Věřím vám, Regane. Nerozumím vám, ale věřím.“ S těmito slovy vyšel ze stanu.

Sedmého dne odpočinku uvažovali přátelé o další cestě. Výprava se musí dostat nepozorovaně na řeku Apaparis.

Dr. Gordon připomněl, že Regana je nutno ještě asi týden co nejvíce šetřit. Výprava se bude muset nějaký čas obejít bez denních průzkumných letů. Kánoe, pokud možno v úkrytu porostlých břehů, poplují obezřetně k Apaparis a zadní voj, PARKER, je vždy krátkým odpoledním letem dostihne ke společnému nocování.

Pojednou zazněl od řeky zvuk letadla.

„PARKER?“

„Není možno jej nastartovat bez klíče. Ten mám u sebe,“ řekl Regan.

„Tedy Winter!“

Všichni se chopili zbraní. Také zajatý Peño šilhal po karabině a radostí zářil, když Cliford přikývl, že si může vzít zbraň.

Alfonsův pilot opsal nad ležením několik kruhů a opět se vracel k řece. Zřejmě se těžko orientoval, neboť tábor byl dovedně

zamaskován. Potom si Winter uvědomil, že musí pátrat po letounu. Hydroavion musí kotvit na vodě.

Winter poodletěl, vracel se při hladině a pozoroval okolí.

Vtom dal Cliford povel k zastrašovací palbě. Salva výstřelů se odrazila od protějšího břehu. Winter strhl letadlo zpět. Nad zálivem se však dostal do pasti. Bob vskočil do PARKERA a skropil nepřátelský letoun dávkou z kulometu.

Winter unikl vývrtkou a zmizel v oblacích.

„Dostal za vyučenou.“

„Neprohradili jsme se?“

„Po týdnů táboření? Museli by být slepí, aby nás přehlídli!“

„Snad už dá pokoj...“

„Přesvědčil se, že s námi nejsou žerty.“

Letadlo se v následujících dnech neobjevilo; patrně bylo poškozeno.

Regan nabýval sil a poučen neblahou příhodou trval na tom, že zaučí některého člena výpravy v řízení letadla.

Mac Cliford s Gordonem měli přesně vymezené úkoly, Jan nepřicházel v úvahu, a tak volba padla na Kennyho, který se od prvních lekcí projevil jako dobrý žák.

Schylovalo se k jednomu z posledních večerů, trávených v táboře pod druhým vodopádem. Veslaři zažehli ohně, Kenny rozestavil hlídky a přinášel z PARKERA pár svých a Reganových svršků...

„Pfiííí,“ zahvízdala stráž na břehu, „... tři, čtyři, pět kánoí pluje po proudu!“

Kolem stanů byly bleskem vršeny zátarasy, veslaři se vrhli do bezpečných úkrytů.

Za stěnou hustého porostu pozorovali přátelé blížící se plavidla.

„Pět kánoí po sedmi mužích,“ mračil se Mac Cliford. „Pětatřicet mužů. To nevypadá na zdvořilostní návštěvu,“ sledoval lodi dalekohledem. „Zbraně mohou ležet na dně...“

„Je mezi nimi Martinez Alfonso?“

„Kdoví,“ mručel Cliford. „Zdá se, že jsou to Indiáni... Ne.“

V první kánoi sedí několik mulatů.“

„Měl jste pravdu, inženýre. Alfonsovi se podařilo získat na svou stranu domorodé kmeny a od nich plavidla,“ řekl Pavel Gordon.

Pojednou nad čelní lodí zavlál bílý šátek.

„Chtějí vyjednávat...“

„Proč v takovém počtu?“

„Rádi by nás zastrašili!“

Jedna z kánoí se oddělila od konvoje a mířila ke břehu. Ostatní se držely ve značné vzdálenosti při středu řeky, což mělo dotvrdit mírumilovnost jejich úmyslů.

Celní kánoe přistála nedaleko ležení a na břeh vyskočilo pět Indiánů.

„Coerunové,“ zašeptal Bob. „Proslulí bojovníci!“

Mac Cliford jej poslal na pomoc Reganovi do PARKERA a nařídil zamířit kulomet na přicházející.

Za širokoplecími domorodci se objevili dva mulati, oblečení v plátěné kalhoty a vysoké boty ze surové kůže.

„Není mezi nimi muž se zelenýma očima,“ oddech si Jan.

„Rád stojím nepříteli tváří v tvář,“ pravil Cliford. „Se zákeřností. a také se zbabělostí mám špatné zkušenosti.“

Sedm mužů se ubíralo k ležení, avšak nikdo jim nevycházel vstříc...

Ze zamaskovaného PARKERA se vysunul kulomet. Cliford s Janem se odplížili k veslařům za vyvrácenými stromy.

„Hej! Přicházíme za Clifordem!“ zavolal mulat s vysokým, po straně roztřepeným kloboukem. „Chceme mluvit s inženýrem Clifordem!“

Mac Cliford se vztyčil za nevysokou přírodní bariérou.

„Ani o krok dále! Odložte zbraně!“

Vyjednávači stanuli. Oba mulati předali své pušky Indiánům.

„Vy jste Cliford?“ dotkli se mulati klobouků. „Máme vám doručit dopis od seňora Alfonsa.“ Přešli zbývající vzdálenost a přes kmeny stromů podávali inženýrovi složený list papíru.

Cliford sklonil hlavu nad křivolaké řádky.

Mulati si zacláněli oči před bodavými paprsky zapadajícího slunce. Nad barikádou se zachvěla hlaveň karabiny, přes okraj vyhlédla zamračená Janova tvář.

„Z téhle hlavičky bude moc pěkná tsansa!“ ušklíbl se roztržený klobouk.

Inženýr zrudl. „Táhněte odsud!“ vykřikl. Roztrhl papír, útržky odhodil k vyjednávačům. „Jestliže za patnáct minut nebudete z dohledu, dám povel ke střelbě!“

Mulati pohodili ramena a s kletbami spěchali ke kánoi.

„Snad jste s nimi přece jen měl vyjednávat, Cliforde,“ řekl dr. Gordon.

„Co nám vzkazuje muž se zelenýma očima?“ klekl si Jan k papírům za barikádou. Drobné útržky však již navlhly a rozmazané písmo nebylo možno přečíst.

„Neovládl jsem se,“ přiznal Cliford. „Obsah dopisu, doktore. – Alfonso nám nabízel spolupráci. Samozřejmě, za tučnou, bližší neurčenou odměnu. Požadoval nákres naší cesty s přesným označením cíle i naleziště diamantů! Nařizoval, abychom okamžitě odpověděli prostřednictvím těch dvou neurvalců,“ kývl k mizícím lodím na obzoru. „Je však těžké vyjednávat, když někdo vydírá a vyhrožuje a ještě si přitom tropí posměch.“

Zelené břehy se jen zvolna plouží podél boků kánoí. Regan s Bobem odletěli v PARKERU a neočekávaně brzy se vrátili.

Na břehu se koná krátká porada. Po ní – ačkoliv jsou tři hodiny po poledni – nařizuje Cliford vybudovat tábor a ulehnout ke spánku.

Pod ochranou noci opustila výprava vody Yapury a urazila první desítky kilometrů po řece Apararis.

Více než kdy jindy trvá Cliford na plavbě podél zalesněných břehů, na maskování a zahlazení stop každého tábořiště.

Po dvou dnech obezřetné plavby sahá inženýr po měřicích přístrojích a mapách. Regan se vrátil z průzkumného letu a hlásil, že

příštího dne dosáhnou třetího, apapariského vodopádu! A skutečně, v poledne příštího dne byli na místě.

Polední slunce žhne, hladina se perlí stříbrnou pěnou a burácení vod ohlušuje. Výprava se dívá na zázračné dílo přírody. V místech vodopádu vtékají do Apaparis tři dravé řeky. Dva vodní proudy jsou dvacetimetrové; výšku nejdelšího vodního jazyka s křišťálově čistou vodou, zářící pastelovými barvami duhy – odhadují přátelé na třicet metrů.

Ještě dnes odpoledne začnou s přenášením nákladu!

Po poradě o přesném znění slov starého Parkera a po studiu neúplných map a Janem zakreslených náčrtů je všem jasné, že kdesi severozápadně by měli narazit na rozsáhlé, kruhovitě pohoří.

Mac Cliford přenechává ohledání břehu podél vodopádu Gordonům a Kennymu a usedá s Reganem do PARKERA.

Pátrání po pemze a diamantech je na samém počátku.

Únik

Regan s Clifordem letěli nízko, hustý prales pohlcoval zvuk motoru. Po půlhodině odbočili od řeky a nabrali výšku. Pod nimi se rozprostírala široká písčná rovina.

„I zde bych mohl přinejhorším přistát,“ pravil bezbarvě Regan.

„Naše rychlost?“

„Sto.“

Rovina pod nimi měnila barvu. Převládala šed', jež místy přecházela do bílých, namodralých a rudých odstínů.

Trvalo půlhodinu, než jednotvárnou krajinu prořal úzký, žlutě rozplizlý pruh.

„Snižte výšku.“

Regan potlačil výškové kormidlo.

„Je to ona!“ září inženýr. „Řeka horké vody!“ Opakuje slova starého Parkera. „Pamatujte si je dobře, Regane. – Prameny horké vody... rokle... všude horká voda... kráter sopky. Tam jsou braco carbone – diamanty.“

Pilot potřásá hlavou. Nezdá se, že by jej dnešní neobyčejně zajímavý průzkumný let těšil.

„Rána bolí?“

„Ne.“

„Vsaďte se, že budeme mít úspěch,“ povzbuzuje jej Cliford.

„Hm.“

Na obzoru roste temný masív horského pohoří.

„Jestliže je sopečného původu, najdeme dostatek pemzy,“ raduje se inženýr. „A bude-li stát naleziště za to, nebude Emers skoupý, Regane.“

Řeka s oblačnými závoji páry jim mizí z očí. Rovina je poseta ohromnými, porůznu roztroušenými balvany.

„Přidejte! Do večera musíme ještě obrátit!“

PARKER se otrásá v nejvyšších obrátkách. Blíží se k souvislé hradbě skal. Regan opět zvedá stroj. Přelétá kruhový hřeben a objevuje rozeklanou soutěsku.

„Kam nyní?“

Inženýr horečně zaznamenává výsledky průzkumu. Měří, zakresluje orientační body a v duchu vytyčuje trasu výpravy. Musíme využít soutěsky.

Regan opisuje s letounem kruh. „Kudy nyní?“

Cliford pohlíží k zemi. PARKER letí nad obrovitou, neobrostlou kotlinou. Je to rokli? Kaňon? Že by Naftalín považoval ohromný kaňon za rokli...? Možné to je! Po létech snění stařík ve svých představách zdomácněl. Kaňon se zmenšil na rokli. A což jestli s diamanty je tomu opačně? Několik náhodně objevených třpytných kousků se stálou touhou proměnilo v bohaté naleziště... Vyvrací to však Knowsonova krabice s diamanty!

„Tam!“ ukazuje Mac Cliford.

Ve středu kaňonu zeje okrouhlý jícen, připomínající měsíční krátery. Je to jedinečný pohled! Pohoří, tvořící veliký nepřekročitelný kruh – a v jeho středu malý, okrouhlému náspu podobný kráter. Ano, toto je místo objevené Michaelem Parkerem a jeho druhy.

Inženýr zapíná vysílačku. „Tady XW 2. Slyšíte mne?“ Zelené oko matně zazáří.

„Tady... 1. Hovoř...“ ozývá se chabě z přístroje.

„Vracíme se. Opakuji. Vracíme se.“

„... ším. Čeká...“ zelené oko pohaslo.

Opět vybitá baterie, uvědomuje si Cliford. Čtvrtá během několika týdnů! Cožpak si Regan pořídil z PARKERA soukromou telegrafickou ústřednu? Je hezké, že mu Pavel Gordon zcela důvěřuje. I já jsem... Inženýr pohlíží k očím za leteckou kuklou. Od této chvíle zná Regan cíl naší výpravy! Musel by být na hlavu padlý, aby se nedovtipil, že diamanty jsou...

Pilot beze slova zvedá stroj a vede PARKERA k jihovýchodu.

Přátelé si pochutnávají na rybí pečince. Na žlutých listech vedle ohniště leží dlouhý hřbet jesetera. Tučné maso chladne, čeká na Regana, který si po přiletu vyzvedl ve skladištním stanu nové články do vysílačky a odešel k letounu.

Mac Cliford hovoří o dnešním průzkumu. Neskrývá, že byl úspěšný. Podrobně popisuje některé úseky krajiny. Žádá bratry Gordony, aby se připravili na to, že je večer na chvíli zaměstná. Jan ať přinese všechny mapy a náčrtky.

S novinkami se hlásí i doktor s Kennym. Sdělili, že přepravili nad vodopád kánoe, barely benzínu a další části nákladu, jež neslouží dennímu použití. Nad vodopádem zůstal na stráži Peňo se dvěma veslaři.

Petr Regan se vrací a se zamračenou tváří pojíždá jesetera. Přátelé se pohodlně natahují do trávy podél žhavých uhlíků; odpočívají...

Vtom cosi tvrdě kleplo do bedny, na níž sedí Regan. Všechny tváře se otočily po podivném zvuku. V bedně trčí krátký opeřený šíp!

„K zemi,“ sykl Cliford.

Nejbližší keře jsou vzdáleny od ležení pouhých dvacet metrů.

Přátelé se kryjí vaky, bednami, zavazadly. Cvakají pojistky karabin a kulovnic. Cliford vystřelil první. Z křoviny zaznělo prudké praštění a přes blízkou planinu přeběhl Indián. K ohništi letí další šíp. Zabodává se půl metru od Janovy nohy. Chlapec vytrhl šíp ze země a hledí na kovový hrot se dvěma zpětnými háčky.

„Musíme pryč,“ Cliford svolává veslaře. „Určitě není sám. Byla by to naše poslední noc, kdybychom zůstali.“

„Teď se máme plahočit...?“

„V noci přenášet? Plout?!“

„Ještě není noc. – Slyšíte?“

V dálce se ozval dunivý úder. Po něm souvislá řada podobných zvuků. Bubny! Telegraf brazilských kmenů!

„Regane, naložte, co můžete, a leťte proti proudu. Občas zavolejte rádiem. Poplujeme co nejvýše a zmizíme v pralesích.“

Co následovalo, nebyl bezhlavý útěk, ale uvážený, rychlý postup. Ještě před půlnocí byly stany a zavazadla uloženy do kánoí nad vodopádem. Následovaly dvě hodiny usilovného pádlování. Teprve potom dal Cliford příkaz spustit pomocné motory.

S prvními rozbřesky dne dostihli Regana. Nedaleko levého břehu našel zcela bezpečný úkryt pro kánoe a zavazadla. Čtyři kamenné průrvy pohlcují náklad. Veslaři upevňují na záda nejnutnější výzbroj a noří se do pralesa. Za pomoci Boba Kennyho zahlazuje Peño poslední stopy po činnosti výpravy.

Ostrým pochodem pronikali pralesem celý den a větší část noci. Ve tři hodiny ráno bylo jisté, že náhlou změnou směru a značnou vzdáleností, kterou urazili, zbavili se svých pronásledovatelů.

Nastávající den patřil odpočinku. Jen zesílené hlídky bděly a střežily pokojný spánek výpravy.

Večer hlásil Regan, že přistál několik set metrů od ležení.

V Clifordově stanu zavládla vzrušená nálada. Kde přistál Regan? Jak se mu podařilo zakotvit s hydroavionem v neproniknutelném pralesu?

Za patnáct minut přišel Regan a odhodil leteckou kuklu. „Sedm set metrů odtud začíná písečná rovina,“ přistoupil k bedně s náboji a jal se plnit kulometný pás. „Plováky by častá suchozemská přistání nevydržely. Ovšem dnes to bylo nutné.“

„Přihodilo se něco?“

„Zítra vyrazíme do nekrytého terénu,“ pravil vážně inženýr.

„Bohužel, budeme i dále sledováni,“ mračil se Regan. V posledních dnech se v jeho tváři usadily hluboké vrásky. Nikdo ze členů výpravy je nepřičítal utrpenému zranění.

„Celé dvě hodiny kroužil Winter nad pralesem,“ pilot pokýval hlavou ke střeše stanu. „V širokých, opakujících se kruzích oblétał toto místo.“

K pocitům vzrušeného napětí z dlouho očekávaných objevů příštích dnů se přimísila úzkost. Zbavili se ochranného koryta řeky! Nyní opustí šerá zákoutí s tisíci možnými úkryty, jež skýtá prales!

Bob Kenny pohlédl starostlivě na Jana...

„Naším nejlepším pomocníkem bude klid a rozvaha,“ pravil dr. Gordon.

„Kdo je na řadě s vyprávěním?“ Mac Cliford pochopil doktorovu poznámku, stáhl knot karbidové lampy a Pavel Gordon se ujal slova.

Je omyl říkat různým nástrahám, schválnostem a čertovinám – kanadské žertíky. Jako student medicíny jsem strávil prázdniny v malé uruguayské nemocnici poblíže Santa Casy. Od té doby říkám podobným bláznovstvím – však víš, Honzíku – uruguayské žertíky.

Na oddělení jsem vyslechl od pacienta povedenou historku...

Jmenoval se Tom. Čertovský chlapík. Celý statek dokázal obrátit vzhůru nohama, když vyrukoval se svými kousky. A uruguayští gauchos umějí vymýšlet i přijímat pichlavé žerty jako nikdo na světě. Povolit sedlo, nebo třmen – náramná legrace! Chcete se před dámou elegantně vyšvihnout na koně – a válíte se v blátě. Nebo rozfoukat po noclehárně chloupky z divoké růže! Běda, komu se dostanou za košili. Má pocit, že leží v mraveništi, a než napočítáte do tří, sedí ponořen až po krk v nejbližším potoce. Přivázat někomu na verandě během večere koňský ocas k opasku už vyšlo z módy.

Toma napadl nový žertík: nepozorovaně napíchal předákovi na ostruhu kravské oči. Chudák nemohl pochopit, proč se mu kdekdo v taneční síni chechtá.

Ovšem předák se s Tomem vyrovnal téhož večera. Když zábava skončila a chlapci se vhoupli do sedel, kdosi žalostně zaječel. Tom! Předák mu položil na sedlo pár kuliček kaktusu yanaba. Ještě za tři dny obědval Tom vkleče.

A potom za týden...

Skvělý, vlahý večer. Chlapci sedí kolem ohně, kytary zpívají, milióny hvězd se třpytí na obloze. Všude klid a ticho, když najednou

„Pomoc! Pomóóóc!“ Od noclehárny zazněl výstřel.

Hoši vyskakují, v rukou se zalesknou pistole.

„Tom!“

„Volá o pomoc!“

„Rychle – tam!“

Do tmy probleskují okna noclehárny.

Muži přibíhají a vidí Toma, ochable sedícího na lavici. Krůpěje potu se mu řinou z obličeje, na zemi leží revolver a v místnosti je cítit pach střelného prachu.

„Co je, Tome?“

Chabě ukáže hlavou do kouta. V malé loužičce krve leží – chřestýš!

„Dostal mne, bestie,“ drkotá zuby Tom. Ukazuje na levé lýtko. Pod vyhrnutou nohavicí se rýsují dvě červené tečky. „Chtěl jsem si lehnout... byl v lůžku... tady...“ blábolí Tom. Hlava mu klesá na prsa.

„Whisky, hoši!“ přikazuje předák.

Několik chlapců ochotně podává své láhve. Vědí, že v místech, kde nemají lékaře, je toto jediný spolehlivý a vždy přístupný lék proti hadímu uštknutí.

Tom pije, pije dlouhými doušky. Vyprazdňuje už třetí láhev a kamarádi jej ukládají na lůžko.

Po chvíli přichází správce statku: „Co je s ním? Je mrtev?“

Chvilé ticha.

Potom předák zasyčí vztekle od lůžka. „Ne. Ten darebák je – namazaný!“ Sáhł na Tomovo lýtko, dotkl se dvou červených skvrn, které se pod jeho prsty rozmazávaly. „Našel před ohradou chřestýše, kterého jsem ráno zabil. Udělal si červenou hlinkou dva puntíky na lýtku a postříkal se vodou, aby byl smrtelně upocený! Věděl, že dostane napít.“

S prázdnými láhvemi vracejí se gauchos k ohni. Zaznějí struny kytar a kdosi se hlasitě rozesměje...

Od příhody s chřestýšem uplynulo šest dní. Práce je víc než dost. Ohrady jsou plné dobytka a pastevcí mají se značkováním tolik starostí, že na žádné žerty není čas.

Skončil den úmorné dřiny.

Hoši polehávají za haciendou, jen zřídka se z vyprahlých hrdel prodere líné slovo.

„Kde je Tom? Hned po večeři se ztratil... Nechystá zase nějakou lumpárnu?“ prohodí dlouhý Sager.

Kdosi zabručí, ale hovor vázne.

Bác! Bác! V dáli zapráskaly výstřely.

Jeden z chlapců vyprskl smíchy: „Ajajaj, už je to tady. Tom střílí nového chřestýše. No, dnes moji láhev neuvidí!“

„Nenaletíme,“ přizvukují gauchos.

Večerní ticho prořízne zoufalé volání. Tomův hlas! Není rozumět, co volá, jen jeho – „Pomozte!“ zní zřetelně.

„To víš! Už běžíme,“ pochechtávají se chlapci. „Máš, neřáde, velikou žízeň, co?“

U ohrad je nyní ticho. Nepříjemné ticho.

Nejmladší z pastevců, pracuje na statku teprve pár dní, znepokojeně vstává. „Snad bychom se měli podívat... co když se mu něco stalo.“

„Neznáš Toma!“

„Chceš naletět?“

„Jdi si, jdi...!“

Mladík kráčí směrem, odkud se ozvaly výstřely a volání.

Těsně na konci ohrady leží člověk.

„Co je s vámi, Tome?“

Šprýmař leží skrčen na boku, obě ruce tiskne k břichu. Otáčí hlavu a šeptá: „Nemohu se pohnout. Předák... poslal mne opravit drát ohrady. Spadl jsem... na nůžky...“ Uvolňuje ruce. Jsou zbrocené krví a pod nimi jeje ošklivá rána.

Tom byl převezen do Santa Casy. Několik měsíců si poležel v nemocnici, ale vyléčil se. Z rány v břiše i ze svých žertíků. Anebo ne? Tři dny po propuštění z nemocnice jsem se dověděl, že napíchal znovu předákovi na ostruhy kravské oči.

Diamantová studně

Již druhý den se výprava ubírá smutně vyhlížející krajinou. Píščina pod jejíma nohama znenáhla přechází v šedě vyprahlou půdu, na níž se jen zřídka zazelená chudý trs rostlin. Po ptácích a zvěři ani památka.

„Jaguár,“ vzpomínají nosiči.

Peňův bratranec za pochodu vypráví, jak včera zahlédl jaguára. Mnozí nosiči, ačkoli od mládí vyrůstali v pralesem obklopeném Teffé, v životě jaguára neviděli.

„Právě jsme vycházeli z pralesa. Mám pravdu, Imo?“

Muž se dvěma hrby zavazadel, jenž šel vedle Peňova bratrance, přikývl.

„Na slunci se vyhřívala skupina želv. Malé bílé volavky jim běhaly po krunýřích. Pojednou ptáci poplašeně odlétli. Pohlédli jsme ke kapokovému stromu asi sedmdesát metrů vlevo.“

„Tam se protahovala skvrnitá kočka – jaguár!“

„Nikdy se mi žádné zvíře nezdálo tak obrovské!“

„Když jste nás došli, jaguár zmizel v porostu.“

Jan zatím prohlížel inženýrovy záznamy, zakreslené do map, a ujišťoval přátele, že ještě dnes dosáhnou Řeky horké vody.

Kenny myslel na nebezpečí, které hrozí při postupu v nechráněné krajině. Tlupa Marta Alfonsa je bude mít jako na dlani, kdykoli může zahájit palbu. Mac Cliford odporoval. Souboj v rovném terénu je nevýhodou pro útočníky! Už zdaleky musí být zpozorování a přepadení se mohou připravit k bezpečné obraně.

„Jediné vážné ohrožení lze očekávat ze vzduchu...“

Gordonové litovali, že ráno pustili Regana na daleký průzkum, nakonec však uznali, že důkladné upřesnění směru postupu bylo nevyhnutelné.

Slunce se blížilo zenitu. V dáli narůstaly obrysy horského masívu. Tu a tam trčely ze země malé i větší balvany. Inženýr se na několika místech zastavil a oťukával půdu i kameny geologickým kladívkem.

Při krátkém poledním odpočinku vzal na pomoc také svoje chemické sloučeniny.

„To, po čem jdeme,“ spokojeně uzavíral tlumok, „je vychladlá láva. Kolem leží za milióny dolarů pemzy.“ Označoval si do mapy místa svých geologických vzorků a byl viditelně spokojen. „Přátelé, první úkol je splněn.“

V horách, jež se z dálky jevily jako ucelený masív, vystupovaly nyní jednotlivé vrcholy a bylo vidět strže a srázné hřebeny.

Pozornost výpravy upoutal zvláštní, stále sílící pach. Vzduch byl prosycen vlhkými výpary. Zanedlouho potom dosáhli břehu Řeky horké vody.

Nad neširokým tokem se převalovala bílá mračna páry. Voda byla tak horká, že nebylo možné udržet v ní ruku. Odporně páchla sírou a dala se pít jen s největším sebezapřením.

Cliford zamručel jakousi poučku o horských útvarech, jejichž sopečná činnost ještě neskončila. Neobvyklý případ, takto mohutný tok vroucí vody.

Bylo úmorné vedro. Nosiči s nadějí hleděli k pohoří, neboť tam tušili blahodárny stín s prameny jiné – chladné, osvěžující vody.

Zajatý Peňo patřil nyní k nejprospěšnějším členům výpravy. Co chvíli odbočil k terénní vyvýšenině, aby přehlédl cestu vpřed. Řeka, jejíž ohyb opustili, se opět vzdalovala k severu. Peňo vystoupil na strmý balvan, aby měl lepší rozhled.

Ticho prořal syčivý hvizd a výkřik. Potom rána.

Peňo se skutálel z balvanu.

„Zraněn?“

„V pořádku,“ sbíral se Peňo ze země.

„Od hvízdnutí kulky do zvuku výstřelu uplynula asi vteřina. Útočník je zhruba čtyři sta, pět set metrů vzdálen,“ pravil Cliford. „Bezpochyby dobrý střelec. V tomto terénu nám nebude příjemně“ pohlížel k množícím se skupinám balvanů.

Po čtvrt hodině zazářilo na obzoru letadlo. Jan vyňal z tlumoku zrcátko, natočil je proti slunci a pohyboval jím, takže vysílal k letounu blesky slunečních paprsků.

Regan potvrdil rádiem, že je vidí a ujímá se doprovodu výpravy. Jako zkušený válečný pilot ohledával nebezpečné stíny balvanů.

„Podívejte! Podruhé se stáčí do kruhu!“ upozornil Jan.

„Něco zpozoroval!“ zvolal Peňův bratranec.

Jan stiskl přepínač vysílačky. „Regan volá... vidí pod sebou muže s karabinou. Teď střílí po letadle...“

Všichni hledají vyvýšené místo, aby mohli sledovat nerovný souboj. Pohlížíjí ke skalnímu úpatí a tají dech. Letoun se řítí střemhlav k zemi.

„Proboha, Regan je sestřelen!“ zapomíná na sluchátka Jan.

„Omyl. Útočím...“ zní odpověď z přístroje.

V tom okamžiku se vysoko nad PARKEREM objevuje tmavý bod.

„Winter!“ inženýr přistupuje k vysílačce. „Regane, pozor! Ze severovýchodu na vás nalétává Winter!“

Od skalního úpatí burácejí motory. Regan vyrovnává stroj a prudce nabírá výšku. Obě letadla jsou od sebe vzdálena několik set metrů. Regan obratně manévruje a brzy získává výhodu větší výšky. Winter se projevuje znovu jako zbabělec. Po několika neúspěšných výpadech se dává na útěk.

Regan však využívá výšky a chce vnutit protivníkovi boj. Po třetí bezúčelné otáčce se konečně Winter odhodlává a čelním útokem napadá PARKERA. Přátelé zatínají pěsti; zlobí se na svou bezmocnost. Jan bezděky sahá po pušce.

„Jsou daleko. Nemá to smysl,“ upozorňuje jej Cliford.

V dálce zaštekala letecká pistole a hned nato Reganův kulomet.

„Dostal ho! Dostal ho! Podívejte!“ křičí Peňo.

Winterův stroj opisuje divokou křivku, z jeho motoru se valí hustý, černý kouř. Letoun klouže po křídle, vyrovnává se, propadá... kola se zarývají do země. Stíhačka poskakuje po skalním úbočí, řítí se proti obrovitým balvanům a s mnohonásobnou ozvěnou exploduje.

Regan přelétává nad místem havárie a hlásí, že při prudkém nouzovém přistání vypadl Winter z kabiny. „Rád bych mu pomohl, ale v tomhle terénu nepřistanu.“

Po krátké poradě se od výpravy odděluje Peño s doktorem Gordonem a rychle odchází k místu, kde Winter havaroval.

Noc přečkala výprava uprostřed skupiny velkých balvanů a s rozbřeskem dne pokračovala v cestě.

Skály se přibližují. Září jako polité roztavenou mědí. Do černé jizvy, kterou připomíná rozeklaná soutěska, vstupuje několik hodin po poledni zástup nosičů.

Čtyři muži nesou na primitivně zrobených nosítkách Wintera.

„Vyvázl dobře,“ opakuje dr. Gordon. „Lehký otřes mozku, zlomená levá ruka a pár menších popálenin.“

Regan přistál na nedalekém horském jezírku a zanedlouho se připojuje k výpravě.

Mac Cliford ohledává okolí. Ze všech stran chráněná soutěska se mu zamlouvá. „Zraněný potřebuje odpočinek. My také,“ dává povel k vybudování tábora.

„Zde může být naše základna, co říkáte, doktore. Odtud doporučuji podnikat jen dílčí výzkumy.“

„To je rozumné,“ souhlasí Pavel Gordon a ukazuje na Jana.

„Ano,“ potvrzuje Cliford.

„Bude jej to mrzet.“

„Naftalínovy diamanty mu neutečou. Zde bude Jan v bezpečí. Co najdeme – přineseme. Vy půjdete, doktore, samozřejmě s námi,“ řekl inženýr.

„Čím blíže k cíli, tím více se o nás bude zajímat seňor Alfonso.“

„Rozhodně musíme poslat stráž k PARKEROVI.“

Kenny našel podhorský vodní pramen a připravuje občerstvení pro celou výpravu.

„Voda je dobrá. Oukej, dobrá,“ hází do připravených nádob prášek sušené šťávy a míchá nápoj lžící.

„Podívejte, jaké množství nerostných látek obsahuje,“ sklání se inženýr nad šálkem. „Ponoříte do vody předmět a vytáhnete jej obalený nerostnou hmotou.“ Na Kennyho lžící se skutečně vytvořily tuhé, hranaté krystaly.

Jsou čtyři hodiny odpoledne. V soutěsce vyrůstá tábor.

Regan přistupuje k Winterovi a pomáhá mu z nosítek na pohodlnější polní lůžko. Chvilí sedí u zraněného nepřítele, pilot však zavírá oči a mlčí. Ani Reganovi není do řeči; souboj leteckých soupeřů jako by pokračoval v závodě zarputilého mlčení.

Přátel se zmocňuje rozechvění. Nebyla podstoupená nebezpečí marná? Neměli si hledět jen Emersovy pemzy? Nemýlil se starý Naftalín? A hlavně: nedozvěděl se za uplynulá desetiletí někdo tajemství horského pokladu a nezmocnil se diamantů?

Tiché úvahy přehlušil lomoz sesouvajících se drobných úlomků ze skalní stěny.

Peňo se vrací z obhlídky. Dva tři kilometry odsud leží obrovský kaňon. Je podobný pravidelnému kruhu zalitému sluncem. Stojí za to se jít podívat na ten div přírody.

„Do setmění můžeme být zpět, doktore,“ říká napůl žertem Cliford.

Pavel Gordon se usmál. „Na tenhle den se těším už týdny.“

„Dobrá, vyrazíme,“ pohlédl inženýr příteli do očí.

Bobu Kennymu svěřuje Cliford starost o ležení. Má se starat o zraněného Wintera, ani na krok nepouštět ze soutěsky Jana a všímat si Petra Regana.

V doprovodu Peňa a tří ozbrojených nosičů vystupují Mac Cliford s Pavlem Gordonem do skal. Na hřebenech je čeká fantasticky krásný výhled. Fialový kruh příkrých stěn vroubí zlatavou rovinu kaňonu.

Muži slézají ze skalní stěny a zdá se jim, jako by sestupovali do kráteru obrovité sopky. Ticho. Všude je nehybné ticho.

Již po zběžném ohledání půdy pravil inženýr, že nános vychladlé lávy může obsahovat diamanty.

„Hodně?“ ptá se Gordon.

„V kubickém metru asi... za tři dolary...“

Doktor pochopil skrytý výsměch. Zpracovávat tuny kamene pro tak nepatrný výtěžek! Směšné!

„Kde myslíte, že může být Parkerovo naleziště?“ rozhlíží se po prostorném dnu kaňonu a tu si všímá, že ve vzdálenosti několika set metrů, přesně ve středu pravidelného kruhu skal, tyčí se malý, lehce vystouplý kráter. Jeho pozvolna slábnoucí stěny čnějí do výše necelých dvou metrů.

„Ano. Na nejnápadnějším místě,“ praví vážně Cliford. „Vyvřelý útvar, který obsahuje bohatou souvislou kapsu drahokamů, se odborně nazývá diamantová studně. Věřím, že to je náš případ. Zítra přineseme nářadí a dáme se do práce.“

Pohroma

Časně zrána se výprava rozdělila do několika skupin. Pavel Gordon, Kenny, Peňo a šest nosičů – náležitě obtěžkáni výzbrojí a nářadím – vydali se do kaňonu k diamantové studni.

„Zase mám dřepět v soutěsce,“ Janův ztrápený obličej soupeřil se sádrovým obvazem pilota Wintera a nepochopitelně bílou, nešťastnou Reganovou tváří.

Mac Cliford se nad chlapcem slitoval a vzal jej na malý geologický průzkum.

Vyšli ze soutěsky jejím ústím do širé roviny.

„Zajímá mne pramen Řeky horké vody,“ pravil inženýr.

Hodinu se proplétali mezi obrovskými balvany, plahočili se po úpatí hor, přešli široké údolí, zařezávající se hluboko do těla skal. Několikrát spatřili bílé obláčky páry, vznášející se nízko nad zemí. Prameny Řeky horké vody to však nebyly.

Pak se ocitli před nebetyčně vysokou, strmou skalní stěnou, nad jejímž vrcholem se pnul úzký sloup dýmu. Ačkoli vanul ne právě slabý vítr, sloup nad hřebenem se zdál nehybný.

„Co to znamená, pane inženýre?“ zeptal se Jan.

Cliford pokrčil rameny. „Skalní stěnu bez horolezecké výstroje nezdoláme. Vrátime se a pošleme sem Regana s PARKEREM.“

Regana však nezastihli v ležení, nýbrž na horském jezírku, laguně, vzdáleném necelý kilometr od soutěsky. Pilot seděl v zakotveném PARKERU a koženým hadříkem cídil palubní desku. Janovi neušlo zelené oko vysílačky. Svítící půlkruhy se přibližovaly a vzdalovaly... Kdosi hovoří a Regan před jejich příchodem ztlumil příjem do neslyšitelnosti.

Inženýr vysvětlil Reganovi úkol a pilot bez váhání startoval. Cliford s Janem se vrátili do tábora, kde Mac Cliford oznámil hlídce, že odchází za Gordonovou skupinou do kaňonu.

„Chci jít s vámi, inženýre!“ prosil Jan.

Geolog však před něj položil mapu a sloupce zeměměřičských záznamů ze včerejšího průzkumu. „Regan se za okamžik vrátí s dalšími údaji.“

Janovi nezbylo, než si z beden pořídit psací stůl a pustit se do rýsování.

V soutěsce byl příjemný chládek. Mohutné, v některých úsecích převislé skalní stěny propouštěly v tuto denní dobu jen málo slunečních paprsků. –

Inženýr stoupal ke hřebeni nad kaňonem. Všiml si, že i zde na mnohých místech vystupují z rozervaných skal obláčky páry. Včera je nepozoroval, včera byly hory klidné – tím si byl jist.

Peňo a šest svalnatých chlapíků buší ocelovými Špičáky do kamenného dna kaňonu. Mezi sršícími jiskrami zazáří občas třpytný odštěpek.

„Co je to, doktore?“

„A tady?“

„Diamanty!“ Gordon sbírá lesklé kaménky do kostkovaného šátku.

Kenny rozbíjí větší kusy odštěpků a získanou drť plaví v široké, mělké nádobě. Na stěnách se usazuje něco lesklých zrněk, podobných úlomkům rozbitého skla. Dřívkem vybírá diamantová zrna a podává je doktorovi. Práce je však pomalá a namáhavá.

„Máme s sebou dostatek výbušnin, Bobe?“ rozhoduje se Gordon.

Naditý tlumok se stěhuje od skalní stěny ke středu kaňonu.

Doktor přistupuje k vystouplým stěnám kruhového jícnu, který inženýr včera označil za možnou diamantovou studni.

„Zde kopejte!“

Špičáky se zakusují do širokých stěn. Na dno kaňonu padají kusy kamene. Hrubozrnná, nahnědle spečená hornina. Ocel zvoní. Bob se zvsoka rozpráhne... zpod špičáku odskakuje sprška lesklých odštěpků.

„Tady!“

„Zde!“

„Hrome...!“ Kopáči ustali v práci.

Bob se shýbá a na dlani zvedá diamant velikosti ořechu.

„Tři karáty váhy,“ odhaduje Pavel Gordon.

Peňo mu podává o málo menší lesklý kámen.

„Nejméně dva karáty.“

Jeden z kopáčů strhl pokrývku z hlavy a shrabuje drahocenné úlomky. Ve chvíli je klobouk ze tří čtvrtin naplněný. Od stěny kaňonu zazní kroky. Muži se otáčejí... je to Mac Cliford.

„Podívejte, inženýre! Pohleďte!“

Geolog uznale pokyvuje hlavou. Potom si prohlíží vystouplý okrouhlý jícen. Jeho pozornost upoutává slabý sykot, znějící od protější stěny kaňonu. Z protáhlé pukliny země se derou dva chomáče páry.

„Odstřelíme stěny diamantové studně dynamitem,“ rozhoduje Pavel Gordon.

Kopáči hloubí otvory pro nálože.

„Pozor! Odpálit!“ Kenny zažihá doutnák.

Přátelé běží ke skalním stěnám a v bezpečné výši zaléhají do úkrytů.

Výbuch! Kamenné úlomky se rozletěly do okruhu dvaceti metrů.

Muži se sbíhají ke středu kaňonu.

„Bože!“

„Všude kolem... Úžasné...“

„Neuvěřitelné!“

I Cliford je vzrušen. „Jen v tomto odstřelu je tolik diamantů, že by stačily k rozvrácení světového trhu,“ říká tiše Gordonovi.

Až do oběda pokračovali v práci. Ještě dvakrát odpálili stěny diamantové studně. Objemný kožený pytel, do něhož drahokamy ukládali, byl plný.

„Milióny dolarů za jediný půlden!“

„Kolik by jich bylo za týden...? Za měsíc?“

Od okamžiku druhého odstřelu se Gordonovi zdálo, že inženýr zneklidněl. On jediný zpozoroval, že i z nitra diamantové studně

unikají dva tenké prameny páry, a uvědomoval si, co to znamená. Celé pohoří je nabitó dřímající energií.

Muži poobědvali. Chystali se právě ke čtvrtému odstřelu, když se nad kaňonem objevilo letadlo.

„Regan!“

„Kde je vysílačka?“

„Zůstala v soutěsce.“

PARKER krouží nad kaňonem. Je zřejmé, že Regan se jim pokouší dát jakési znamení. Pojednou letoun prolétává středem kaňonu a z okna kabiny padá k zemi malý předmět.

Nedaleko Kennyho zazvoní o zem plechovka. Bob se shýbá a podává ji Clifordovi. V kovové schránce je pokrčený papír! Zpráva! Inženýrový rty neslyšně slabikují Reganovy řádky. Odhazuje papír, rychlým pohledem přehlédne šest... sedm tryskajících sloupců páry v okolí.

„Přátelé, Regan objevil sopku,“ odstupuje od diamantové studně, jejíž tři mlžné obláčky se slily v jediný sloup dýmu. „Skalní masív má své pojistné ventily. Hluboko pod námi je žhavé jádro. Kdesi v blízkosti se zanedlouho strhne peklo.“

Clifordova slova provází krátké podzemní zadunění. Muži strnuli. Kdyby zřetelně nerozeznávali směr, odkud zvuk přichází, mohli by se domnívat, že se blíží bouře. Cliford s Gordonem přikazují vyklidit plošinu, Peňo s ostatními nosiči sbírají nářadí. Kenny, Cliford a Gordon se chápou vytěžených diamantů a společně opouštějí dno kaňonu.

Sotva ušli několik desítek metrů, ozvala se ohlušující rána.

V místech, kde ještě před chvílí pracovali, se otevírá země...

„Terremoto, terremoto... zemětřesení!“ křičí nosiči a bezhlavě prchají ke skalním stěnám.

„Klid! Do soutěsky! Co nejrychleji do soutěsky! Rychle!“ volá Cliford.

Dno kaňonu se plní převalující se bílou párou. Nosiči odhazují pušky, tlumoky, kdosi odhodil i plátěnou kazajku.

Inženýr zahrazuje nosičům cestu. Napřahuje pušku: „Kdo nevezme svou zbraň, tlumok a výzbroj, toho zastřelím!“ Ví, že bez nejnnutnější výzbroje by je na zpáteční cestě čekala jistá smrt.

Zatímco muži se vracejí pro zavazadla, podzemní rachot přechází v hvízdavé klokotání. Ke strmým stěnám zbývá sto, padesát, deset metrů. Ruce se zraňují o ostré výstupky. Nebezpečí jako by dalo mužům křídla. V několika minutách dosahují hřebenu.

Cliford se ohlíží. Na místě diamantové studně zeje obrovská díra. Mračny páry proniká mohutné, nažloutlé zřídlo. Jako vodotrysk mění ohnivý jazyk svou výšku. Tryská třicet... pět... deset metrů vysoko.

Muži prchají po rozeklaných skalách. Kolem létají štěpiny kamenů a žhavá struska.

„Zavazadla nad hlavu!“ velí Cliford.

Kdosi pronikavě vykřikl. Sténá. Doktor běží první, poslední Mac Cliford. Pojednou Bob Kenny vrávorá, ztrácí rovnováhu, po hlavě padá do bílého oblaku páry.

„Kenny... Bobe...!“

„Tady jsem... tady...“

Inženýr se po čtyřech spouští do mělkého dolíku.

„Jsi zraněn?“

„Ne. Klopýtl jsem...“

„Ruka?“

„Nebolí... kupředu, inženýre...“

Přibíhá Peňo a pomáhá přátelům z prohlubně. Zablesklo se.

Vzduch je jako rozžhavené olovo. Vlhké páry se srážejí na těle, promáčené oděvy se lepí na kůži jako krunýř a brání rychlým pohybům.

Konečně dosahují odvrácené skalní stěny, která skýtá částečný úkryt.

Muži mají zmáčené vlasy, lesknou se potem. Zaléhají ke skále. Z vyprahlých hrdel se dere sípavé oddychování.

„Kdo nemůže dál...?“

Na pažích a ramenou planou rudé skvrny popálenin.

„Myslíte, že do soutěsky se láva nedostane?“

„Nedostane. Jsem si tím jist, doktore!“

Rachot protíná zoufalý lidský hlas: „Pavle...! Cliforde...! Bobe...!“

„Jan,“ vydechl Gordon.

„Kenny! Cliforde!“

„Jan s Reganem. Za mnou,“ inženýr, zády přitisknut ke stěně, postupuje podél skalního převisu za hlasy přátel, jež znamenají záchranu.

Ochranná skála končí. Muži vidí Jana s Reganem, kteří leží vklíněni mezi dvěma ohromnými balvany. Se zděšením si uvědomují, že je od nich dělí stometrový, zcela nechráněný úsek. Kryjí si hlavy zavazadly a vrhají se do deště kamení a syčících ohnivých záblesků.

„Sopka je vzdálena šest kilometrů,“ Regan trhá pruhy cupaniny a podává je Gordonovi. „Varoval bych vás o několik minut dříve, ale kdosi mne dostal na mušku. Alfonsův zvěd třikrát vystřelil. Nechtěl jsem riskovat PARKERA... obletěl jsem jej.“

Hlídky přinášejí nádoby s pramenitou vodou.

Pohotovostní kufřík je prázdný a doktor objevuje stále nové bobtnající rány.

„Podívejte!“ Jan ukazuje k obloze.

„Jsme zachráněni,“ s úlevou říká Kenny.

Vrchol soutěsky zastínila mračna a v okamžiku se spouští prudký liják.

„Ano, tak tomu bývá. Po výbuchu sopky následuje zpravidla dešť,“ vysvětluje Cliford ve stanu. „Horký vzduch stoupal k obloze, tam se náhle ochladil a páry se srazily v dešť. Odpočineme si – a ráno vyrazíme k pralesu.“

„Co je s diamanty?“ upomíná se Jan.

Kenny sahá nešťastně po koženém vaku. Když klopýtl a upadl na skalním hřebenu, pytel se roztrhl a nyní v něm zbylo jen několik hrstí vzácných kamenů.

„To je konec naleziště starého Naftalína.“

„Hlavně, že my jsme vyvázli.“

Regan je jako vyměněný. Stará se o zraněné přátele a jeho špatná nálada jako by navždy zmizela. Jan marně přemýšlí, co způsobilo tu změnu. Ještě dnes, když s inženýrem Clifordem přišli za Reganem k letadlu, si všiml, že Regan s někým opět hovořil. S kým?

Cliford si zapaluje dýmku. Přívětivý namodralý obláček se dotkl karbidové lampy a inženýr říká: „Myslím, že přišla vaše chvíle, Regane.“

„Mám toho hodně na srdci. Musím vám říci, jak... víte... já vím,“ zajíká se pilot a pohlíží na Pavla, Jana, Kennyho, „... jsem někdy blázen. Zkrátka... poslouchejte!“

Sázka o život

Ještě než jsem se narodil, třeskla o stůl u nás doma padesátidolarová bankovka. Bude to kluk nebo děvče? Otec vsadil pět ku jedné a vyhrál stovku.

Kdo sní více písku? – vsadili jsme se s přítelem Jackem, když nám bylo sedm. Já spořádal tři unce, získal jsem převahu a dolar. Jack skončil u dvou uncí a večer byl v nemocnici.

V desíti letech činily naše sázky rodičům starosti.

Jednou jsme byli na koňských dostizích. Dali jsme strýci svoje úspory, každý deset dolarů, ať vsadí na Vulkána. Zvítězila však Hvězda, druhý byl Maribo a teprve devátý doběhl Vulkán.

Strýc sahá s úsměvem do kapsy. „Nesázet, hoši. To je jistá výhra!“ podával nám po deseti dolarech. „Nedal jsem vaše peníze z ruky. Pamatujte, chlapci, radu všech rad. Kdo nesází – vyhrává vklad!“

Rozběhli jsme se po stáncích s atrakcemi; strýc šel na pivo.

U východu jsme se sešli. Jack nesl plnou náruč čokolády a bonboniér, na rameni mu seděl mluvící plyšový medvěd a za sebou vláčel krabici s elektrickým vlakem.

„Kdes to vzal, chlapče?“ divil se strýc. „Tos nemohl pořídít za deset dolarů!“

„Včera jsem řekl tatínkovi, aby mi vsadil dva dolary,“ pravil Jack, „dva dolary na Hvězdu. Vyhrál jsem padesát. Kdo chytře sází, strýče – vyhrává dvacetkrát více!“

Na střední škole se k nám přidružil Tom a Murray. Přejdeš školní dvůr po vysoko zavěšeném drátěném laně? Tom se vsadil a přešel. Zastavíš dopravu na hlavní třídě? Murray vběhl do vozovky, brzdy zaskřípěly – vyhrál.

Před odjezdem do Jižní Ameriky jsem se loučil s Jackem z klubu. Whisky, gin, šampaňské, bezstarostná zábava! Jedním okem jsme pohlíželi k televizoru. Na obrazovce zářil Yongshirský vodopád...

„Hleď, Jacku. Tam jsme byli loni na dovolené.“

„Šířka devadesát, výška sedmnáct metrů.“

Hlasatel chrlil místní zajímavosti, jakýsi muž se před časem vsadil, že se pod vodopádem potopí až ke dnu.

„To nic není,“ zvolal Jack. „Takhle z té výšky vodopádem proplout...“

„Hloupost.“

„... proplout vodopádem v sudu! Dokážu to! Vsad' se, Petře!“

„Nesmysl.“

„O pět set dolarů!“

„Co říkáš?“

„O tisíc!“

„Platí!“

Pořádně jsem se prospal a s veselou myslí se věnoval Emersově expedici. Kdepak bych si pod modrou oblohou, na palubě Eureky nebo Manuely, vzpomněl na večer s bláznivými řečmi a sázkou.

Až když Jan zkoušel vysílačku a ozvalo se Toronto, bleskla mi hlavou myšlenka na Jacka a Murraye. Také oni se kdysi vsadili, že sestrojí amatérskou vysílačku - a za pár měsíců hovořili s celým světem. Jacka však radioamatérina brzy omrzela a věnoval se studiu cizích jazyků.

Při prvním letu PARKERA jsem se pokusil o spojení s neznámým torontským telegrafistou. Znal Murraye, řekl mi jeho poznávací šifru a vysílací pásmo.

V následujících dnech jsem se po mnoha marných pokusech konečně dovolal.

„Zdravíčko, Murrayi. Volám tě od rovníku. Tady Regan. Co nového, brachu?“

„Och, Jack se vsadil. Shání bytelný sud. Chce proplout Yongshirským vodopádem.“

„Haha...“ vyličil jsem mu náš veselý večírek a sázku, kterou jsem od počátku považoval za povedený žert.

„Nemyl se, Petře. Jack to bere smrtelně vážně“

„Proboha, Murrayi. Vyhledej ho. Domluv mu, ať toho bláznovství nechá. Spoléhám na tebe.“

To byla první vybitá baterie.

Pojednou jsem měl plnou hlavu starostí. Jestliže Jack považuje sázku za platnou, prosadí svou a udělá všechno, aby vyhrál. I kdyby měl zlomit vaz.

„Neustoupil,“ hlásil druhého dne Murray.

„K čertu...“

„Ale je naděje, Regane. Sehnal jsem Jackovi práci. Má přeložit zprávu pro Národní vědeckou společnost. Sedmdesát stran ruského a stejně tolik francouzského textu. Dva tisíce za to. Určitě nabídku přijme a získáme přinejmenším týdenní odklad.“

„Díky, Murrayi. V pátek tě znovu zavolám“

Věděl jsem, že náhradních článků máme v zavazadlech desítky. Bez rozpaků jsem měnil zdroje PARKEROVY vysílačky. Nemyslel jsem, přátelé, že by vás mohla záležitost nějak zvlášť zajímat. Regan blázní, řekli byste. A nerad chodím se svými trampotami na trh.

„Nepodařilo se,“ volal v pátek Murray. „Jack ukončil překlad. Zvládl sto čtyřicet stran v rekordním čase. Za dva dny a noc. Co mám dělat, Petře?“

„Něco vymysli. Cokoli. Pošli mu telegram, že zemřel otec. Nabourej se do něj autem. Udělej všechno, aby Jack odložil ten pitomý skok z vodopádu aspoň do doby, než se vrátím“

Příznám se, přátelé, v těch dnech jsem měl chuť nechat výpravu výpravou, přeletět s PARKEREM do Kolumbie, sednout do pořádného dopravního letadla, popadnout Jacka za pačesy a vytřepat mu hlouposti z hlavy.

Pak jsem byl zraněn v souboji s Winterem. Jakmile jsem byl jen trochu v pořádku, spojil jsem se znovu s Murrayem.

„Nezastihl jsem ho doma, Petře. Jako by se do země propadl,“ a tehdy vysílačka oněměla.

„Proč mlčíš, Murrayi?“

„Právě přinesl listonoš noviny... promiň...“

„Nuže?“

„Na první straně je fotografie. Dlouhý článek...“

„Musím znát pravdu! Mluv! Co se děje?“

„Skok z vodopádu. Dálnopis našeho zvláštního zpravodaje.

... s pravou americkou podnikavostí vyrůstají tribuny. Prodávají se vstupenky. První místo 5, druhé 3, třetí 1 dolar. Z blízkých měst jsou vypravovány zvláštní vlaky. Celý týden se nemluví o ničem než o muži, který se pokusí proplout vodopádem. Místní holič uzavírá se zákazníky sázky, že se mladý muž zabije. Továrny nabízejí své sudy - zaručeně nerozbitné.

Slavný den nadchází...

Oba břehy jsou hustě obsazeny diváky. Prodáváči coca coly dělají výtečné obchody. Ženy s bifteky a obloženými chleby se chlubí skvělými výdělky.

Nad vodopády, uprostřed dřevěného pódia stojí bílý sud s červenými pruhy. Před zraky diváků je vystlán slámou.

Úderem čtvrté hodiny vstupuje do sudu mladý muž. Obecenstvo jásá. Pořadatelé pevnými šrouby utahují víko. Nad vodopádem hučí motorový člun. Bílý sud s červenými pruhy se leskne na hladině, blíží se k dravému proudu...

Dav křičí, hudba vříská ryčný pochod!

Sud padá do hlubiny, cosi běločerveného se míhá divákům před očima... mizí ve zpěněné vodě.

Senzace! Hurá!

Pod vodopádem křižuje několik motorových lodí. Čekají, až se sud vynoří..."

Nemohl jsem ten drásavý nekonečný novinářský popis přečkat. Volám: „Zkrať to! Netrap mne! Rozumíš...? Chci slyšet pravdu, Alfonsi, proboha, proč mlčíš? Čekám jasné slovo! Alfi! Na konci je život... nebo smrt...? Slyšíš Alfonsi...?“

V tom okamžiku jsem zahlédl před vchodem stanu doktora Gordona. Bylo to nad mé síly. Zvolal jsem, ať mne nechá na pokoji. Nenapadlo mne, že volání Alfonsi, Alfonsi! mu připomíná jméno našeho nepřítele. Marta Alfonsa. Žádal jsem doktora, ať mne nechá o samotě. Uposlechl.

„Poslouchám, Alfi! Pokračuj! Mluv!“

„Dav ztichá. Muži vytahují sud na palubu člunu. Je neporušený – továrna může být hrdá na své výrobky!

Vzápětí muži v černých gumových zástěrách vyjímají ze sudu bezvládné tělo a pokládají je na nosítka.

Mistr holič obchází své zákazníky a vybírá výhry. Luis Maull si zlomil vaz! Niagarské vodopády zůstaly nepokořeny!“

„To znamená...“

„Zaplaťbůh, Petře. Netýká se to Jacka. Nějaký blázen zdolával Niagaru. Musím dát článek přečíst Jackovi. Snad zmoudří. Není první, kdo se chce o něco podobného pokusit, a tak ta sázka nemá cenu.“

Nevím už, kolikátou baterii jsem vypotřeboval. Nedivte se, že jsem chodil celé dny jako bez duše. Pro hloupou sázku visel život mého nejlepšího přítele na vlásku.

Konečně se Murrayovi podařilo přivést k aparátu Jacka. Pravidl, že na sázce trvá. Yongshirský vodopád není Niagara. Článek četl. Má objednaný sud.

Před třemi dny volal, že se rozloučil s rodiči.

„Odeslal sud vlakovou poštou do Yongshiru,“ hlásil předevčírem Murray.

Včera se znovu ozval Jack; ať mu držím palce, zítra – bez velké okázalosti, jen za přítomnosti dvou svědků, Toma a Alfonse Murraye, propluje vodopádem.

Nu a dnes, přátelé, dnes se všechno rozuzlilo. Seděl jsem v PARKERU, zakotveném na laguně, když se ozvaly Murrayovy značky. „Regane, kamaráde! Nečekaný zvrat!“

„Podařilo se? Rozmluvili jste mu to?“

„Něco lepšího. Zcela mimořádného. Poslyš, Petře...“

V té chvíli se u PARKERA objevili Cliford s Janem. Inženýr žádal, abych okamžitě startoval a zjistil původ dýmu nad horským vrcholem na severu. Okamžitě jsem zvedl stroj, zesílil vlnu vysílačky a volal Murraye.

„Promiň, neslyšel jsem. Opakuj, prosím tě!“

„Tak stručně. Přijeli jsme do Yongshiru – Jack, Tom a já – a tamější obyvatelé zůstali jako zkoprnělí. Chcete proplout vodopádem? Copak jste neviděli televizní přenos? To jste měli přijet před půl rokem. Je pozdě, milí pánové. Vodopády jsou fuč. V těch místech je nyní přehrada.“ „Cože?“

„Nemohl proplout. Vodopády neexistují.“

„To je výborné!“

„Překvapení, Regane. Právě přišel Jack. Předávám.“

„Mizero!“

„Lumpe!“

„Kdo mne vyprovokoval k sázce?“

„Prohráls, Jacku. Mám u tebe tisíc dolarů. Vlastně vyhráls. Vyhrál jsi zdravou kůži a mnoho let života. Nechci ty peníze. A nesázím se. Věř mi, Jacku, už se nesázím.“

Odpusťte přátelé, jestli jsem vám způsobil nepříjemné chvíle. Zprvu jsem mlčel... Považoval jsem to za svoji záležitost, která se lehce urovná. Pak mi bylo trapné sdělovat vám všechny podrobnosti té zatracené historie. Vsaďte se... ne, nesázejte se. Pro sázky natropili lidé už spousty pošetilostí. Dobrou noc.

Muž se zelenýma očima se přihlašuje

Navzdory původnímu úmyslu vydat se nazítří na cestu prodlela výprava v bezpečné a stinné soutěsce tři dny. Doktor Gordon měl plné ruce práce s léčením popálenin, jež utrpěli nosiči, Kenny a Cliford. Ze skupiny prchající od diamantové studně jedině Pavel Gordon vyvázl bez zranění.

Jan s Clifordem podnikli několik kratších výletů do okolí. Bílé obláčky dýmu, včera se sykotem tryskajícím na mnoha místech ze země, zmizely. Vrcholy hor halil řídký, šedý mrak. Jeho původ spatřoval inženýr ve zvířeném prachu, prudce ochlazené lávě a vypařující se dešťové vodě. Na Janových mapách přibývalo vrstevnic, svážnic, výškových bodů a údajů o pemzových polích. Objevili dokonce i pramen Řeky horké vody. Nebyli překvapeni, když ve zřídle naměřili nyní - po výbuchu sopky, jímž se ochladilo žhavé podzemní jádro - pouhých pětadvacet stupňů.

Zanikl však chladný pramen nedaleko soutěsky. Bob Kenny přinášel pitnou vodu z horské laguny, na níž kotvil PARKER. Používal prázdných barelů od benzínu a navzdory své poraněné ruce zmáhal osmdesátikilový náklad.

Petr Regan se nesázel. Byl opět tím veselým, šprýmy oplývajícím chlapíkem jako na cestě do Manaos. Na jedné vnější skalní stěně pořídil sluneční hodiny.

Novým účastníkem večerních besed se stal Winter. Nejistými slovy se zmínil o plánech diamantového naleziště, které prý výprava odcizila seňoru Sabatovi.

Přátelé mu předložili úřední zápisy o lodi Bert Hernest. Parkerovy naftalínové kuličky a zažloutlý doklad George Knowsona, nalezený v pobořeném chrámu.

Bob chtěl ukázat vak se zachráněnými diamanty, ale Pavel Gordon mu v tom tichým znamením zabránil.

„Čeká nás několikátýdenní zpáteční cesta!“

Mac Cliford se o samotě dohodovořil s doktorem. „Jan se musí držet ve Winterově blízkosti. Pokusí-li se nás při návratu Alfonsovi lidé napadnout, je nepravděpodobné, že by stříleli po svém spojenci.“

Beze spěchu mřjela výprava ohyb Řeky horké vody a postupovala vyprahlým územím, vroubeným ojedinělými balvany. Regan ohledal z výše trasu a odletěl s nákladem k překladišti na břehu Apararis. Načerpá benzín a v podvečer se sejde s přáteli u cíle dnešního pochodu, na okraji pralesa.

Jan se vyptal Wintera na jeho osudy. Málomluvný chlapík se sádrovým obvazem byl donedávna pilotem státní nikaragujské společnosti. Zúčastnil se stávky letištních zaměstnanců a ocitl se na dlažbě. S radostí uvítal nabřdku seřora Sabata, aby létal pro jeho bohatou brazilskou faciendu. S podivem si Jan uvědomuje, že pilot – který výpravu několikrát nebezpečně ohrozil a zranil Regana – je dobrácký, tichý až zasmušilý patron.

Výprava zdolala široký písečný pruh. Kolem se opět zelenají trsy rostlin, tráva kostnatka se tyčí nad nízkými dřevinami.

Konečně vstupují mezi štřhlé, nevysoké stromy a chudé trsy keřů, opředené hustými zelenými liánami.

Pojednou dáva Mac Cliford vztyčenou pravicí znamení stát! Pozor!

Pozdě. V téže chvíli vystupují z keřů Indiáni. Jejich počet vzrůstá. Asi třicet mužů půlkruhem obkličuje výpravu.

„Coerunové?“ ptá se Gordon.

„Ne,“ praví Cliford. „Obávám se, že jsou to Chívarové! Všimněte si dlouhých šípů, foukacích trubic a nožů u pasu,“ ubezpečuje se pohledem, že Winter s Janem usedli na společné zavazadlo.

Zdá se však, že Indiáni nejsou příliš bojechtiví. Půlkruh se neuzavřrá. Jejich touha po hlavových trofejích není tak veliká, aby se odvážili do nekrytého písečného pásma. Zřejmě se obávají střelných zbraní.

„K zemi! Kryjte se zavazadly!“ přikazuje inženýr.

Výprava odhazuje zavazadla. Nosiči usedají, uléhají za tlumoky, pytle a nevelké bedny. Jsou unaveni. Beze slova, bez pohybu odpočívají. Vzbuzují dojem, jako by nevěnovali Indiánům pozornost.

Také Chívarové váhají... postávají na místech.

Cliford přistupuje k Janovi. „Co je s PARKEREM?“

„Tady XW 1. Volám XW 2... Tady XW 1, tady XW 1...“

Regan neodpovídá.

Inženýr se zvedá od vysílačky a obrací se k divochům zády. „Bobe, rozdělej oheň. Uvař yerbu – čaj. Neuškodí, vydá-li oheň trochu více kouře.“

Výprava si klidně připravuje večeri. Je to souboj nervů.

„Ještě cukr... lžíci...“

„... stačí.“

„Děkuji.“

Statný chlapík s kostěnou ozdobou ve vlasech volá úsečný rozkaz a Indiáni rovněž usedají.

„Jsem zvědav, koho to dříve omrzí,“ Cliford je odhodlán dopřát svým lidem odpočinek a pak prorazit půlkruhem mlčenlivých Indiánů.

„Inženýre, Regan se stále nehlásí!“ volá tiše Jan.

Válka nervů pokračuje, kruté minuty se vlečou jako věčnost...

Podlehli Indiáni. Náčelník pojednou vstává ze země a pružnými kroky míří k výpravě.

Bob Kenny se mu staví do cesty.

Indián ukazuje na tlustý doutník mezi Bobovými zuby.

„Tabaco para mi! Dej tabák!“ Nezní to jako přátelská prosba ani nabídka obchodu, nýbrž jako výhrůžný rozkaz.

Kenny nesouhlasně vrtí hlavou... vtom po něm náčelník mrští oštěpem. Bob vyráží tělem do strany, popadá chlapíka kolem boků, přehazuje si jej přes ramena a jako pytel jej odnáší do kruhu zavazadel. Náčelník je zajat.

Indián za nedalekým keřem přikládá k ústům foukačku. Clifordovi však jeho tichý pohyb neušel: obláček červeného prachu

u útočnickových nohou ukazuje, že kulka udeřila do země u palce jeho nohy.

Z porostu po pravé straně se ozývá neurvalý rozkaz: „Vzdejte se!“

Keře se rozhrnuly a vystupuje muž se zelenýma očima – Martínez Alfonso. Posměšně se dívá ke kruhu zavazadel.

„Odložte zbraně! Jste obklíčeni – vzdejte se! Proti šedesáti Indiánům a mým lidem nic nezmůžete. Vydejte diamanty, pro něž jste se vypravili do hor. Rychle!“

Přátelé přiléhají blíže k vakům, pytlům a bednám. Horní okraje zavazadel se ježí hlavněmi.

„Señore Alfonso! Stačí, abychom zmáčkli spouště, a jste mrtev,“ volá Cliford. „Nenarodili jsme se však jako chladnokrevní zabijáci. Chcete-li diamanty – pojděte si pro ně!“

Muž se zelenýma očima zaklel a vskočil zpět do houštiny.

„Čekáte pomoc z oblak?“ vysmívá se z úkrytu. „Čekáte marně. Vašeho pilota jsme dostali. Zřítíl se. Mám pravdu? Migueli, Chuavo, Pedritto...“ z keřů zní souhlasné mručení.

Také Indiáni se stáhli pod ochranu zeleného porostu.

Vzduch se chvěje napětím počínajícího boje.

„Viděli jste už někdy tohle?“ ozývá se z keřů.

Nad zeleným chomáčem lián se na štíhlém oštěpu objevuje – lidská hlava – skutečná tsansa! Hlava má průměr asi deset centimetrů. Dvě černé kadeře rámují čelo, oční víčka jsou sklopená, jako by snila, ústa se rozevírají v odevzdaném úsměvu.

Prásk! Cliford vystřelil, z oštěpu se ulomila dlouhá tříska a tsansa spadla na zem.

Tiché šípy se vbodly do hradby zavazadel, hřmějí výstřely pušek. Zajatý náčelník se vyškubl Kennymu a mizí v houštině. Do pytle před Clifordem udeřil dlouhý šíp. Bedně s geologickými vzorky se utrhlo víko.

Postupně opět střelba ochabuje.

Útočníci pochopili, že dokonale se kryjící výpravě není tento způsob boje nebezpečný.

Mart Alfonso udílí hlasité rozkazy. Za keři zaplanou malé, pohybující se ohně. Cliford odhaduje záměry nepřátel a dává povel k soustředěné palbě.

„Chtějí zapálit porost!“

„Vykouřit nás... žárem vyhnat z úkrytu...“

„Palte!“

Keři se prokousávají první jazyky plamenů, když se v dáli ozývá hluk motoru.

„Letadlo! Hurá - PARKER!“ vyskakuje Jan. Winter jej strhává k zemi.

Útočníci zneklidněli. Kryjí se za nízkými dřevinami a zběsile pálí.

„Co je s Reganem?“

„Kam letí?“

„Nemíří sem! Krouží nad okrajem pralesa...“

„... za Alfonsovými zády!“ Inženýr tuší, že Regan má v úmyslu použít protivníkovu nápadu.

Skutečně. Ve chvíli je boj rozhodnut. Regan svrhl za záda útočníků několik barelů benzínu, k nimž upevnil svazky granátů. Oslivé výbuchy! Plameny olizují porost, zmocňují se stromů...

Indiáni propadají panice. Vybíhají z hořících keřů a vystavují se kanadským zbraním.

PARKER přelétá nízko nad hradbou zavazadel. Jeho kulomet pronikavě štěká.

„K nám se oheň nedostane. Porost je zde řídký,“ volá Cliford. „Palte, ať je zaženeme zpět.“

Před hvízdajícími střelami dávají Indiáni přednost hořícímu lesu a Alfonsovi lidé se brzy připojují k útěku.

Tak náhle jako vzplanul, boj utichá.

Regan znovu přelétává výpravu a přistává na písečné rovině.

„Díky, Regane!“ vítají jej přátelé.

Doktor Gordon ošetřuje raněné - tři tetované Chívary a jediného člena výpravy. Chudák Peño se dočkal rány, jež jej měla stihnout před týdnem na balvanu; zlomyslná kulka mu natrhla ucho.

Jan běží k chomáči lián a uschovává do tlumoku nepatrně ohořelou tsansu.

„Ano. Zdržel jsem se,“ vysvětluje Regan. „Vysílačka byla němá.“ Po dvanácté hodině byl zaskočen tlupou Marta Alfonsa nedaleko Apaparis. Bandité měli štěstí. Podařilo se jim bezpočtukrát provrtat křídla PARKERA a přímý zásah poškodil vysílačku. „Tušil jsem, že vás budou chtít zastihnout na nechráněné rovině, dříve než vstoupíte do pralesa. Řekl jsem si, že tomu bídákovi nastrojím léčku. Vývrtkou po křídle, zdánlivě zcela bezmocně, jsem klesal s PARKEREM do pralesa. V bezpečné vzdálenosti jsem však vyrovnal a za ohybem řeky přistál. Asi po hodině – když jsem si byl jist, že tlupa pronikla dále k okraji pralesa – jsem vám vzlétl na pomoc.“

Výprava rozbila stany, postavila hlídky a pokojně přenocovala. Příštího večera dosáhla řeky Apaparis.

Cestou objevili nosiči několik ohořelých lidských pozůstatků. Tvrdili, že v jednom uhořelém poznali Martineze Alfonsa.

Skladiště s bednami, barely benzínu a kánoemi bylo v pořádku. Dvě kamenité prolákliny tak dokonale obrostly bujnými tropickými rostlinami, že je sami přátelé našli až po půlhodinovém hledání.

Mac Cliford uložil sáček se zbylými diamanty do dutiny vydlané ve vyschlém kusu kmene, který naložil na své plavidlo. Tak měl zaručeno, že kdyby se kánoe převrhla nebo potopila, kmen s drahocenným obsahem by plovat po hladině.

„Nu a nyní čtyři tisíce do Macapá a třináct tisíc kilometrů domů – do Kanady!“

Cesta po proudu byla rychlá a pohodlná, zvláště když výprava využívala i světlých měsíčních nocí.

Nezapomenutelný příběh

Hladina řeky se stříbřitě leskne, tisíce stínů a světelných záblesků činí z okolních lesů pohádkovou zemi. Není třeba šetřit silami, není nutné s každým záběrem vesla obávat se záludností pronásledovatelů.

Po způsobu lodních hlídek rozdělil Cliford výpravu do tří směn. Jedna dbá o směr a bezpečnost plavby, druhá odpočívá a připravuje stravu, třetí skupina spí.

Jsou na cestě již šestnáctý den, blíží se k prvnímu vodopádu.

„Přátelé, nyní čtyři hodiny odpočinku. Potom se dáme do práce,“ praví inženýr, sotva se kánoe dotkly břehu.

Práce jde rychle od ruky. Zavazadla se ztenčila, veslaři pookřáli, jako by cítili, že domov je blízko.

Cliford s Janem přenášejí těžký skladištní stan.

„Copak to Bob vykládá veslařům?“ Stanou pod skalou vpravo od vodopádu, pohlížejí k protějšímu břehu, kde civí na hladinu Kenny a cosi říká shromážděnému hloučku veslařů.

„Zakazuje jim vstupovat do vody,“ uvědomuje si inženýr. Žravé ryby – piraňas – dopluly až pod vodopád. Ty krvelačné bestie nesnášejí kalnou vodu a po deštích táhnou vysoko proti proudu.

„Kde je naše nedobytná pokladna, inženýre?“ ptá se Pavel Gordon.

„V čelní kánoi. Před chvílí ji Bob spustil pod vodopád.“

Kenny, provázen klubkem udýchaných veslařů, dere se na protějším břehu do kamenitého svahu, aby pokračoval v přemísťování nákladu.

Vtom se uvolnilo několik velkých kamenů a řítí se na Cliforda a Jana.

„Kdo nám to, k čertu, valí kamení na hlavu? Hej! Dávejte pozor, hej!“

Od řeky volá Regan: „Co se děje?“

Kameny se dokutálely na travnatý břeh, dva větší valouny zmizely se žbluňknutím v řece. Cliford s Janem nehnuté pozorují vrcholek skály.

Ticho. Jen vodopády burácejí, skřípá kladka lana, po němž spouštějí veslaři další kánoi.

„Jak se mohly ty kameny dostat do pohybu? Naši jsou na druhé straně,“ Regan třeští oči k zátocce u protějšího břehu. „Proboha!“ PARKER, upevněný na dvou mohutných kůlech, se utrhl a rychle odplouvá po proudu.

„Hoří! PARKER hoří!“ křičí Jan.

Regan se zděsil. Odhazuje dva těžké tlumoky, horečně pobíhá po břehu, shání se po kánoi, pušce, veslařích...

„Konec. PARKERA nezachráníme,“ krčí rameny Cliford.

Z trupu a křídel vzdalujícího se letounu šlehl vysoké plameny. Před zraky přátel PARKER exploduje. Výbuch roztrhl křídla, hořící kovové pláty padají se sykotem do vody. Z hydroavionu zbývá jen trochu pokroucených ocelových součástí a dva puklé plováky. I ony však brzy mizí pod hladinou.

Od vodopádu, z vrcholu protější skály houkl výstřel.

Regan, Cliford a Gordonové skáčí do kánoe a pádlují do malé zátoky, kde před několika minutami kotvil PARKER.

Objevují na břehu muže. Zhroucená postava leží ve vysoké trávě, dva kroky před ní se povaluje vysoký širák s roztřepenými okraji.

Na stráni nad vodopádem se ukazuje Kenny. Cosi volá, hukot vod pohlcuje jeho slova. Bob zvedá pušku, mává jí, druhou rukou ukazuje k bezvládnému tělu u Reganových nohou.

„Tak přece se někomu podařilo uniknout z požáru!“

„Vyjednavač! Muž, který nám vyhrožoval tsansou.“

„Bob spatřil stín běžící od PARKERA a střelil.“

Mužovi není pomoci, je mrtev.

Jan podává inženýrovi dalekohled a ukazuje dolů k řece. Podél protějšího břehu, chráněna mohutnými, daleko nad hladinu sahajícími korunami stromů, pluje kánoe.

„V lodi je kmen!“ Cliford odkládá dalekohled.

„To je naše kánoe! S diamanty?“ hrozí se Gordon.

„Naletěli jsme. Upoutali naši pozornost uvolněním několika kamenů, zapálili letadlo a zmocnili se...“

„Jak mohli vědět, kde jsou diamanty?“

„Kmen uložený v kánoi je nápadný!“

Výprava se rozděluje. Část zůstává u vodopádů a pokračuje v přenášení nákladu. Tři lodi jsou zbaveny zavazadel a pouštějí se do pronásledování.

Nad řekou hřmějí výstřely. Veslaři zpracovávají vodu rychlými, rytmickými záběry. Střelci sahají po spouštích jen v okamžicích, které skýtají naději na zásah.

Pronásledovaná kánoe mizí v zákrutu řeky a po chvíli se znovu objevuje.

Vzdálenost mezi odcizenou kánoí a lodí s Clifordem a Reganem se zmenšuje. Gordon a Peño zůstávají o čtyři délky zpět.

Tok Yapury je nyní mírný, bez peřejí a prudkých vln. Prchající kánoe pluje středem řeky, dva muži pádlují ze všech sil, snaží se využít proudu, který je v těch místech nejznatelnější. Pronásledovatelé pálí, zatím však bezúspěšně.

Konečně i Cliford odkládá veslo a chápe se kulovnice.

„Mañas ariba! Stát!“

Muž na zádi kánoe se otáčí. Tvář se křiví o pažbu pušky.

„Sklonit hlavu, Regane! Střelí!“

Dvě kulky zasvištěly přátelům kolem uší. Regan odpověděl plným zásobníkem karabiny. Střelec před nimi se opět chopil vesla. Ponořil je do vody, plnou silou se napřel... vtom padá po hlavě do vody.

„Zasáhl jsem ho?“ mručí překvapeně Regan.

„Ne. Zlomil pádlo,“ řekl Cliford.

Muž plave, vztahuje ruce ke kánoi, chytá se okraje... veslař na přídi se ohlédl. Vratké, nedostatečně zatížené plavidlo ztrácí rovnováhu a obrací se dnem vzhůru.

Oba muži plavou, jsou uprostřed toku, od levého i pravého břehu Yapury je dělí dvě stě metrů.

Regan odložil pušku a znovu se chopil vesla. Také Cliford se třemi veslaři usilovně pádlují...

Jsou vzdáleni od pronásledovaných asi sto padesát metrů, když nad řekou zazní strašlivý, do morku kostí pronikající výkřik.

Jeden z plovoucích mužů se zmítá, jako by se z vody vymršťoval. Také druhý máchá rukama, horní půlí těla se vynořuje z řeky, opět zapadá... Směšně poskakuje a řve, že stydne krev v těle. Voda kolem tonoucích jako by se vařila.

„Pirañas - žravé ryby!“ volá Cliford.

„Ty bestie je... zaživa pojídají...“

Kánoe dělí od tonoucích šedesát metrů. Veslaři zabírají ze všech sil. „Cliforde, pomozte...!“

„Nedá se pro jejich záchranu nic podniknout. Mají těla ohlodána na kost.“

Těla tonoucích zmizela. Deset metrů od kánoe se náhle vynořuje chomáč vlasů. Přátelé na okamžik zahlédli hrůzou zkřivenou tvář. Ano, je to muž se zelenýma očima - Martinez Alfonso! Omyl je vyloučen. Hlava zmizela. Ani druhý nešťastník se již nad hladinou neukázal. Jen prudké čerení vody označuje místo, kde hodují desítky a stovky rybích běsů.

„Nejstrašnější podívaná, jakou jsem kdy zažil,“ otrásl se Cliford.

Petr Regan není dlouho schopen slova.

Mlčky pádlují proti proudu, přibližují se ke Gordonově lodi, která již vylovila z vln překocené kánoe a kmen s diamanty.

Za dvě hodiny jsou přátelé opět pohromadě. Nemusí šetřit benzínem, a tak připoutávají kánoe do dlouhého řetězu a plují s pomocí motorů.

Na dolním toku Yapury nezahlédli nikde motorový člun ani kolesový parník, jimiž se plavila Alfonsova tlupa až k řece Apararis.

Teffé vyplatili veslařům mzdu a darovali jim zbylé zásoby. Peño se velice radoval, když mu Cliford věnoval Johnsonovy motory. Vybuduje v obci elektrárnu, kino, dílnu...

Přáli si ještě spatřit zklamanou tvář seňora Sabata a říci mu od plic své mínění o zrádných hostitelích. Jejich touha se však nesplnila, protože se od policejního náčelníka v Manaosu dověděli, že bohatý faciendér před třemi dny odcestoval.

Winter nabídl, že se přihlásí policii. Cliford jej však zadržel.

V říčním přístavu potkal kapitána, který hledá náhradu za onemocnělého strojníka pro cestu do Argentiny.

„Tam všude se také létá!“

„Jistě se vám podaří nalézt slušné zaměstnání.“

Nalodili se na parník, který v několika týdnech zdolal vody Amazonky a zamířil k severoamerickým břehům.

„Ráj nebo peklo?“ uvažovali za krásných večerů na palubě.

Loučili se s rozlehlou zemí, jež by stačila k obživě desetkrát početnějšího obyvatelstva, vzpomínali na mato virgo – vykl učené pláne divočiny s jediným vztyčeným kmenem – pomníkem pralesa, na pestré motýly, kolibříky a papoušky; Regan si přál mít v zahradě svého domku některou z těch tropických palem, jež užíví celou rodinu.

„Největší kletbou tohoto světadílu je nedostatek vzdělání,“ pravil jednou Cliford. „Nikde na světě nenajdeme tak štědrou přírodu a přitom tak chudý lid. Počkejte za třicet, padesát let, až se rozvine doprava a věda, technika a kultura proniknou do nejzapadlejších oblastí. Ty se toho, Honzíku, určitě dočkáš. Brazílie bude patřit k předním zemím světa.“

Lod' se blížila k Halifaxu, když konečně se Jan odhodlal a ukázal přátelům tsansu, kterou získal po boji s Alfonsovou tlupou.

„Dobře ji opatruj, chlapče,“ radil inženýr. „Někteří američtí a evropští obchodníci ti za ni nabídnou tisíce dolarů.“

„Ba ne, nenabídnou,“ řekl Jan. Vložil vyschlou, šklebící se lidskou hlavu do Clifordových rukou. „Vezměte si tsansu... za vaše vedení výpravy. Bez vás bychom se sotva vrátili. Je vaše. Ovšem“ uličnický se pousmál, „zodpovíte-li mi po pravdě jednu otázku...“

Mac Cliford nechápavě vzhlédl.

„Proč jste se po celou cestu vláčel s těžkou kulovnicí?“

„To je pravda,“ připojil se Regan. „Všichni jsme byli vyzbrojeni karabinami. Jediný vy, Cliforde – a tuším Kenny – jste měli těžké kulovnice! Proč?“

Inženýr potřásl hlavou. „Jsem já to podařený učitel tropů, když mne po čtvrtroce výuky žáci přistihnou, že jsem je nenaučil abecedě,“ povzdechl. „To je tak. Karabina je výhodná, lehká, rychlopalná zbraň. Ale v jihoamerické divočině, hlavně proti aligátorům a hroznýšům, není nad kulovnici. Kde kulka z karabiny jenom škrábne anebo přivodí malé zranění, působí naládovaná patrona kulovnice jako rána z děla. Bob Kenny vám to může potvrdit – utrhne hroznější hlavu.“

Loď přistála, plynuly dny a dny... s novými a novými událostmi...

Příští rok se přihlásím o místo lékaře na lodi, plující kolem světa – snil na nočních službách v nemocnici u svátého Bartoloměje Pavel Gordon.

Jan vstoupil na technické učiliště. Sklidil obdiv, ba závist spolužáků, když mu byla doručena mapka hraničních oblastí Kolumbie a Brazílie, rozmnožená nákladem Státní geografické společnosti.

V pravém rohu zářila tučně vytištěná jména autorů: ing. Mac Cliford a Jan Gordon.

Bohatý Emers těžbou pemzy zdvojnásobil své jmění.

Hrst diamantů, které přátelé vyrvali sopce, stačila uhradit polovinu výloh výpravy, jak stanovila smlouva. Každý ze členů výpravy si ponechal dva velké třípytné kameny a za posledních sedmdesát dolarů zakoupili jízdenku druhé třídy na chicagský rychlík pro Boba Kennyho, který se po mnohaletém trmácení světem vracel za bratrem do Spojených států.

Vše skončilo.

Otakar Batlička
Rájem i peklem

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 25. 7. 2013